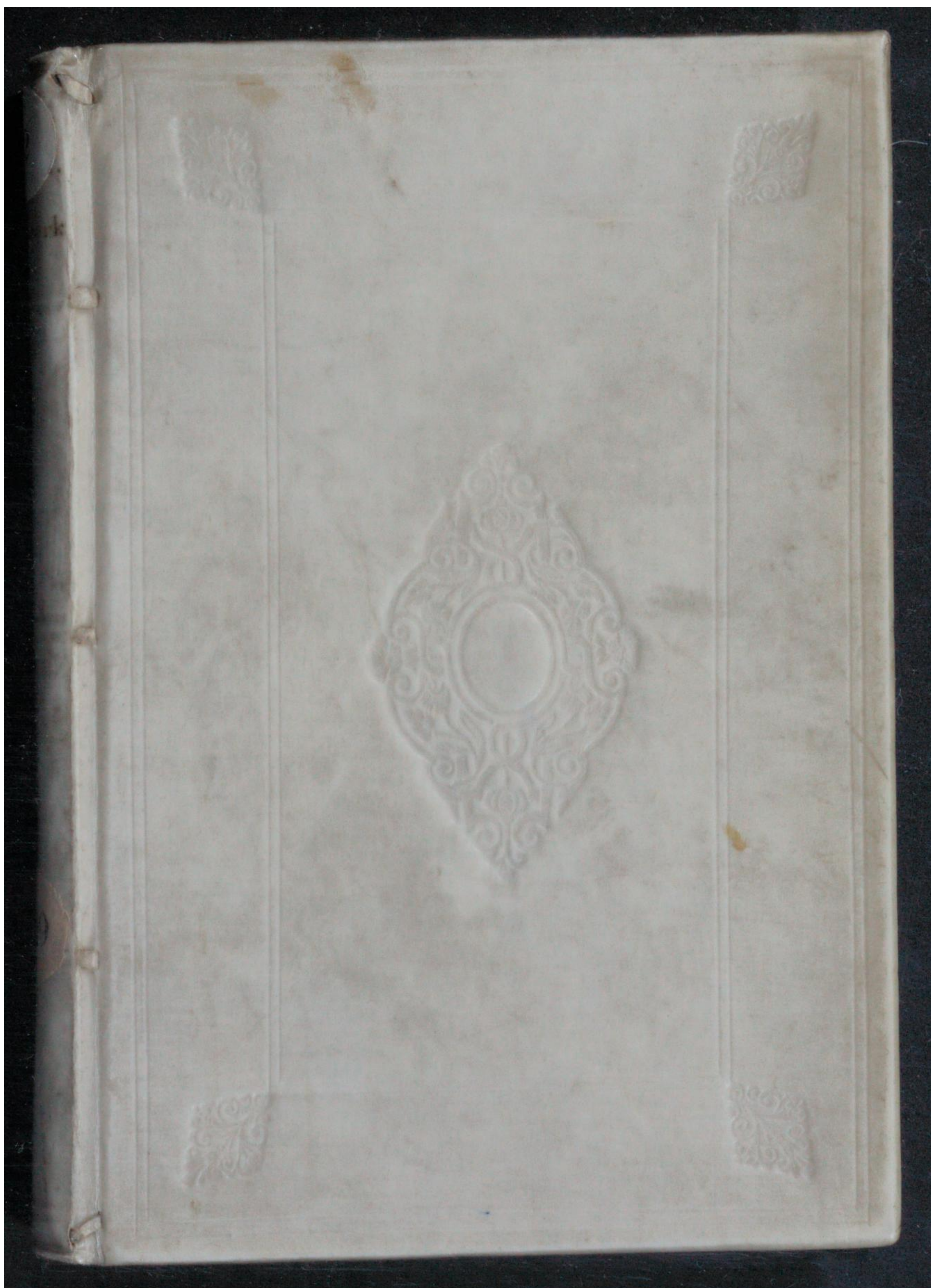
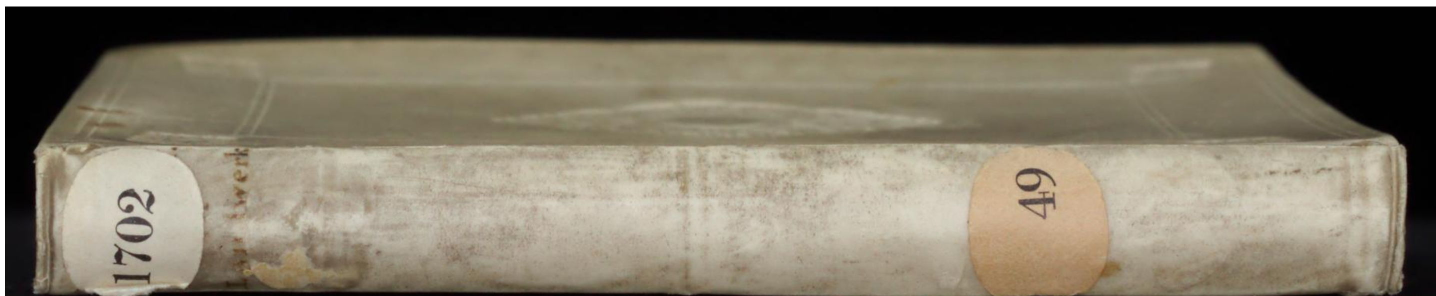
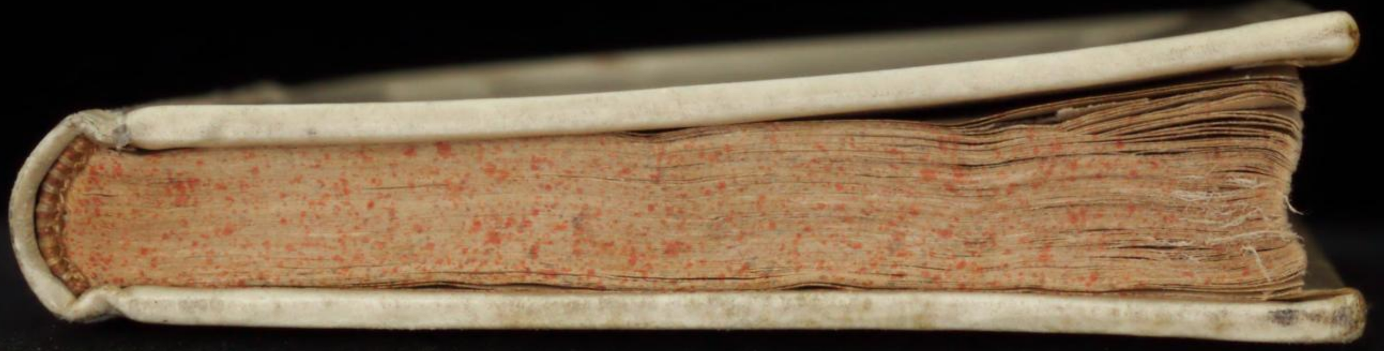

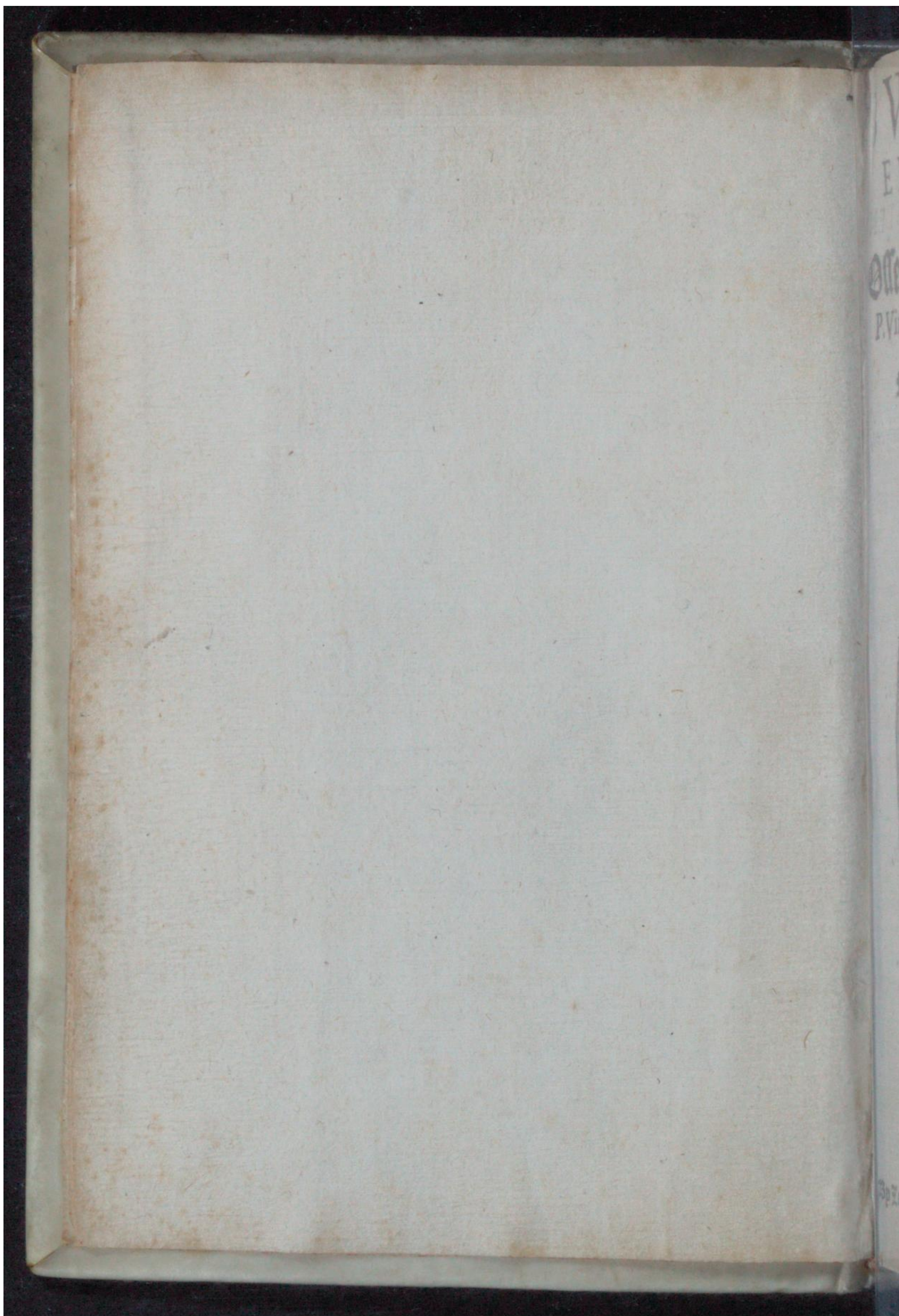

1702
49

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
1702 E 49

BVCOLICA EN GEORGICA,

Dat is/

Ossen-stal en Landt-werck

P. Virgilii Maronis, Prince der Poëten.

Nu eerst in Rijm-dicht vertaelt / door K. V. MANDER.

T'AMSTERDAM,

By Zacharias Heyns / Boeckverkooper op't water / by [...]
Brugghe/ in de [...]

159[...]

AEN CONSTRIICKSTEN HEER H. GOLTIVS.

Sonnet.

DEn Mantuaen hoe hy in soet Latijn
Van Amaryl heeft Echo leeren singhen:
Sijn wetten oock om t'landt tot mildtheyt dwinghen,
Ghesonghen dy in Vlaems, laet danckich zijn.

O Goltzi vry ons eeuwer ciersel, mijn
Mecenas groot: VVant Schilders sonderlinghen
Nut scheppen uyt Poëten, jae een dinghen
Is constich Dicht, en Schildery int schijn.

Dan d'een is stom, en d'ander can wel spreken:
D'een verwich wijst, en d'ander met bestreken
By-woorden mhaelt, en duydt al watt begheert.

Niemandt hier in Virgilio was gh'leken,
Maer wat belanght mijn doen te minst, ick reken,
Ist lovens niet, soo ist onschuldens weert.

K. V. Mander.

Den vertaelder ten Leser.

SONNET.

DOe ic wat schreef vã Schilder-const/ic sach
Voor Schilders nut/Poeets gedicht te lesẽ:
Van Maro dan/ Poëten Prins gheprezen/
Nam ick wat voor te breughen aen den dach.
Doch mijn geleert vrient Beerensteyn/ic mach
Van grooter hulp wel danckbaer zijn in desen.
Nieu Fransche wijs ic volgh'/hoe wel t'sal wesen
Voor veel wat vreemts/om datmẽt niet en plach.
T'oudt manck gebruyck en schuym bandt uyt
u hoven/
Ghy Dichters cloeck: Op Helicon daer boven/
Maeckt dat den Choor voorts singh al Vlaems
alleen. (loven/
T'rijmrijckste Vlaems claer-cortst voor al te
Noemt oock niet meer so Nederduyts verschovẽ:
D'uytheemsche doch die noemẽt Vlaems gemeẽ.

Ander Sonnet.

GLijck Fransman pronckt / en breydt sijn
taei nae macht/
So d'ons' ooc doet/en wilt vertaelt uytgevẽ
Poëten oudt / in Druck / vry bin u leven:
Oft onverstandt al laeckt/sulcx niet en acht.
Als Coornhert en Ghistel: maer en tracht
Versieren gheen sluyt-reghels soo beneven
Den text/ om puer te weten wat gheschreven
Heeft u Poeet. Ick hebs my oock ghewacht.
Dan heb ghestelt al willens/ t'gheen' redijten
Men noemen plach: hoe't zy/ elck wil bevlijten
Tot beter doen/ eer hy met ander geckt.
Men vindt een volc die haest wat neder smijtẽ:
Bot/waenwijs aert/ en is maer schimpich bijtẽ/
Zijn uyl hoe vuyl hem edel Valck vestreckt.

Een is noodich.

IN GEORGICA ET BV-COLICA MANDERI.

Virgilium ut Batavo nihilò infelicius ore,
Quam latio, audivit Mantua posse loqui.
Ecquis, ait, docuit tam doctè barbara Vatem
Verba meum? hocne illi Flandria præstiterit?
Præstitit, at, quod pace tua sit Mantua, non sunt
Barbara, quæ certent Attidi vel Latio.

D. Theodorus Velius.

Die niet acht / en heerlijck lijt/
Mander/ dit/ dat door u vlijt
Self' der Musen handen wrachten:
Die weet niet wat men moet achten/
Weet hy't/ soo quelt hem de nijt.

Idem.

MANDRA.

Ecloga ofte Veldt-dicht

over de Oversettinghe van de Bucolica van Virgilius, ghedaen / door

KAREL van der MANDER.

Inhoudt.

Gaerdrijck verhaelt aen Plantman, Manders arbeydt gedaen int oversetten van de Veldt-dichten *Virgilii* in Nederduytschen Dicht : dies prijsen sy hem beyde. Ende alle goede verstanden werden vermaent het selfde nae te volghen int verrijcken der Nederlandtsche sprake.

GAERDRIICK, PLANTMAN.

G. HO! Plantman/ goeden dach. P. Go'en dach/ Gaerdrijck/ hoe ist?
G. Al wel. Hoe ist met u? P. Oock wel/ ghe-loeft zy Christ.
Wat maeckt ghy / Gaerdrijck / goets? G. Ick sou' geirn wat ontladen
Som boomen van haer last. Ist niet/ dunckt u/ geraden
Dat ickt goet maeck' te geld' / end' so wat vruchts geniet
Van mijner boomen vrucht? t'waer anders een verdriet/
De moeyt' end' cost te doe/ end' niet daer voor te hebbe.
P. T'waer maer geweven dat/ onnutte spinne-webben.
Ick heb oock nu maer rechts het selfde werck ghedaen.
Maer siet doch eens dien boom/ end' dien geladen staen.
U bogaert is voorwaer uytnemend' wel bedeghen:
T'is Gaerdrijck recht u werck / tot bogaerts t'landt te heghen. (sal
Tot bogaert in dit landt. G. Jae Walchre dunckt my
Eer lang verandert zijn in bogaert gants end' al.
P. T'is waer. Maer t'landtsvolck hier sal oock wel sorghe draghen/
Dat elck van el hier coom' te soecken end' te vraghen
Nae t'beste tarwen merch/ dat niewers wast so schoon/

Maer wint van al dē prijs/daert by comt tot dē thoo
Het Engelsch Rijck gheeft wol/ Italgen sachte zijde/
Vranckrijck end' Duytschlandt wijn/ welck maeckt h
herte blijde/
T'landt Polen gheeft ons rog in grooten overvloet/
Maer Zeelandt gheeft het best' end' allernutste goet/
Des Landtmans sorgh' is hier/ het schoonste broodt t
gheven.
G. End' Hollant dan daer toe de ander krick vant levi
Dat edel Koeyen vet/ de boter end' de kaes/
End' geven alsoo t'saem het beste kinder-aes.
P. Den boteram? niet waer? wel Gaerdrijck altoo
cluchtich:
Dat is daer weer een treck van uwen geest soo luchtich
Maer weet ghy mijne vriendt/ wat dat ick geiren wou
Dat uwe gheest de mijn met cout verheughen sou.
G. T'is/ Plantman/ my seer lief met u wat couts t
maken/
End' met gheen beter vriendt cost ick daer toe geraken
Ghy Jonghers/maeckt voort leech dien peirboom/end
dan voort (poort.
Dien pruymboom/ die daer staet gints by de doornen
Comt Plantman/laet ons hier wat gaē int groene rustē
Het couten sal ons daer bet smaken ende lusten.
P. Ey! dit's een soet prieel/ de wandt al eglentier/
Moorbesi-boom het dack: wel/ dit's wel een pleisier.
Ny Gaerdrijck/ doet nu op het schrien van u gedichten/
Wilt doch nu in myn oor wat lusts end' vreuchds aen-
rechten.
Dit sachte langhe gras/ daer in ick my nu rust/
Is wonder aenghenaem/ maer noch al meerder lust
Vind' ick in u ghedicht: t'is my als coele winden
Den harten seer ghejacht/ end' den verhitten hinden.
G. Wat wilt ghy doch van my/ daer ghy Amyntas zijt
Int veldt-dicht/ welck het oor der beesten self verblijt?
Ick hebbe cortelincks niet sonders nieus ghesonghen:
Maer midts dat ghy my nu dus schielijck hebt be-
spronghen/
Soo moeten wy te saem nu eens weer wat gaen doen:
Ick sal ons geven t'stoff/ het is noch versch end' groen.
Daer is een Dichter cloeck/ die heeft in onser spraken
Maronis Eclogas oock sprekende gaen maken.

T'is

T'is MANDER dat hy heet. Ick heb hem hier: neemt/
leest:
Siet daer Virgilii vooch staēd' op sijn Duytsch gepeest.
P. Wel / Gaerdrijck / dat gaet wel. Seer moet hy zijn
gheprezen/
Om dat hy in ons tael/ ons dit dus gheeft te lesen.
G. Die man heeft wel verdiēt/ dat hem met wagēs vol
Den lof werd' toegheboert/ die ons dees' oude rol
Van Marōs Bouren-dicht heeft willen plat uyt recken/
Dat den besloten sin wy lichtlijck daer uyt trecken.
P. Die eerstmael heeft ghedaen / dat niemandt oyt
versocht/
End' int vlack Nederlandt geleydt heeft end' gebrocht
Het vreemdt Latijnsche Vee/ end' doet die schapen bleten
Met een Neerduytsche stem / end' Neerlandtsch wey-
gras eten.
G. Die vā ons rouwe sprack' het hard' end' straffe lant
Heeft soo bequaem bereydt met soo een goede hant/
Dat hy dē Roomschē Wijn daer in doet willich groeyen/
End' den Latijnschen Els wel blaren ende bloeyen.
P. Een saecke/ die tot noch ondoenlijck is gheacht/
End' dat dan oock is meer/ heeft dit te weeg' ghebracht
Met sulcken fijnen Dicht/ soo wel by een ghedwongen/
Dat daer by zijn los stroo ons Rhetorijckers tonghen.
G. Hy heeft met meer gelucks dees' eerste proef gedaen
Dan die nu tot tweemael nae't Noorden zijn ghegaen/
End' meynden daer een vaert deurt berch-hooch ijs te
maken/
Om tot oneynd'lijck gelt end' rijckdom te gheraken.
Sy zijn weerom ghekeert met schaed'lijck rug-gedeys/
(Nau uyts doodts muyl ontruckt) van d'ongherede
reys.
End' hebben niet alleen veel costs end' tijdts verloren/
Maer oock de wilde hoep die sy haer stelden voren.
Maer MANDER heeft met vlijt end' cloecke neerstigheyt
Eerstmael den wegh deurboort / ghewesen end' bereyt/
Hoe in ons eygē tael ons Landt-volck ooc mach singen/
Een lieflijck veldt-ghesangh / end' droefheyt daer met
dwingen.
P. Daerom heb MANDER prijs/ hy zy met lof gecroont/
Dat hy moeyt' heeft ghehadt/ dat zy met eer gheloont!
Sijn naem verspreyde sick deur al ons Nederlanden/

 Als

Als t'veyl sick langs den muer streckt uyt met groene
handen!
Een croon draep om sijn hooft vã rieckend' Rosmarijn/
Daer in jenoffels schoon gheblochten sullen zijn:
Om dat soo swaren saeck' hy eerst heeft derren wagen/
End' eerst heeft connẽ doen/ moet hy dees' croone dragẽ.
G. Eẽ peg'lijc dã/ welc is met Phæbus windt bewaeyt/
End' in der Muses beeck sijn sinnen heeft ghebaeyt/
Volg' MANDERS voetstap nae/ end' wil ons spraeck
vermeeren
Met dierghelijcke werck/ sy sal hem seer weer eeren.
Belofte wil ick doen/ end' doeſ' in haren naem/
Dat sy sal over al doen klincken sijne faem
Veel luyder/ dan t'gheschal des Donders sick laet horen
Wanneer hy Locht/ Zee/ Aerd' schijnt gants te willen
schoren.
T'papier daer hy op schrijft/ sal heel zijn overstropt
Met allerhandt gebloemt': sijn pen met Thijm ghmopt.
Eẽ crans vã maechden-palm sal om sijn handẽ draeyen/
Een purpur roosen hoet sijn weerdich hooft befraeyen.
P. Jae oft ons tael vergaet/ hem aen te doen dees' eer/
Soo sal de eere self hem volghen/ als haer heer/
End' sal met haren glantz soo claerlijck hem beschijnen/
Dat nemmermeer sijn naem int doncker sal verdwijnen.

Abr. V. Mijll.

SONNET.

WAt cloeck verstandt door oeffening vermach/
Wat oeffening door wetenschap verheven/
En beyd' upt lust t'samenderhant gedreven
Gheschapen zijn te brenghen aen den dach:

Doen u pinceel en pen sonder verdrach/
(Van MANDER) blijck/ d'een toonende te sweven
Soo hoogh haer lof als by Apellis leven:
D penne voert Tityri soet ghewach

Door t'schoone Wout/ en als een Swaen gheresen
Verbreydt diens vou' in wel gherijmde tael
Door Nederlandt weerdt hoogh te zijn ghepresen.

Volght voort en voort Phœbi claer-ooghde strael/
D bloeyend' aert: O lust/ dat op het Sparen
Die Nymphen soet door u comen vergaren.

Sapere aude.

Tot Hoorn.

CArole, dum tenui Musam modularis avenâ,
Et facis ut Belgæ, quod dedit Anda, canant
Quod neque declaras, sua desit gratia linguis,
Quæ Latio infames nomine Barbariæ:
Nec, quod grande sonet, patriæ dum promis in usus,
Itala quæ debent prædia Virgilio.
Non mihi jam cælum faciat vel sermo poëtas,
Sed studium, & puri vivida vis Genii.

D.P.Hogherb.

Horn.

Op de vertalinghe van de Eclogas/ ende Georgica Virgilij / door Karel van der Mander.

SONNET.

DE soet-singhende Swaen die van de Roomsche stranden
Ghy aerdich by ons loct door u Liers soete d'wanck/
Behoord' syn vleughels niet te laten gaen in swanck/
Nu Mars verwoedtheyt soeckt ons' vryheyt te doen stranden.

Want het krijghel ghehoor der Belgische verstanden
Voor de Poëten doof en haer constich ghesanck/
Behaeght sich slechs alleen in der Trompettē clanck/
Een schricklijck voorbood' van Libitinaes branden.

In dees bedroefd'/ en boos'/ en ondanckbare tijt/
Sult ghy de wel-verdiēd' eer niet ontfaē/ o Mander:
De Neerlāders zijn doch niet dan vreemd'lingē meer.

Maer soo dees rasery sy eenmael werden quijt/
En de Neerlander weer sal worden een Neerlander/
Dan sal u Nederlandt storten een vloet van eer.

Door Cornelis Taemsſoon,

Van Hoorn.

Op de Bucolica en Georgica Virgilij/ door Karel van Mander overghefet.

SONNET.

HEt heerlijck playn der Mufen/ onghedaen
En woeft by ons tot hieren heeft gheleghen:
Niemant en ginckt: of ginck het yemant plegē:
Die fachmen ftracx in cromme weghen flaen.
Eer u/ die hebt dees fchand' van ons ghedaen/
Die/ MANDER, zijt dees onbebaende weghen
Eerft recht ghegaen/ en hebt daer upt vercreghen
Een Lauren crans/ die noyt en fal vergaen.
Men hoort door u nu Tityr by ons fpreken
Met rechte ftem/ t'landt/ en fijn vee/ en vrucht:
Door u fal nu aent bouwen niet ghebreken.
O MANDER, cleen beurt nu t'hooft in de lucht:
Vlaend'ren draeght moedt op uw's Poëets gerucht:
Mantu' en Afcr' heeft deef' u by verleken.

If. van der Merfch,

Van Hoorn.

SONNET.

GHelijck den Nijl nut teghen t'hittich broepen
Vloeyt over wijdt. En maeckt Egypte-lant
Vruchtbaer en vocht: daer/ als in dorre zant/
Noch gras nocht vrucht nouw' anders foude groepen.
Soo MANDER ghy/ door u foet overvloeyen/
Ververfcht ons Vlaems/en gheeft vruchtbaer verftant.
Apelles t'zijn dy wroeght t'pinceel in d'hant/
Oock dy de pen/ een Maro nieu int bloeyen/
D'wijl Mandra met Bucolica niet fchilt/
De Mander lancx fpeel Tityr ongheftilt
In Meulebeeck' u Vaderlandt bevonden.
Nae t'Mincers wet/ oock die gh'ons finghen wilt/
Mach elck Morijn fijn graen doen woeck'ren milt:
En doen u gh'rucht doorvlieghen alle Monden.

D'vverck gheeft ghetuyghe.

I. la Ruë.

BVCO-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

D'eerst' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Jn schaeuw gherust speelt Tityr sacht ghesetten
Van sijn vriendin Amaryllis/ alwaer
Hem doet gheclach Melibeus : daer naer
Als 't avondt wordt noodt Tityr hem ten eten.

BVCO-

BVCOLICA,

Dat is/

Oſſen-ſtal Pub. Virgilij Maronis.

MELIBOEUS. TITYRUS.

L ligghend' hier ſacht onder t'wÿd' bevangh
Des Bueckentops/ ghy Tityr/ t'Boerſch geſangh/
Herſpeelt al vaſt op't pÿpken dun van even.
Maer lacy / wy de grenſen nu begheven
Des Vaderlants/ van t'Vaderlantſche g'hucht/
En ackers ſoet/ doen wy een droeve vlucht:
Du Tityr luy int ſchaeuw leert t'wÿl' int ronde/
Den Boſſchen dy nae ſchallen uyt den monde/
Dÿn liefſte ſchoon Amaryllis met luſt.

TIT. O Melibee! eē Godt ded' ons dees ruſt:
Oock altÿdts hy maer mÿnen Godt ſal weſen/
Een lamken teer mÿns kooyen ſal nae deſen
Sÿn Altaer dicks met bloet bevochten: want
Alſoo ghy ſiet/ hy duldt aen elcken cant
Mÿn Oſſen wÿdt te dwalen int verſpreyden/
En ſelfs oock my te ſpelen om vermeyden/
Wat ick ſlechs wil op't Boerſche fluytken noch.

MEL. Dÿn g'luck gewis ic niet benÿde/ doch
My wondert meer te ſien ons arem Boeren/
En t'ackerwerck door krÿgh dus al in roeren:
O Tityr! ſiet dees Geytkens uyt den hoop/
Behouden ſlechs ick int verborghen loop/

Verr' drijven wech/ en ſelf oock deſe nouw'lijck/
Want nu terſtont heeft ſy geworpen flouwlijck
Int midden/ ſiet/ der dicht'-haeſlaren daer/
Geyt-lammers moy / en juyſt een rechte paer/
Een hy en ſy: jae wel der kudden hope
Om teelen voorts: maer laes! noyt droever nope/
Sy liet my daer die jonghe Dieren cleen
Soo ligghen hardt op eenen naeckten ſteen.
T'gedenct my wel hoe dat my menich teycken
Dit quaet voorſeyd'/ en dat als ick die Eycken
Gheſlaghen ſach ſoo van den Hemel ſtraf:
De Craey oock my dit ſlinckerzijdich gaf
Te kennen wel/ doe ſy ſoo heeft ghecreten
Van daer ſy was op die holl'-eyck gheſeten/
En hadd' ick niet verkeert alſoo ghemiſt/
In mijn verſtandt/ en waerſchouwingh vergiſt.
Maer/Tityr vrient/ſegt my de rechte waerheyt
Wat voor eẽ God dy dus bevrijt voor ſwaerheyt.
Tit. O Melibee! ick was ſoo ſot en ſlecht/
Ick hiel de ſtadt die Room' heet/ ſoo men ſecht/
G'lijc d'onſ' te zijn/daer dicks wy Herders plegẽ
Vercoopẽ gaen teer ſchaep-vrucht die wy cregen.
Dus g'lijcken plach ick teef' en welp by een/
En Lam by Geyt' al votlijck groot by cleen/
Doch wis dees is byſonder overtreffend'/
Midts d'ander al haer heerlijck hooft õheffend'
Soo hoogh' als wel Cypreſſen pleghen uyt
Te ſteken voof' het laghe lijnen cruyt. l. Viburna. f. Viorne. v. T'cruyt-lijnen.

Meliboeus.

Maer doch / wat ſaeck heeft u ſo ſeer gedreven
Om Room te ſien? Tit. Dat was om eens t'aencleven
De vrijheyt: maer ſeer traegh ſy my aenſach:
S'aenſach my doch/ als mijnen baert daer lach
Witachtich voor den ſcheirder / langh nae deſen
Tijdt/ quam ſy voort tot my om dr[illegible]x gheneſen/
Nae

Nae dien ick hadd' Amaryllis by my/ By Amaryllis verstaet mē Roome/ by Galathea Mantua.
En Galathe verlaten: welck' als sy
My hadd'/ (ick kent) gheen hop' opt alderminste
En hadd' ick doe/ noch sorgh om groote winste
Te doen/ hoewel soo menich goet vet Lam/
Om offer doen/ upt mijn schaep-kudde quam:
Al perst' ick doe veel kasen vet/ en brochtse
In onse stadt ondanckbaer/ en vercochtse/
Niet eens en quam t'huys wederom van daer/
Mijn rechter handt met overwinste swaer.
MEL. Amarylli/ t'heeft my wel aenghebođen
Verwonderingh/ om wat oorsaeck de Goden
Ghy soo aenriept met een ghelaet bedroeft/
En voor wien ghy de boomen al vol oest
Soo langhen tijdt toeliet te blijven hanghen:
Maer hierom wast/ dit ded' u soo verlanghen/
Tityrus was van huys nae Room' alsdoen/
T'riep al om dy/ Pijnboomen hoogh en groen:
Jae struycxkens laegh/ en bornen soo sy liepen/ Bornen/ fonteynen.
Al even seer Tityre mede riepen.
TIT. Wat hadd' ic doch in twijffel el gedaen?
K'en had van dienst niet moghen my ontslaen
En hadd' ick niet alsoo van huys ghetoghen/
K'en had ghekent/ noch nergens vinden mogen/
De Goden/ die my soo doen mochten deucht.
O Melibee! siet/ ick sach t'mijner vreucht
Dien jong'link/ waer dat ses paer dagē jaerlijck
Ons Altaers al voor roocken openbaerlijck:
Daer gaf hy my/ als ick hem had ghevraeght/
Antwoord' eerstmael: O kinders onvertsaeght!
V Ossen weydt als eerst nae d'oude zede/
En onderwerpt int jock u Stieren mede.
MEL. Ghy sult gerust/ O ghy oudt g'luckich Den lof van Virgilis Dorp.
Behouden noch u acker-velden dan/ (Man!
Voor u ghenoech in grootten van beringhe/
Al waert dats' oock een naeckte rotz ombinghe/

En u schoon weyd' een slijck-poel dicht ghebiest:
V Vee bevrucht behoeft niet dat verkiest
Quaet gras/ hem sal oock niet der naester erven
Schaepkudde geē/ met smettich plaegh bedervē.
Oudt g'luckich Man/ hier wert van u de coelt
Rivieren. Tusch vlieten dy seer wel bekent bevoelt/
En tusch oock dees ghewijdde bornen heylich/
T'dicht wilge bosch wert hier int groene veylich
Op d'een zijd' dijn beslupt/ en boven dien
Van Hybla noch de morrend' honich-bien:
Hier om t'soet aes in blomkens sullen wroeten/
En dy den slaep met sacht gherucht aensoeten.
Ter ander zijd' u sijnen sanck sal doen
Den snoeper hoogh/daer onder clip int groen/
Ghinghel-duyf of Kroolduyf. V sorgh ooc noch die Wallems heesch van kelen/
De Tortel oock sal op den Olm quelen
Hoogh in de locht/ niet latend' haer ghesucht/
Soo leef dy hier altijdts in u ghenucht.
Tit. Eer soudē dan snell' Hertē weydē boven
Hoogh in de locht/ eer soud' de Zee verschoven
Opt oever-zandt haer visschen laten bloot:
Den Parther dronck eer upt Ararim groot/
Ja ooc dē Duytsch Tygrim/door dwaligh stap-
Hebbend' also gewisselt hun lantschappen/ (pē:
Eer ymmermeer gingh' upt mijns herten sin/
T'aenschijn van hem/ die my doet sulck ghewin.
Mel. Eylaes! en wy terwijlē sullen strijcken
Een deel van hier/nae't dorstich landt Afrijcken/
En ander heen nae Scythi/ en een hoop
Ter Creter vliedt/ Oaxis straf van loop/
Britanni d'Engelsche warē g'acht gheschepden van der Weerelt. Jae vluchtich oock ons ten Britoenen spreyden/
By volck van gantsch de Weerelt afgescheyden/
Als ick veel tijdts ghedwaelt sal hebben wijdt/
Och! werd' ick niet verwondert/ met der tijdt
Oegsten eē deel voorby zijnd' int aenschouwen/
Der grensen van verlaten mijn landouwen/

En

En russchen vurst van mijn slecht arem dack?
Mijn Boerich rijck dat tot mijn onghemack
Nu is ten roof/ eylaes! aldus ghegheven?
Ay! sullen oock gheweldich afghedreven
Ons zijn/ die schoon gheboude landen van
Soo eenich fel moedtwilligh Oorloghsman?
Sal moeten oock soo eenen vreemden woesten
Barbarschen gast/ die rijpe vrucht ontoegsten?
Ay! siet wat al ons Boeren onghevals "
Is door den krijgh ghecomen over hals? "
Voor wat een volck wy oock ons acker-landen
Bezaeyden doch met vlijt en wacker handen?
Gaet greffijt nu/ O Melibee! al vast
Peerboomen/ oock wel op den Wijngaert past/
In reken wel en al op maet te stellen/
Ghy moeght vergeefs dy voor een ander quellē.
Och Geytkēs ghy/gaet nu die voortijts waert
Wel g'luckich/maer eylaes! welck my beswaert/
K'en sal voortaen/ niet nae mijn oude pleghen/
Van in den kuyl meer onder t'groen gheleghen/
Van verr' u sien/ soo hanghen daer van een
Clip-doornich af/ k'en sal oock singhen gheen
Liet vreuchdich meer:gh'en sult/o Geyte kuddē/
Nae u ghewoont' u onder mijn beschudden
Meer snoepen van ghebloeyde claver sat/
Noch van het teer en bitter wilghe blat. (rusten
Tit. Comt hier/ghy moeght dy desen nacht wel
Op dit groen loof met my/ en om verlusten/
In overvloedt soet' appels hebben wy/
Castaignen oock/ veel cloter-melck daer by: Gheronnen melck / of strenmel.
Men siet alree van verr' in Dorpen roocken
Schoorsteenen siet / om t'avontmael te koocken:
Van Berghen hoogh'/ af comen nu ghestort
De schaeuwen groot/ soo datt al doncker wort.

Eerst' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Tvveed' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Eerst Corydon verblindt door liefd' onwijslijck/
Alexin claeght sijn leet/ t'welck niet en baett:
Daer nae bedenckt wat liefd' en luyheyt schaett/
En wisselt sin tot nutten arbeydt prijslijck.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

DEN POEET. CORYDON.

'Had/ vyerich/ lief een Herder † Corydon/
‡ Alexis schoon/ (sijns Heeren vreuchd') maer con
Verwerven gheen hop' / om verlanghen blusschen/
Dan hy eenpaer/ alleen int wilde tusschen
Groen bueckē dicht/ in schaeuwigh coel bevang/
Wt stropen quam sijn onghebout ghesang
Vergeefs / aldus slechts voor gebergt en woudē.

Dit is van den Poeet naegevoort/ uyt de derde Eidyllion Theocriti/ daer Nepolis hem beclaegt by sijn Vry-ster onweert te zijn.
† Virilius.
‡ Augustus.

CORYDON.

O ghy! en wilt in geender weerden houden
Yet mijn ghedicht/ Alexi wreedt/ en ghy
En hebt oock gheen ontfermen over my:
Ghy doet het schier my met der doot becoopen/
Het Vee gaet nu in coele schaeuwen loopen/
Haeghdissen groen/ in doren-haghen oock
Hen verghen nu: ghestampt wildt tijm en loock
Sterckrokich / draeght / Vrouw' Thestylis by-
standich/ (brandich.
T'oegst-volck op't veldt / vermoept van hitten
Maer t'wijlen ick nu dijn voet stappen nae/
Dus onder gloed' der Somer-son hier gae
Op mijn gheclaghs ghelupdt in al der weghen/
En opt vercout ghesaugh der Stapels teghen
Clinct t'rijsich Bosch: Och hadd' my niet gezijn
Veel meerder nut / en al veel min gepijn/
Amaryllis ghestoorthept al te heerden:
Oock haer gewalgh/ hoe spijtich vol hooveerden

Sprinck hanen.

Menalcam oock/ hoe moeyelijck? boven dit
Al is hy bruyn/ en ghy daer teghen wit/
„ O ghy schoon kindt/ hoe lieflijc om aenschouwē/
„ Dijn verwe schoon wilt niet te veel betrouwen/
„ Winde-bloem wit valt af in corter tijt/
„ Kraeckbeyer swart vergadert men met vlijt.
My ghy veracht/ Alexi/ door misroecken/
Wat Man ick zy/ wilt ghy niet ondersoecken/
Hoe rijck ick zy van Schaep-kudden en van
Sneeu-witte melck hoe overvloedich. Dan
Heb ick noch wel een duysent Lammers erghen/
Verstropt als nu op die Sicily berghen:
Oft Somer is/ jae coud' saysoen/ of welck/
Gheentijdt en ben ick sonder versche melck.
Ick singh ooc noch fraey versen/ jae soodanigh
Als opt gheberght' Aracynth' Acteanigh
Sanck Amphion den Dirceer/ of Thebaen/
Waer med' hy plach sijn kudden roepen aen.
Voorts acht ick my oock niet te wesen leelijck/
Want corts ick sach my aen den oever heelijck
In Zee/ als al den windt was sacht ghestilt:
K'en vrees'/ indien ghy recht oordeelen wilt/
In schoonheyt niet dē schoonē Daphnin wijckē/
Of qualijck moet int water men ghelijcken.
Och hadt ghy slechs met my te woonen lust
Op d'Ackers vuyl/ jae schuylen wel gherust
In Hutten cleen ootmoedich/ en met pijlen
Den Herten snel doorschieten: en somwijlen
Te jaghen oock Ree-bocken yet ghewont/
In Maluw' groen/ om daer te zijn ghesont.
In Bosschen ghy met my te saem ghespannen/
Met sangh en spel/ ooc soudt nabootsen Pannen.
T'was Pan die eerst van al ghevonden heeft/
Dat men met wasch meer pijpen t'samen cleeft.
Pan sorght voor kudd' en schapers daer benevē/
Berout niet dat gh'aen fluyten hebt ghewreven

Dijn

Dÿn lippen: want wat heeft al niet besocht
Amyntas oock/ op dat hy't connen mocht?
Ick heb oock noch een Ruyspÿp t'mÿnẽ huyse
Van Scheerlingh cruydt/ met sevẽ dobbel buyse/
Die ick te schenck van Dameta verwerf
Voormaels/ en sprack tot my recht soo hy sterf/
Hy heeft u nu/ den tweedden om te blasen/
Dit sprack/ eylaes/ Dametas: maer den dwasen
Amyntas dies was nÿdich heel en al.
Noch vandt ick corts/ in een onseker dal/
Reebocxkens twee/ met wit besprengde vellen/
Die daeghlÿcx van een schaep nu beyd' ontswellẽ
Den ulder/ oock voor dy ick die bewaer
Tot een gheschenck: doch om die wech voor haer
Te drÿven/ bidt vrouw' Thestylis/ en conde
Gheschieden wel/ dat ickt te doen haer jonde/
Want by dy zÿn mÿn giften vuyl veracht.
Och schoon kint/ comt: wãt Lelys toegebracht
Van Nymphen dy hier zÿn met volle korven:
Siet Naïs schoon/ Godinn' al onverstorven/
Afpluckend' oock de violetten bleeck/
En toppen van den Mancop (sy niet leeck)
Maeckt ruyckers moy/ en krantsen t'uwẽ wille/
De schoon Narciss'/ en bloeme van de dille/
Soetreuckich sy daer in ghevlochten doet:
Lavender oock/ en veel meer cruyden soet/
Goutbloemich al doorschildert boven desen.
Kraeckbeyers oock sal ick selfs voor u lesen/
Quee-appels grau/ die sacht boomwollich zÿn/
Castaignen oock/ die soo lief waren/ mÿn
Amaryllis/ selfs sal haer fruyt vereeren
De was-gheel pruym/ en ooc dẽ hoop vermeeren:
O Lauren ghy/ en Myrten u de naest/
V beyden oock te plucken ick my haest:
Want ghy aldus zÿnd' onder een vermenghet/
Al t'samen voort seer soeten reucke brenghet.

Naïs een vliet-Godin.

Ay Corydon/ ghy zijt een Boerich gast/
Alexis doch niet op u gaven past/
En soo ghy wedt met giften Iolas rijcken/
Ontvrijder oock en sal voor dy niet wijcken.
Ellendich ick verloren/ arem dwaes/
Wat heb ick doch ghewilt bestaen/ eylaes/
Den Zuyden windt die vocht is in de blomen/
En Verckens wildt/in bornen ded' ick comen.
Wtsinnich kindt / ay wien vliedt ghy soo snel?
De Goden self ghenoten hebben wel
Der Bosschen woonst':en ooc de woonste daer is
Voormaels geweest van dē Dardaensché Paris.
Laett Pallas self t'Palays van haer ghebouď
Bewoonen vry/ maer t'groene wilde Woud
Zy ons voor al wellustend' en behaghend:
Van ogē dweersch leeuwinn' is wolf najagēd/
Den Wolf de Geyt'/ de dertel-Geyt eenpaer
Bloey-claver soeckt: maer dy Alexi/ naer
Volgt Corydon / door schoōheyts soet aenlockē/
,, Een yeder is tot sijn wellust ghetrocken.
Siet nu aen t'Iock daer hangēd' opgeschort/
Dē ploegh naer huys hersleept vā d'Ossen wort/
De Sonne vliedt/ de schaeuwen dobbel groepen:
Maer al vergaet dus t'middach hittich broepen/
Der liefden vyer altijdts in my brandt noch/
,, Wat mat' of eynd' is in de liefde doch?
Ay Corydon/ ay Corydon/ wat sotheyt/
Dat ghy u quelt met liefde t'uwer spotheyt/
En dijn wijngaert die hanght al over tijt/
Maer half ghesnoeyt aen bladig' Olmen wijdt.
Ghy mocht veel eer tot ons ghebruyck nu gissen/
Te vlechten wat van biesen sacht/ oft wissen/
Ghy vindt noch wel een ander Alexin/
Quelt desen dy te seer teegh uwen sin.

Tweedd' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Derd' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Als nae verwijt/ ghestrijdt om best te singhen/
Nu tussch' Menalc en tussch' Damet begon/
Comt recht opt slach/ den Buerman Palemon/
Die rechter wordt om slechten dese dinghen.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

MENALCAS, DAMOETAS, PALÆMON.

Jens Vee is dit? Dameta wilt my segghen/
Sal ick dat niet toe Melibeo legghen?
DAM. Neen/ Egons ist/
Egon my corts dit maer
te weyden gaf.

MENALCAS.

Onsaligh' kudd' eenpaer/
V naeckt veel ramps/ O schaepkẽs arem dieren!
T'wijl Egon dus door lief den sot bestieren
Neaeram soet vast onderhoudt/ en vreest
Altijdt dat sy my boven hem acht meest.
Maer siet oock hier/ wat eenen fijnen wachter
Van anders kudd'/ hoe sit hy daer nu achter?
Tweemaels ter uer maeckt hy den ulder slap/
En hy ontreckt uyt Schapen lijven t'sap/
De melck die selfs den Lammers beter diende.

DAMETAS.

Veel beter mocht u selven ghy besiende/
Ghedencken al veel spaerlijcker yemant
Tot schand' aldus wat voor te smijten: want
Wy weten wel/ jae selfs in wat Capelle/
En wie u daer/ t'vervolgh ick niet vertelle/
De Bocken dweers noo saghent/ maer ghelacht
Was daerom/ doch van Nymphen veel te sacht.

MENALCAS.

Ick g'loof wel/ jae sy lachten met behaghen/
Doe sy my soo met een qua snoeymes saghen
In Mycons hof/ afsnoeyent' jongh plantsoen/

En sijn

En sijn wijngaerts teer swacke rancken groen.

DAMETAS.

Jae of veel eer/ dees Bueken oudt beneven/
Wast dat t'ghelach soo groot was aengeheven/
Doe Daphnis bogh' en rietpijpen ghy brockt/
O Menalc! al verkeert in nijdt verstockt/
Doe ghyse saeght/ dien Jonglinck soo ghegeven/
Ghy hebt daer door soo groot hert-seer beseven/
Jae hadt ghy hem niet moghen schaden yet/
Ghy waert al doot van spytich fel verdriet.

MENALCAS.

Wat sullē voorts de Meesters dan aenrechten/
Als dit bestaen nu dorven diefsche knechten?
En sach ick dy/ snoo dief/ still' int velock/
Al heym'lijck niet wech nemen Damons bock/
Als men soo seer den Wolf-hondt bassen hoorde?
En ick riep/ waer sal desen nu ten boorde
Hem keeren? Hau/ O Titir/ rasch versaemt
T'kudd' al by een. En ghy dit hoorend'/ naemt
Den loop/ en ginckt al met der haesten erghen
Achter een deel Lisch-struyckē groen u berghen.

DAMETAS.

Waerom onthieldt hy mijnen Bock so langh/
Die ick eens won van hem met veers-gesangh?
Mijn ruyspijp soet heeft deuchdich hē gewonnen:
Dies oft ghy't weet/ mijn was hy/ vā Damonē
Beleden wast: maer loochend' oock daer by/
Dat hyen mocht voor wedprijs gheven my.

MENALCAS.

Met singen ooch? gh'en hadt selfs noyt u leven
Ruyspijp aen een ghestelt met wasch ghecleven.
Ay/ botten bloedt/ plocht ghy niet met een stroo
Op den drywegh/ een veers ellendich snoo/
Met scherp ghelupdt te stropen seer onstichtich/
Ter eeren van ‡ Diana drpaensichtich?

‡ Van Diana/ is by-voegh tot uytlegh datmense op den dry-wegh eerde.

DAMETAS.

Wilt ghy nu dan dat wy gaen doen besoeck
Hier tusch ons twee/ wat wy vermoghen cloeck
In overhandt te singhen en te spelen/
Dees jonghe Koe in weddingh tot verspelen/
Siet/ stel ick by: en op dat ghy misschien
En weyghert niet/ s'is nut en goet/ midts dien
Sy tweemael s'daeghs/ om sijn gemolckē t'elckē/
T'huys comt/ en cā twee kalvers wel bemelckē:
Jae met den eur sy voedich die gheneert/
Dus seght wat pandt te stellen ghy begeert.

MENALCAS.

Niet upt mijn kudd' en soud' ick dor ven stellen/
Want tweemael s'daeghs het altijdt overtellen:
Mijn Vader t'huys/ en mijn stiefmoeder vals/
Een ander oock de Bocken: maer dat als
De Koe/ ghy sult veel achten meer te wesen:
(Want teghen dy te rasen is gheresen
Nu lust in my) soo sal ick stellen gaen
Twee Bekers schoon van Buecken wel gedaen/
Die self ghedraeyt heeft/ al vol const becleven/
Alcimedon/ een Godlijck Man verheven:
En daer op loopt/ met eenen lichten draep/
Een wijnranck sacht: oock overspreydt al fraep
Van bleecke ‡ clijf/ met beyer-croontkens lustich:
Twee teeckens zijn int midden daer op rustich/
T'een is het beeldt van * Conon: Maer van wien
Is t'ander doch? Dats waer/ het is van dien
† Die met sijn roed' heeft aldereerst beschreven
Den volcke gantsch de Weerelt: daer beneven
Wat tijdt bequaem den crommen ackerman
Behoeft / en oock den oegster weder: dan
Noyt sett' ick daer noch lipp' aen/ maer ick laetse
Staen wel bewaert in hun bequame plaetse.

DAMETAS.

My desghelijcx twee Bekers heeft ghewracht
Alcimedon/

‡ Veyl of yest.
Cissus een Jonghlinck beminde Bacchum/ welcken in clijf verandert/ gheern noch aen de wijnstocken climt.
* Conon/ Sterrekijcker van't Eylant Samo.
† Archimedes wordt hier ghemeynt/ oft Anariman-der van Mileto.

Alcimedon/ en fraey verciert met sacht
Beyzclouwen-cruyt/ beloopen al om d'oozen:
Int midden steld' hy Ozpheum al voozen/
Wien al t'ghediert'/ jae gants de wildernis/
Om t'soet ghelupdt al danssend' volghend' is.
Noyt sett' ick daer noch lipp' aen/ maer ick laetse
Staen wel bewaert in hun bequame plaetse:
Maer soo ghy wel de jonghe Koe besiet/
Der Bekers lof by u en geldt al niet.

MENALCAS.

Ghy sult geensins my niet ontvluchtē heden/
Waer ghy my roept / daer sal ic vzy oock treden:
Maer hoozde slechs dit yemandt tusschen tween
T'selfs die hier comt/ t'is Palemon/ siet/ een
Die ons rechts dient: ic sal doen (is mijn hopen)
Dat gheen voozaen/ van u meer werdt beropen.

DAMETAS.

Doet vzy u best/ u const nu pzoeven wilt:
Aengaende my/ ick sal niet toeven milt/
En ick en vlucht' ooc niet vooz yemants oozdeel:
Ghy Palemon nabuer/ doet ons dit voozdeel/
Op ons gheleydt hebt acht met vlijten sin/
T'wedspel is groot/ daer ligt veel sozgh' oock in.

PALEMON.

Nu vziendē dan/ segt op/ t'wijl wy eendzachtich
Hier sitten t'saem nu op dees cruyden sachtich/
Nu als al t'veldt en al t'gheboomt' oock baert
Sijn groensel nieu/ en bloeysel soet van aert:
Nu looven hun de Bosschen in dees landen/
Den schoonstē tijt des Jaers is nu voozhanden:
Dus ghy Dameet/ begint en doet u best/
Menalck en ghy sult dan oock volghen lest:
Maer overhandt u veersen ghy sult singhen/
Camene doch beminnen sulcke dinghen. Camene/ ghesanghs-Godinnen.

DAMETAS.

Van Jove/ o Muse! ons aenbegin zijn sal/ Muse/ der
T'is

geleertheyts Godinnen/ Jupiters weghen Dochteren.

T'is al vervult van Jove over al/
D'Aerd' hy bemint/ hy lieft het Mēsch geslacht/
Op mijn ghedicht heeft hy sorghvuldich achte.

MENALCAS.

En Phebus my bemint/ van Pheb' altijdt
Ick by my hebb' al giften breedt en wijdt:
Den Lauwer groen al staegh en al vol roken/
Jacinthen oock/ soet-blosich schoon ontloken.

DAMETAS.

Maer Galathe'/ het dertel meysken my
Begeerich/ smijt my appels toe/ en sy
Neemt soo de vlucht ten wilghbosch: maer voor
Begeert sy bloot van my gesien te wesen. (desen.

MENALCAS.

Mijn vreuchdich vyer Amyntas seer bemint/
Hem t'mywaerts biedt/ van t'self daer toe gesint/
Soo dicks als dat ons Honden door t'gewennen
Hem beter self als Delia nu kennen.

DAMETAS.

Een gifte schoon ick voor mijn Venus vondt/
Want ick heb/ siet/ een plaetse nu terstondt
Gheteyckent aen/ en mercklijck onderscheyden/
Daer Valmen twee/ om broeden nest bereyden.

MENALCAS.

Ick heb gheplucket van eenē boom int Wout/
Voor mijn lief kindt/ Orangien schoon als gout:
Ick sondter hem tot thien/ en ick sal morghen
Hem wederom een sulck ghetal besorghen.

DAMETAS.

Och! hoe dickmael en wat al soeten praet
Gaf Galathe' opt my: Dus henen gaet/
O Winden snel! daer boven: en als boden
Vertelt een deel in d'ooren van den Goden.

MENALCAS.

Maer lief Amynt'/ ay segt my wat my baet
Dat ghy my niet van herten en versmaet?

En als

En als ghy jaeght de wilde Swijns u netten/
Daer van ghy slechts my gaet bewaerder setten?

DAMETAS.

Seyndt hier tot my Phyllidd'/ o Jola! want
Mijn Boorten-dach te vyeren is voor hant:
Als kalvers ick opoffer/ tot welvaren
Der vruchten: comt oock med' u openbaren.

MENALCAS.

Voor ander al Phyllid' ick liebe/ siet/
Sy weend' ooc recht met dat ick van haer schiet:
O Jola! ghy schoon Jonghlinck/ sy vast seyde/
Vaert langhe wel/ vaert wel in Gods ghelepde.

DAMETAS.

In schaepstal Wolf/ is wel een droevich dinck/
In rijpe vrucht/ oock reghen sonderlinck:
En voor gheboomt'/ al t'windich fel verstooren/
Maer droeflijck my valt Amaryllis tooren.

MENALCAS.

Den reghen is seer soet voor jonghe weyt/
Haeghappel-boom oock voor ghespeende Geyt/
En buyghsaē wilgh' t'bevruchte vee bequamich/
En my alleen Amynt' is aenghenamich.

DAMETAS.

Pollio self/ die wel treur-spelen dicht/ Den lof van Pollio.
Die lieft (hoewel doch boerich) al mijn dicht:
Pierides de veersse nu te deser
Tijdt/ weydt dan vry voor Pollio dijn leser.

MENALCAS.

Pollio self/ maeckt veel nieu versen schoon/
Een geestich Stier weydt voor hem t'sijnē loon/
Die hoornich stoot / en met den voeten vrolijck
In d'aerde clouw'/ en t'zant soo zy verstroylijck.

DAMETAS.

Wie/ Polli' u bemint/ ghenieete wijt
De selve vreucht daer ghy toe comen zijt:

Soet

Soet-honich vloep' hem toe/ en die reuckſame
Jericons roos hem waſſ' op Hennebrame.

MENALCAS.

Hy bestraft een Dichter die Pollio hadde doorе begrijpen.

Wie Bavium haegh-dichter niet en haet/
O Mevi! hem u verſen lieven laet:
Ja Vossem t'ſaem gaen ſpannen aen de ploegen/
Met Bocken oock te melcken hem vernoegen.

DAMETAS.

Ghy die daer pluckt de blomkẽs ſoet vã locht/
D'aerdbeyer oock die ſpruyt uyt d'aerde vocht:
„ O kinders! vliedt/ſiet toe/ghy meucht wel ſorgẽ/
„ De Water-ſlangh ligt onder t'cruydt verborgen.

MENALCAS.

Den ſchapen hoedt wijdt van des oevers rant/
T'en is gheen plaetſ' om op betrouwen: want
Den ſtercken Ram ſelf/door te bygaens poogen/
Int water viel/en moet ſijn vlies nu drooghen.

DAMETAS.

O Tityr vriendt! u Geytkens drijvend' zijt
Wijdt van der vliet al weydend': en alſt tijt
Werdt/ ick ſal my dan ſelf goetwillich raſſchen/
En hen al t'ſaem in die claer borne waſſchen.

MENALCAS.

Drijft u ſchaep-kudd' int ſchaeuw: want kinders/ ſiet/
De hitte mocht de melck al doen te niet/
Als nu onlancx en mochten tot bedrucken/
Dan al vergeefs d'eurs met den handẽ drucken.

DAMETAS.

Eylaes! wat Stier dus magherlijck ontſtelt
Heb ick in duſch een vet en graſich velt?
Een ſelfde liefd'/ verderf alhier ter ſtede
T'ſchaepkudd' geheel/ en oock den ſchaper mede.

MENALCAS.

Liefd' oorſaeckt niet/dat wis de mijne ſlouw/
T'gheveent aen een van dorheyt hebben nouw:

K'en

K'en weet doch niet wie dus upt nijdich pooghen
Mijn Lammers teer betoovert met den ooghen.

DAMETAS.

Gheraet te recht/ en wilt vertellen claer/
Waer is het landt daer recht drp ellen maer
Den Hemel hoogh verschijnend' is van d'Aerde/
Ghy werdt my dan een wijs' Apoll' in waerde.

MENALCAS.

Segt/waer is t'lant daer bloemē wassen/ daer
Gheschreven in staen Coninghs namen? claer
Gheraedt ghy dat dijn Phyllid' al alleenich
Te deele werdt/ en niemandt meer ghemeenich?

PALEMON.

T'is niet mijn dings tusch u dus veel krackeels
Te slissen al/ hy en ghy zijt eens deels
De veerse weert: ooc elck die vreest/ vermijdend'
De liefden soet: en die de suer' is lijdend'/
Slupt kinders toe der Beeck uptvloedich pat/
De Beemden nu/ zijn al ghedroncken sat.

Derd' Boer-lieds eynd'.

Ossen-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis,

Vierd' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Van Polli kindts gheboort' hier nu verheven/
Stelt den Poeet sijn Dicht/ den gulden tijdt
Voorsegt hy oock: waer van den lof seer wijde
Te breyden uyt/ wenscht hy te moghen leven.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

POLLION.

Sicylsche Mus'/ als nu laet ons van wat
Groots singhen: want so cleen een dingh als dat
Rijshout/ of oock de neder Tamarissen/
Behaghen niet elck een/ maer wildernissen:
Soo wy daer yet van singhen/ t'werdt begeert/
Want Bosschen zijn den Borgermeesters weert.
De laetst' eeuw' is wel vry om in verblijden/
Aencomstich nu: waer van al in voortijden
In verse heeft der Cumen Jonckvrouw soet/
Voorseyt al veel/ als een voorsegster vroet/
Van d'eeuwen oock die groot en heerlijck orden
Begint al heel gheboren nu te worden.
De Maeght hercomt nu van den Hemel neer/
En t'soete Rijck Saturni keert oock weer:
Daer wordt alsnu van Hemel hoogh verheven
Ghesonden af een nieu ghestacht beleven:
Lucina cuysch bejonsticht doch dit kint/
T'welck nu ghebaert te wesen eerst begint.
Dat al door hem het ijs'ren volck ophoude/
En al opstae ter Weerelt volck van goude/
Nu dijn Apoll' aldus heeft heerschappy:
Polli' alsnu een Burghermeester ghy
Sult zijn gemaeckt ter stadt van Roome binnen/
Alsdan sal oock dees tijdts cieraet beginnen:
De Maendē groot ooc voortganck t'hebbē dan.
En by al dien voetstappen noch zijn van

Hier schijnt of hy Augusto toeschrijft een oorsaker des nieuwes eeuw's.

Al ons voorheen snoo stucken overbleven/
Die sullen gants door u zijn uytghewreven/
Bevrijden dan van eeuwich vrees al d'aerd':
Dijn Apoll' oock der Goden leven waerd'
Aennemen sal: en soo met eenen onder
Den Goden sien vermenght de seer bysonder
Half-godsche Mans/ en van hun zijn ghesien
Een Weerelt al vol vreden boven dien/
Heerschappē sal hy met sijns Vaders deuchden
Maer o ghy kindt! self d'aerde t'uwer jeuchd
Opvoedingh op/ sal d'eerste giften doen/
Cromloopsche clijf/ en Hasel-wortel groen/
Egyptsche boon/ Beyrclouw' ooc met sijn blom
(Die lacchend' zijn) daer in vermeugt: Ja comen
De Geyten t'huys met ulders sullen dick
Gheswollen: oock int kudd' en wert geen schrick
Voor Leeuwen groot/ in velden noch in kopen/
De wieghen op schoon blomkens sullen stropen.
De Slanghen/ valsch' vergiftsche cruyden saen/
Die sullen stracx al onder moeten gaen:
Jerichons roos oock over al sal groepen/
En als int landt Assyri overvloepen:
Stracks lesen sult/ o ghy jong kindt noch cleen/
Den hooghen lof der Helden al ghemeen:
En boven dien uys Vaders vrome daden/
Hun deughden al aensien om u beraden.
Allenskens t'veldt al werdt bevanghen wit
Van aren blond en teer: noch boven dit
Roo Druyven rijp daer sullen zijn ghedraghen
Van doorns wildt in bosschen en in haghen:
Jae douwich seem ghesien in bosschen werdt
Staen sweeten uyt den Eycke-boomen herdt.
Daer sullē doch vā t'oudt bedroch noch blijvē
Voetstappen wat/ die daer toe sullen drijven/
Dat men Tethin met schepen sal beslaen/
En Steden noch in mueren dicht bevaen:

Tethis/ Oceani huysvrouwe / wordt ghenomen voor de Zee.

Jae dat

Jae dat men oock sal Telluri verdrucken
Met diep in haer ploegh-voren noch te drucken.
Daer sal van nieus een Typhis wydt vermaert
Voortcomen: oock een Argo nieu ter vaert/
Om voeren op den uytvercoren Helden/
T'sal weer van nieus door ander krijgen gelden:
Achilles oock/ den Heldt van grooten rom/
Nae Troyen werdt ghesonden wederom.
Als ouderdom des tydt hier nae volcomen/
Tot Mansche cracht u heeft ghelaten comen/
Schipvrechter dan/ de Zee sal wijcken al
Van selfs: en oock den schipschen pijnboom sal
In Landen niet verwisslen meer de waren:
D'aerd' over al sal alles selve baren/
En in elck landt van als wel brenghen voort.
Den Wijngaert ooc wert dan niet meer gestoort
Met sickel wreet/ noch d'aerd' ooc meer met eggē:
Den stercken Boer van Stieren halsen legghen
Sal t'jock: als dan de verw' en sal als eer
De slechte woll' niet leeren lieghen meer:
Maer self den Ram sal willen in de weyden
Syn vlies in schoon root purper toe bereyden/
Oraengich oock / jae Sandix t'cruyt sal snel
Elck weydend' Lam van selfs vercieren wel:
De Voorschies dry t'saem door t'beschic der Goden/
Met vast eendracht hen spillē dus gebodē.
Loopt snellijck om / en brenget Mensch geslacht
Al met der haest dees gulden eeuwe sacht.
Afcomste ghy/ der Goden lief in weerden/
Groot aenghewas van Jovis wilt aenveerden
Groot eer' alsnu/ den tydt sal comen vast:
Jae siet alree ghebogen onder t'last
Den Hemel staen/ jae Aerd' en Zee / oock mede
De diepe locht / dees eeuwe soet vol vrede/
Toecomstich t'saem al groeten elck ghewent
Tot vreuchden is oock med' elck element.

Typhis/ eerste Stierman.

Argo/ t'eerste schip daer Jason t'gulde Vlies mede haelde.

Sandix/ een cruyt dat root verwet/ wast in een Eylandt der rooder Zee.

Och of soo langh gedueren mocht mijn leven
En t'sulcker tijt noch geest my mocht aencleven,
Om loven dan u daden / in ghedicht
Van Traci selfs: Orpheus sou niet licht
Verwinnen my / noch Linus: doch al quamen
Hem helpen oock sijn Vaer en Moer te samen /
Apollo schoon te hulp' van Linus vry /
En Calliop' al stondts' Orpheum by /
Nae tuyghnis self van d'Arcadisch' gheleerde:
Indien dat Pan met my te wedden keerde /
Oordeelen sou den Arcadischen Pan
Verwonnen self van my te wesen dan.
Nu / o cleen kindt! begint en wilt ghewennen
V Moer allencx met lachen toe te kennen /
Soo suldy van thien Maenden al t'verdriet
Haer nemen wech en doen gheheel te niet.
Nu / o cleen kindt! begint en lacht te deghen /
Dat wederom u Moeder dy lacht teghen:
Want wie noch noyt van Vaer en Moer belacht
En was / hem niet Godt Genius en acht
Sijn tafel weerdt / noch Cuba die Godinne
Gheen slapen gont hem oock met milde sinne.

D'Heydens offerdē voor dē kinderen aen Educa eet-Godin: Potina / drinck-Godin / en Cuba slaep-Godin.

Vierd' Boer-lieds eynd'.

Ossen-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Vijfd' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Mops' en Menalc hier Daphnis doot beclaghen/
Soo in sijn jeucht wech t'sijn ghenomen straf/
Met schencken d'een voor pijp een herder staf:
Ten eynden sy malcanderen wel behaghen.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

MENALCAS. MOPSUS.

Den Poeet beclaeght hier Cesars doot onder den naem van Daphnis.

O Mopse! wy in consten beyd goet/
Want aerdich blaest ghy licht pijpen soet/
En ick singh ooc fraey versen dus betamen
Wy wel by een: nu waeron gaen wy t'samen
Niet sitten dan/ wat uyt der Sonne-schijn/
Ondr' Olmen groen ghebladert / welcke zijn/
Siet/ ondermengt hier al met haeslaer struyckē/
Dat wy die schaeu en daer ons const gebruyckē.

MOPSUS.

Mijn ouder ghy/ Menalca lieve vriendt/
Ick wil u zijn ghehoorsaem alst wel diendt/
T'zy of wy gaen t'onseker schaeuw toe trecken/
Welck' is beweeght door Weste winds verwecken
Of liever noch t'saem in den kuyl daer gaen:
Maer siet den kuyl eens overspreydt al staen
Met rancken/ welck' uyt wildē wijnstoc spruytē
Seer seldtsaem doch die plaetse sy van buyten
Vercieren moy met al hen druyven wildt.

MENALCAS.

Maer vremd' ding' ist/ dat Amynt' weddē wil
Tegh' u alleen/ hier altijdts in ons berghen.

MOPSUS.

Wel wat ist dan/ en of hy schoon wil terghen
Self Phebum/ Godt der consten: ist ghesept
Dat daerom hy hem met te deegh' beschept
In spel of sangh sal connen overtreffen?

MENAL-

MENALCAS.

Nu Mopse dan/ wilt t'eerste Liedt opheffen/
T'zy van de liefd' van Phyllis vyerich/ of
Yet dat ghy hebt tot Alcons prijs en lof:
Oft wilt ghy/ singt van Codrus ons het kijven.
Wel op/ begint/ ter wijl' sal Tityr blijven
Ons Bockxkens by/ en weydend' gade slaen.

MOPSUS.

Ick sal: maer doch ick moet eens overslaen/
Jae versen eerst een deel gaen ondersuecken/
Die corts ic schreef op schorssen groen vã bueckẽ/
En al op maet om singhen over hant:
Ghebiedt Amynt' met my te wedden/ want
Soo sal men sien wie meest sal zijn te loven.

MENALCAS.

Den Olijf bleeck soo veel hy gaet te boven
De buyghsaem Wilgh/ en alsoo veel als wijckt
Lavender laegh/ den Rooslaer als wel blijckt/
Soo veel oock wijckt Amynt' u in wel singhen.

MOPSUS.

Maer ghy/ mijn soon/ niet meer nu van dees
dinghen/
Tot mijn ghesangh een weynich plaetse maeckt/
Wy zijn alree siet/ in den kuyl gheraeckt.
Doe t'leven jonck nu van den Herder Daphnis
Was uytgheblust soo wreedt/ in sijn begrafnis/
De Nymphen al/ seer weenden met gheclach:
Ghy Vlieten/ oock Haeslaers/ van desen dach
Den Nymphen ghy sult tot ghetuyghen wesen/
Hoe droef de Moer doe met een treurich wesen
T'ellendich doot soons lichaem heeft omhelst/
En hoe sy riep mistroost/ dat alderfelst
De Goden/ oock des Hemels sterren waren/
Dats' haer kindts doot verraschtẽ sonder sparen
In tijdts sijns jeuchts. O Daphni/ weret hoe
Dat Herders gheen gheweyd' Ossen als doe

Codrus d'Atheners Vorst verkleedt/ bekeef de vyanden dẽ Sparters op datse hem doodden: want t'was voorseyt d'Atheners verwinnen souden/ wierde hun Hooft verslaghen.

Wt droefheyt groot den ſelven dach en lieten
Niet drincken drup in die claer coude vlieten:
Vier-voetſche beeſt/ hoe ſeer ſy't heeft behoeft/
Vliet-water gheen alſdoe en heeft gheproeft/
Noch aengheroert den top van gras of cruyden
De Berghen wildt met grouſaem wederluyden.
Condichden al u overlyden bloot/
O Daphni: want men heeft oock om u doot
Wel hooren doe Penoſche ſtercke Leeuwen
Met groot gebrieſch daer binnē Lybi ſchreeuwē.
Te ſpannen wild' Armeenſche Tyghers in

Julius Ceſar ſtelde te Roome in de Bacchi feeſten.

Den waghen/ ſulcx van Daphnis heeft begin:
Hy ſteld' oock in/ in Bacchi feeſt (met lancen
Zynd'al omvlecht mz wynblaers ſacht) te dancē.
Den wynſtock g'lyck hy is den boom een eer/
Soo Druyven veel den wynſtock eeren ſeer/
Soo kudden oock vereert zyn met den Stieren/
En vruchten ſchoon oock g'lyck als die vercieren
Den Acker vet: in ſulcker voegh oock nu/
O Daphni/ zyn d'uw' al vereert door u.
Nae dat ghy waert van dē voorſchicks Godinnē
Ghenomen wech/ heeft Pales gaen beginnen
Met Apoll' oock verlaten d'Ackers ſtracx:
Al zaeyen wy nu met veel onghemacx
Groot koren-graen in wel gheploeghde voren/
Of gerſte ſchoon/ het is doch al verloren/
T'onſalich wied' ſnoo dravick heerſcht aldaer/
Jae even oock ghebaerdt en onvruchtbaer
Voor Tyloos root en ſachte violetten
Comt dooren ſcherp en diſtel hem daer ſetten.
O Herders/ d'aerd' beſtroyt met bladers wel/
Beſchaeut nu oock de bornen: Dit bevel
V Daphnis doet: een tombe ſult ghy ſtichten/
Daer t'ſyner eer opſchryven deſe Dichten:
Jck Daphnis voedd' in Boſſchen hier ontrent
Een kudde ſchoon/ doch ſchoonder ick bekent:

Jn Boſ-

In Bosschen hier ick liggh' : doch ben geschoven
Eerlijck vermaert tot in den Hemel boven.

MENALCAS.

Godlijck Poeet/ u Dicht becomt my soet/
Ghelijck int gras oock den vermoeyden doet
Een slapen sacht/ en een soet water springich
Van borne claer/ bequaem is sonderlingich
Te lesschen dorst/ alst heet is t'somers tijt.
Niet met der pijp alleen ghy constich zijt
Dijn Meester g'lijck/ maer noch beneven t'spelen
G'lijckt ghy hem wel oock met dē voys der kelen/
O salich kindt! t'gluck vry bejonsticht u/
Nae Theocrijt' u Meester werdt ghy nu
Den tweeden g'acht: doch sullen met malcander
Wy (gae soo't mach) ons versen d'een na d'ander
Gaen singhen/ nu dijn Daphnin soo met vlijt
Ten Hemel toe met lof optrecken wijt:
Jae voeren hem ten sterren op verheven/
Want hy ons plach in liefden oock t'aencleven.

MOPSUS.

Mocht ons wel yet een meerder gift geschien
Als dees? dat wy hem prijsen moghen: wien
Men noch kindt mocht achten weerdt gepresen
Met sang: want ooc ons prees al lang voor desen
Den sangher fraey Stimichon sulck ghedicht.

MENALCAS.

Nu Daphnis schoon/ siet t'ongewoon gesticht/
Jae van Olymp den dorpel/ oock van verren/
Laegh onder voet de wolcken en de sterren/
Verwondert seer: des met wellust bevaen
Zijn Bosschen hoogh/ jae d'Herders geven saen
Hem vreuchdich danck: Pan isser door in vrede/
Jae vrolijck zijn Drvade meyskens mede.
Den Wolf het kudd' alsnu niet meer belaeght/
Den Hert int net niet meer en is ghejaeght:
Daer boven is des goeden Daphnis wenschen

Wt liefd' om rust voor den sterflijcke menschen.
Groen Bosschen dicht onschoren werpen upt/
Voor dees weldaet/ vreuchd-stemmē/dz t'gelup
Ten Hemel climt: en oock de Rotsen singhen
Lof-dichten selfs: soo dat van dese dinghen
Rijsbosschen laegh weerschallich segghen wis/
Menalc' een Godt/ een Godt nu Daphnis is.
Nu salich ghy/ o Daphni/ goederhande
Weest doch u volck/ want tot der offerhande
Siet/ vier Altaers ick stichten sal alree/
Eerst twee voor dy/ en dan voor Phebo twee:
Twee kannen melck nieuschupmich ick u sekers
Toesegghe' eens s'Jaers/ en oock twee groote be-
Olijvich vets: jae noch sal ick voor eerst (kers
Gaen maken toe een blijde Bacchi feest:
In vaten groot sal ick te schencken passen
Den nieuwen Wijn/ jae Nectar die ghewassen
T'Arvisi is: by t'vyer werdt dit te doen
Ist winter: doch soo't somer is/ int groen
Int schaeuw; en Dan Damet' en Egon Creter/
Lyctus een Landt-stadt in Candien oft Creten. Van Lycten oock/ (om vrolijck wesen beter
Sullen) voor my ghedichten singhen al:
Al repend' oock/ Alphesibeus sal
Nae volghen daer den dansenden Satyren.
Wy sullen dus u Feest oock altijdts vyeren/
Jae t'elck als wy ghelofisch' ghebeden seer
Wtwendich doen/ den Nymphen al ter eer/
En d'Ackers oock wy met den omgang wijden/
En die alsoo van alle booshept vrijden,
Soo lang Wildt swijn berg-top/ en visch de vliet
Bemint: oock Bye van Thijm haer aes geniet/
En Stapel oock van douw'/soo langh sal blijven
U eer en naem/ en loflijck groot beclijven.
En g'lijck ghewent de Boeren zijn/ dat sy
G'loft-offer t'sjaers doen Bacch' en Cereri/
Soo sullens' u/ ghy sults' oock t'allen stonden
Houden

Houden aen u met g'loften vast verbonden.

MOPSUS.

Wat giften doch voor sulcke Dichten schoon
Sal weder ick u gheven t'uwen loon?
T'Zuyd-winds geruysch aencomstich/noch der baren
Ghelupdt/wan hard sy teghen strand aenvaren/
Noch vlieten claer die morrend' loopen dael
Tusch steenen heen: dees dinghen al te mael
My niet soo seer als uwen sangh ghenoeghen.

MENALCAS.

Eerst tot gheschenck ick u/ siet/ hy sal voeghen
Dit pijpen broos / waer med' ick leeren con:
T'had yverich lief een Herder Corydon
Alexis schoon. Oock dit: wiens Vee wilt seggen/
Sal ick dat niet toe Melibeo legghen?

MOPSUS.

Mijn mack' al g'lijc met knopkens overstropt/ Macke Herder staf/ crotse/ of schoppe.
En wop berandt met koper/ (welcke noyt
Antigenes van my gherrijghen conde/
Hoe dick van my begeert met hofschen monde/
Al was hy oock wel schoon en lievens weerdt)
Dees nu te schenck van my in danck aenveerdt.

Vijfd' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Sest' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Twee knechten jongh Silenum vreuchdich dwingen
Tot sanck/ daer dronck' hy neder lach ghevelt:
Des van aenvangh des Weerelts hy vertelt/
Maer t'savonts eyndt oock als den dach sijn singen.

Ossen-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

DEN POEET SILENUS.

ONs sangs-Godin Thali' onachte niet
Te singhen eerst des Syracusers liet/
Noch schaemd' haer niet te woonen bin den Woude.
Doe singhen ick Coninghen krijghen woude/
Cynthius my reck-oorde en sprack : veel bet
Hoeft Herder ghy Titry/ de Schapen vet
Te voeden/ jae te singhen oock der Boeren
Ghedichten/ welck ghy beter cont uytvoeren.
Nae dien ghenoech begeeren sullen op
Te loven hoogh/ en daer te stichten by/
O Vare/ noch van krijghen droef ghedichten/
K'sal op sijn Boersch nu singhen wat en dichten:
Doch doe ick't niet on Apollons bevel/
Soo wie bevaen met liefd' dit leest/ sal wel
Bekennen saen dat ons neer Tamarissen
U prijsen hoogh/ en alle wildernissen
U singhen lof/ O Vare! want gheen blat
Pheb' en behaeght/ ghelijck als t'ghene dat
Van Varo naem en opschrift is verhalend/
Pierides zijt t'mijnder hulp' afdalend.
Twee kinders jong/ d'een Chromis en daer tos
Mnasylus/ dees Silenum saghen hoe
Hy lach en sliep daer in sijn woonste kuplich/
Sijn aders hem verheven/ waren puplich/
G'lijcks' altijdts zijn van ghister Jaccho: maer
Wat wijdt van hem sijn crans van blomen daer
Ghevallen lach van t'hooft/ en op een seker

Plaets

Plaets hingh daer oock den swaren offer-beke
Op t'sleten oor. Nu had al over langh
Den ouden dicks met toeseg van ghesangh
Hun beyder hoep gevoedt / maer doch bedrogen
Dus uyt ghenoecht' sy t'samen hem toevloghen,
En bonden vast met banden van den crans
De handen oock de voeten deses Mans /
Maer waren bleeck met vreesen al beladen.
Nu siende dit de schoonst' een der Nayaden
Aegle / die quam versellen hun : alree
Hy wacker / sy syn voorhooft en syn twee
Hoofstlapen al met bloeghe roo moerbesen
Beschildert heeft : Den dronckaert nu dit wesen
En soet bedroch belachende / spracks' aen :
Kinders / waerom hebt ghy my dus ghevaen ?
Ontbindt my doch / my t'hebben int ghesichte
Is u ghenoech / weet wat ghy voor ghedichte
Begheert : want dicht te loon en crijghdy maer /
Yet anders crijght schoon Aegle noch voor haer.
Doe werdt terstont syn best' hy daer te singen /
Doe eenē hoop van Faunen mocht ghy springen
En dansen sien met vreuchden ongestilt /
In t'groene veldt oock al t'ghedierte wilt :
Van Eycken stijf de toppen hoogh verheven
Men al verbaest oock schudden sach en beven :
Noyt door t'ghesangh van haren Phebus was
Soo seer verblijdt de clip van den Parnas /
Door Orpheo Rhodop' / Ismarus mede /
Verwondert soo / als door Sileen dees stede.
Want siet / hy songh hoe int groot ijdel rondt
Eerst alle dingh ghesaept te zijn ontstondt /
Elck Element / Aerd' Water / Locht verheven /
En t'suyver Vyer / hoe alle dingh becleven
Van eersten aen uyt d'Elementen quam :
De Weerelt waer sy haer gheslacht af nam /
Hoe d'aerd' eerst sacht heeft hardicheyt genoten /
En hoe

En hoe in haer Nerea wierdt besloten/
Jae hoe allencx oock alle dingh eenpaer
Ghedaente creegh: hoe d'Aerd' oock wonderbaer
Toesach wan sy't nieu Sonschijn heeft g̃nomen/
En hoe dat oock van hooghe Wolcken comen
De Reghens af: hoe wilde Bosschen op
Ghesteghen zijn: en hoe lancx menich top
Der Berghen woest onkenbaer ginghen swieren
Dwalich verstropt de wilde seldtsaem Dieren/
Jae t'steengheworp van Pyrrh'/ en sonder ergh/
Saturni Rijck/ den voghel van den Bergh
Caucaes/ † de dieft' van Promethe' bedreven:
Hier voeghd' hy by noch in wat ‡ borne bleven
Was Hyl'/ en waer door tschippers luyd geschal
Oock Hyla/ Hyl'/ al t'strand gaf wederschal:
Oock hy Pasiph' in liefd' ten witten Stiere
Dus heeft vertroost/ o Maeght seer goedertiere!
T'waer wel u g'luck en hadder noyt tot noch
Gheen kudd' ghezijn: maer ghy rampsalig'/ och
Wat rasery bevinck u dus met crachten?
De dochters dry van Pretus voormaels plachtē
Met loepen valsch al t'veldt vervullen/ maer
Nochtans niet een van dees en volghde naer
Sulck paren vuyl/ al vreesde sy wel crijghen
Op sachten hals den ploech / en met stil swijghen
Al dicks ghetast heeft aen haer voorhooft glat/
Of sy noch niet en was ghehoornt wat.
Maer o ghy Maeght/ ellendich en rampsalich/
Nu loopt ghy daer op hooghe Bergen dwalich/
En hy ligt sacht nu met sneeu witte huyt
Van over zijds op tijdtloosen bleeck cruyt/
En eerrickt vast ondr' Eycken-schaeu'wt be- (schuddē
Of eenig' hy navolgt in groote kudden.
Nu Nymphen ghy Dicteesche Nymphen/ t'gat
Der Bosschen sluyt/ ter avontuere dat
De stappen wy met ooghen sullen sporen

Van

† Prometheus had t'Hemel-vyer aen den Son-wagē ghestolen/ werdt aen Caucaes bergh gebesticht van eē Arent verscheurt te wesen.

‡ Hylas Theodamas Thessalisch Coninghs soō Herculis jongē/ ginck aen eē borne om water te halen/ werde vā de Nymphe Prmtina in haer borne ghetrocken/ daer hy bleef.

Van desen Stier die erghens loopt verlozen:
T'can ooc wel zijn t'groegras dat lockt hem aen,
En volgt ooc med' als d'Ossen t'huyswaert gae,
Som Koeyen nae/ die hem nu best bevallen/
En raeckt ghelepdt soo in Cortynsche stallen:
Daer nae hy singht van't Meysken dat vertoeft,

Atalanta.

Verwondert seer van t'guld' Hespery ocft.
Oock Phaëtons ghesusters hy ghenieten/
Doet bitter schorss' om t'lijf/ en oock opschieten
(Lancx vlieten groen bemoscht) in elsen lanck.
Nae desen noch hy doe van Gallo sanck/

Permessis vliedt in Beotien.

Hoe dat hy lancx de vliet Permessi dwaelde/
Van waer hem een der neghen Susters haelde/
En lepd' hem op Aoni bergh: en hoe
Gants Phebi Choor opstaend' hem eerde doe:
Jae Linus oock den Herder/ (die men hebben
Sacht om syn hayr/ gheblomt' en bitter eppen
Crupt tot cieraet) hoe hy met dit beleeft
En Godlijck veers hem aenghesproken heeft.
Dees pijpen siet/ de Muses groot van weerden
V gheven/ wilts' in danck van hen aenveerden:

Den ouden is Hesiodus van Ascra/ ghehucht in Beotien by Helicon.

Hier mede plach den ouden Ascreijt
Al spelend' doen van Berghen t'sijner tijt
Nae hem verlepdt/ ten dale neder repen
Den esschen herd: en oock met dees schalmeyen
Ghy spelen sult van t'Grynei lust Woudt
V afcomst' al/ op dat Apoll' en houd
Gheen bosschen el soo hoogh in weerden prijsich.
Sal segghen ick wat hy van Scylla Nysich
Verteld'? of ooc van die schoon maeght berucht/
Dat sy beschuymt met witte liesschen sucht
Rondtom begordt in bassend' fel ghedrochten/
En heeft seer wreedt met haren woest bevochten

Dulichius is Vlysses.

Dulicht schips/ en t'boots-volck al verschrickt
Ghedaen eylaes! verscheurt zijn en ghesickt
Afgrondich diep van dulle Zee-honds kelen:

En sal

En sal my doch te segghen niet verveelen?
Wat hy noch sanck/ hoe den Tereus boos
Verandert/ oock syn Mensch ghestalt verloos?
Wat offer-cost? wat gift hem Philomene
Heeft toegemaeckt? wat vlugh sy nam voorhene
Ter wildernis? en met wat vlercken hoogh
Sy droeflijck eerst haer huysdack overvloogh?
In somm'/in sang hy noch heeft gaen vertoonen
Al wat Eurot uyt Phebi soete toonen
Vernomen heeft/ hier voormaels oock wat daer
Den Lauren vry wel g'luckich openbaer
Bevolen was: dit ginghen diepe dalen
Door wederslach te samen al verhalen
Hier boven oock den Hemelschen ghestert/
Soo langh' en veel tot dat den Herders wert
Bevel ghedaen dat s' hun nu moesten stellen
Te dryven t'huys de Schapen/ en te tellen/
Door avondt spaed' wiens comst' te syner tyt
Syn voortganck heeft/ oft schoon Olympo spyt.

Eurotas/ een vliet in Lacedemonien,

Sest' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Sevenst' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Hoo Daphnis is in coel Eyck-schaeuw' ghesetên/
Hy Melibe roept/ welcken Corydon
Hier singhen hoort/ met Thyrsis wie best con/
Maer Thyrsin hy acht ÿdel int vermeten.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

MELIBOEUS. CORYDON. THYRSIS.

Ens by geval oock Daphnis onder sat
Een ruyschend' Eyck / jae rechts ten tyde dat
Daer Corydon en Thyrsis hadden t'samen
Hun Vee ghebracht/ de Schapen Thyrsis quamen
Toe / Corydon de Geytkens al vol melck:
In bloey-tydt soet sijns levens was daer elck/
En beyde van Arcadien jonghlinghen
In consten g'lijck/ en al bereydt om singhen/
T'antwoorden oock malcander overhandt.
En t'wylen ick beschermich doe bystandt
Voor t'coude groot/ myn teere Tamarissen/
Ick word' den Bock der kudden Man te missen/
Hy liep verdwaelt / terstondt ick word' ghewaer
Daphnis/ en oock hy my/ en riep my naer:
Hau Melibe/ wilt hier by ons doch comen/
Van uwen Bock goe tydingh' werdt vernomen/
Behouden is met al den Geyten hy:
Dus en ghy meught vertoeven/ wilt doch dy
Hier onder t'schaeuw' een weynich comē rusten/
Ghy sult alhier den Ossen jongh met lusten
Sien comen aen lancxt groene beemden schier/
Om in de Vliet te drincken: jae sult hier
Van Minci vliet sien t'water henen strecken
Den oever lancx die teer groen rieten decken:
Een swarm Byen ghy hier oock hooren sult/
Welck hier altydt soet wederschallich rult

In dees holl' Eyck' ghewijdt toe Jupiterren.
Wat soud' ick doen? ic mocht seer qualijc merren
Alcippen, noch oock Phyllid' ick daer toe
En hadde niet, dat een van hen hadd' doe
T'huys drijven, oock in koye sluyten moghen
Mijn Lammers jong gespeẽt die niet meer sogẽ.
En Corydon met Thyrsis doe ter tijdt,
Om eer en prijs, was in een groot ghestrijdt:
Doch om hun spel beluystren ick mijn dinghen
(Hoe noodich) liet: Doe hebben sy te singhen
Ghevanghen aen, en al by beurten: want
Der Muses will' is, dat men over hant
Ghedicht bedenckt: dus Corydon verhaelde
Nu sulcx en sulcx, daer Thyrsis weer op taelde.

CORYDON.

Mijn Nymphen lief, o Libethriden ghy,
Wilt een ghedicht te singhen dulden my,
Alsoo ghy doet oock mijnen Codrus blijcklijck,
Die versen maeckt Pheb' aldernaest gelijcklijck:
Of connen wy al versen even goet
Ghesinghen niet als self Apollo doet,
Soo wensch ick hier aen desen pijnboom heylich
Mijn ruyspijp t'zijn om hoogh gehangẽ steylich.

THYRSIS.

O Herders ghy Arcaders croont met clijf
Doch my Poeet noch groeyend' tot beclijf,
Dat Codrus berst door nijdt afjonsche plaghen:
En indien hy my teghen sijn behaghen
Noch loven moet, haeswortel bloemen vint,
Daer mede ghy mijn voorhoofd al omwint,
Dat my toecomsch' Poeet hier nae de quade
Snoo tongh' en doe gheen lasterlijcke schade.

CORYDON.

Delia is Diana. O Deli'! eens cleen Mycon mercken wilt,
Hy biedt u t'hooft van een groot Vercken wildt:
En groot getackt dees hoorns siet oock van den
Langleef-

Langleefschen Hert/ indien dat door dijn handen
My self al dit ghemaeckt mocht eyghen zijn/
Ick maeckte dy een Beeldt van Mariner fijn/
V schenen mooy vercierd' ick met twee broosken
Van purper root/ een verw' als roode rooskens.

THYRSIS.

O Priap'! u vernoeght dat ghy verwacht
Een teyl met melck: daer toe dees vlaeykés sacht
Eens s'Jaers t'ontfaen/ na dien wy u doch achtē
Een slechs die moet een arem moeshof wachten:
Wy hebben dy ghemaeckt een Marber beelt
Voor dees tijt/ maer maect ghy dat t'kudde teelt
In wasdō groot/ veel vruchts voortaē ic houde/
Ghy wert hier naer gemaeckt van puerē goude.

CORYDON.

Nerei kindt Galathe' is al soet/
Jae boven thijm van Hybl' in mijn ghemoet/
Al witter dan de Swaen/ en schoonder mede
Als witte clijf/ de Stieren (nae de zede)
Ghenoech gheweydt nu zijnde t'huys ghestalt:
Wilt ghy alsdan yet doen dat my bevalt/
Of zijdy yet voor Corydon sorghvuldich/
Comt dan by my/ en weest my doch ghehuldich.

THYRSIS.

Ick zy om sien dy bitter der dan t'fel
Sardijnsche cruydt gheheeten keuckenschel/
Het welcke doet al lachend' sterven schricklijck/
Ja wreeder dan dē Hulst seer scherp en pricklijck/
Onweerder oock als Zeemosch wesen mach/
Is langher my als Jaer niet desen dach.
G'weydd' Ossen nu/ indien het schand' is toevē/
Soo gaet dan t'huys te stalle nae t'behoeven.

CORYDON.

O bornen al bemoscht/ en cruydt oock ghy
Veel sachter dan den slaep / Haegh-appel vry/
T'schoō groē geboomt' betoōt wel sijn weldaet/ u

Nereus een Zee-Godt/ dē soon van Oceaen en Tethis: van hem zijn comen Nereides der Zee-Godinnen/ welcke Hesiodus noēt tot vijftich/ daer onder oock Galathea/ sy was soo veel als t'water-schuym: d'ander/ trachten en verschepdenheyt des waters.

Bedeckend' al met sijn seldsame schadu:
T'schaepkudde t'saem bedect ooc voor t'aenstoot
Der Sonnen brand' ter hooghster hitten groot:
Den Somer comt/ de vruchtbaer rancken geven
Siet/ alree upt hen botten hoogh verheven.

THYRSIS.

Hier warmen heerdt/ wy hebben ooc veel hout/
Vol vetten herst/ en hebben menichfout
Altijts goet vyer/ so dat door t'roocks besmeuren
Staegh worden swert de posten onser deuren:
Hier Noordwinds coud' en vreesen wy niet meer
Als Wolf en doet ghetal van Schapen teer/
Jae of soo veel als beken snel of vlieten
In harden loop voor d'oevers hen verschieten.

CORYDON.

Genevers vrucht is hier seer veel ghestaen/
S'ghelijcx oock veel Castagnien rupgh bestaen/
Veel frupts ghestropt ligt al den boomen onder/
Het lacht nu al verheught: maer soo bysonder
Ghelaten eens van schoon Alexis woort
Hier dit gheberght'/ soo sal men op een cort
Wel moeten dan aensien met droeven ooghen
Dat dese vliet sal tot den grond' uptdrooghen.

THYRSIS.

Door een qua locht verdordt nu al het veldt/
Crupden vergaen/ en Liber al ontstelt/
Door grooten nijdt den rancken al ontloofde/
En van hun schaeuw' den heuvels soo beroofde:
Maer t'sal van nieus hergroenen over al
Als Phyllis comst' ons eens gheschieden sal/
Jupiter self sal comen afghesteghen
Met overvloedt van eenen blijden reghen.

CORYDON.

Abecl. Tot den Poplier goe jonst Alcides draeght/
Jacchus lieft den Wijnstock/ Myrt' behaeght
Wel Venus schoon/ en Phebus sijnen Lauwer:
Maer

Maer Phyllis lieft den Haeslaer/ hoe getrouwer
Dat Phyllis lieft den Haeslaer/ t'wylen siet/
En sal den Myrt' verwinnen moghen niet
Den Haeslaer swack: noch hy sal van ghelijcken
Oock geensins niet voor Phebi Lauwer wijcké.

THYRSIS.

Den Bosschen is den Esch een schoon ghecier/
Den Pijnboom t'hof/ den vlieten den Poplier/
Den Berghen hoogh de groene langhe Dennen:
Maer wilt ghy my besoeck te doen ghewennen
Als dicks/ o ghy schoon Lycida/ soo sal
Wel moeten stracx voor u dan wijcken al
Den Esch int Bosch/ jae Pijnboom in de hoven/
Ghy sults' in schoont' al verre gaen te boven.

MELIBOEUS.

Dat Thyrsis doch verwonnen/ wil al meer
Doen wederstandt/ bedenck ick/ doch sal eer
Van dees tijdt aen zijn Corydon gheprezen/
By ons wel weerdt/ een Corydon te wesen.

Sevenst' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Achtst' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Damon verliest op Nys' / is uytghestreken /
Den beesten hy met droeven sanck beweeght /
Zijn Toovery Alphesibeus pleeght /
Dat Daphnis comt uyt Stadt nae huys ghestreken.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

DAMON. ALPHESIBOEUS.

En Herder-liedt sal ick ons nu verconden/
Hoe Damon ooc Alphesibeus conden
Soo wel om best en aerdich singhen / dat
Verwondert seer / de veerse gants vergat:
Al t'lieve gras/ en mede door t'bemanen
Verbaesden sich de Losschen: en soodanen
Cracht heeft in stilt' der vlieten loop verkeert.
T'liefdich gedicht van Damon droef verseert
Ick singhen sal/ met eenen het belesen
Alphesibe': verleent my dan tot desen
V jonst en hulp/ O ghy/ t'zy of ghy doet
V reyse nu daer by Timavi vloet
Op clippen woest die hoogh verheven steplen/
Of dat ghy nu doorsnijdt int overzeylen
D'Illyri Zee/ alsoo't wel wesen mach.
Salt nemmermeer zijn den ghewenschten dach
Dat gh'oorloft my sal wesen uyt ghenaden/
Te singhen al dijn vroom' heerlijcke daden?
T'werdt my ghedult nochtans eer langen tijdt
Te draghen noch in al de Weerelt wijdt
V Dichtens lof: jae Dichten die te spelen
Alleen sijn weerdt op † Sophoclis Toonelen:
T'begin van dy/ werdt oock den eyndt van dy.
Dus bid ick/ neemt in danck mijn Dichten ghy/
Die ick aenvingh/ en dat door u ghebieden:
Jae oorloft dach/ en latet vry gheschieden/

O ghy / hier meent den Poeet/ Pollio. Timavus/ een Vliet by Venetien.

† Sophocles een byzonder Griecx/ Treurspel-schrijver/ Plin. lib. 7. cap. 29. starf van blijdschap/ cap. 53.

Dat desen clijf ootmoedich nu voortaen
D'hoofslapen op int rond' oock mach bevaen/
En onder een met seeghsche Lauwer cruppen.
De nachtsche schaeu' met cout en vochtich drup
Van Hemel was alsnoch vertrocke nouw/ (pen
Van crupden noch claer-blinckend' al van douw
Zijn int ghemeen den kudde meest behaeghlijck/
Doe Damon dus begon sijn versen claeghlijck/
Al lenend' op Olijven stam beswaert. (vaert

Seeghsche is verwindsche.

Lucifer lichtdrich de dach-sterre.

DAM. Op/ Lucifer/ comt brengt nu met der
Het kippe claer des daegs ons voort genoeglijc/
Dewijl' ick ben ghestreken upt onvoeghlijck/
Voor lief d' onweerdt / die ick tot Nys' ontrou
Ghedragen hebb'/en hoept' haer mijn hupsvrou/
Maer sy bedroogh my met haer valsche woorde:
De Goden hoogh/mijn tupgen die't aenhoorden/
Wel claghen mach ick al mijn lijden groot
Al stervend' nu in alderhooghsten noot.
O mijn Boer-flupt/ begint voor alle dinghen
Op sijn Menaelsch met my nu versen singhen.
Menael den Bergh is altijdt wel voorsien
Van Wouden dicht die rupsschen : boven dien
Pijnboomen hoogh die altijdts spreken teghen/
Hy hoort altijdts de lief den aller weghen
Der Herders jonck:ooc Pan/d'eerst onvernoegt/
Met eensaem pijp/ maer heefter by ghevoegt:
O mijn Boer-flupt / begint voor alle dinghen
Op sijn Menaelsch met my nu versen singhen.
De schoone Nys' is Mopso voor sijn deel
Ghegheven nu : t'gaet wonderlijck gheheel/
Wy minnaers doch/ wat isser dat wy souden
Niet hopen dan als sulcx gheschiet? wy houden
Dat met der tijdt Griffoenen wreedt van aert
Wel mochten zijn met Paerden noch ghepaert:
Jae Geytkens wildt vreesachtich met de Honde
Wel mochten noch vereenicht in naestonden
Te drencke gaen : Nu haest u Mopse / hout

Menalus een geberght in Arcadien/ vol Herders en Vee.

Nieu toꝛtſen/ want t'wÿf dat ghy hebt ghetrout
Die brengtm' u t'huys: dus bruydegom te rapé/
Stroyt voor de jeught nu noten/ want om ſlapen
Maeckt nu den tÿdt: ſiet/ † Heſper t'uwer vaet
‡ Oetam laet alree/ en t'wordt al laet.
O mÿn Boer-fluyt/ begint voor alle dinghen
Op ſÿn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
O Nyſa! wel by weerdich Man ghevoeght
Zÿt ghy/ terwÿl' u niemandt heeft ghenoeght/
Terwÿlen ghy mÿn fluyt benÿdt onmatich/
En t'wÿlen ghy mÿn Geytkens al zÿt hatich/
En ruygh gehayrt oock mÿn wÿnbrouwē dicht/
En mÿnen baert wÿdt uytgheſpreydt/ ſeer licht
Grouw't ghy hier vā: maer valſchē eedt te ſprekē
En grouw't u niet/ noch u beloft' te breken:
Jae ſelf ghy g'looft daer is gheen Godt die hier
Sÿn toeſicht heeft op ſterflÿcker beſtier.
O mÿn Boer-fluyt/ begint voor alle dinghen
Op ſÿn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
Ick ſach u cleen/ u Moeder was u by/
En ick was oock dÿn g'leyder eens/ doe ghy
Soo plocktet af lancx onſe boomgaerts haghen/
Den appels verſch bedouw't nae dÿn behaghen.
Een Jaer maer meer als elf en was ick doe/
Jae dat ick recht maer conde reycken toe
Den tacken teer van d'aerd'/ en t'fruyt afleſen.
Maer alſoo haeſt als ick aenſach dÿn weſen/
So haeſt verdween ick door de liefd' verdwaeſt/
Jae dwalingh' boos verleydde my ſoo haeſt.
O mÿn Boer-fluyt/ begint voor alle dinghen
Op ſÿn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
Wat liefd' is nu ten rechten ick wel weet/
Iſmarus Bergh van harde ſteenen wreet/
Of Rhodops rotz onmogh'lÿck om beweghen/
Of wÿdt van hier int uyterſt' al gheleghen
De Garamants gheberghten ſeer onſacht
Dees al beſtaen/ jae zÿn van het gheſlacht

† Veſperus d'avondt-ſterre/ Lucifer oft Venus.
‡ Oeta/ bergh in Theſſali/ in welcken de Sterren ſchÿnen onder gaen.
Vt vidi ut Perii.

Der

Der liefden: want ſy hebben vol miſquamen
Dit booſe kindt ons voort ghebracht te ſamen/
Maer gantſchlijc niet van menſchē zaet of bloe
Want in hem is vre noch ghenade ſoet.
O mijn Boer-ſlupt/ begint voor alle dinghen
Op ſijn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
De wreede liefd' aenleerd' en gaf t'verſtande
Medea. De grouſaem Moer haer onghenadigh' handt
Int kinders bloedt ſeer fellijck te bevlecken/
Des wreedtheyts Moer meucht ghy wel ſelf beſtrecken.
Is nu de Moer hier wreedtſt/of liefde t'kint?
T'kint is verhardt/ ghy Moer oor wreet geſint.
O mijn Boer-ſlupt/ begint voor alle dinghen
Op ſijn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
Dat nu dē wolf voor ſchapen neem de vlucht/
Jae Eycken hard' in plaetſe van hun vrucht
Dat daer op nu Orangien-appels groeyen/
Tijdtlooſen ſchoon oock op den Elſen bloeyen:
Dat Amber vet en claer oock ſweete ſtaegh
Wt ſchorſſen groen van Tamariſſen laegh:
Laet d'uylen nu met Swanen wed-ſpel houden/
En Tityr zijn Orpheus in de Wouden:
En oock in mids Dolphinen † Arion/
Die in de Zee ſoo conſtich ſpelen con.
O mijn Boer-ſlupt/ begint voor alle dinghen
Op ſijn Menaelſch met my nu verſen ſinghen.
Dat alle dingh tot Zee moet worden ſaen/
En midden oock al t'ſaem daer in vergaen:
Ick ſeg' Adieu u voor een laetſte groeten/
O Boſſchen al/ nae dat ick hebbe moeten
Nu derven dus de ſchoone Nyſa ſtraf/
Sal werpen my in diepe golven af
Van d'hooghſte rotz tot in de locht verheven.
O Nyſa dan/ ick ſtervend' wilt mijn leven/
Als laetſte gift die ick u opt en ſchanck/

† Arion conſtich vedelaer/ de ſchippers om ſijn ghelt hem miepnende dooden/ ſpranck in Zee/ werdt door ſijn ſoet ſpel van den Dolphinen te lande gevoert. Plin. lib. 9. cap. 8. Plutarch. tom. 1. int Gaſtmael der ſeven Wijſen.

Aenne.

Aennemen doch van dijn Damon in danck.
Nu/ o mijn flupt/houdt op/wilt meer geẽ dingen
Op ſijn Menaelſch met mijn nae deſen ſinghen.

DEN POEET.

Dit Damon ſanck met grootẽ druck verſeert/
Pierides nu hoeft wel dat gh'ons leert
Alpheſibei antwoord' vrij onghelooghen/
Want wy doch al/ niet alles en vermoghen.
ALPH. Beleſen ons nu Toover-water bringt/
Blom-cranſkẽs ſacht hier om dẽ Altaer wringt/
Het ijſer-crupt / en ‡ Manlijck wierooock t'ſamen
Daer op verbrandt / op dat ick nae t'betamen
Verandren doe van Daphnis mijnen Man
De ſinnen gants onſtaed in liefden : dan
Niet mijns ontbreeckt hier toe nae mijn begeeren/
Dan flechs cẽ vers om daer med' hem beſweerẽ:
Doet doch ſoo veel/ mijn Toover-verſen/ dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen uyt der ſtat.
Van Hemel wel de Toover-verſen moghen
Doen dalen af de Maen/ en door t'vermoghen
Van verſen/ Circe als hier in hoogh gheleert/
Vlyſſiwel ſijn mackers heeft verkeert.
De coude Slangh in beemden wordt ghebroken/
Als over haer ſoo verſen zijn ghesproken.
Doet doch ſoo veel/ mijn Toover-verſen/ dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen uyt der ſtat.
Voor t'eerſte/ ſiet/ tot dryderhande ſtricken
Bereyden wy u/ Daphnin te beſtricken/
Dryverwich oock/ ten derde mael ick draegh
Mijn Beeldt rondtom den Altaer / en behaegh
Met Godlijck eer u ſoo/ want in oneven
Ghetal altijdts de Goden vreucht aencleven.
Doet doch ſoo veel/ mijn Toover-verſen/ dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van der ſtat.
Met zeelen dan dryverwigh wilt nu knopen/
Jae binden wel met dryderhande knopen:

† Muſes heeten Pierides/na den bergh Pierius in Macedonien/ non omnia poſſumus omnes.

‡ Manlijck wierooock is eenich ſoo ghedropen als clootkens / leeſt Plin. lib. 12. cap. 14. want niet bruyckte men in offer dan manlijc.

Op nopen d'Aſpide in Itali / met een riet / en ſprekẽ woorden/ dan breken ſoo veel litten als t'riet knopẽ heeft.

Amaryllis/ ay wilt doch binden vast/
Met eenen oock daer op te spreken past
Nae recht gebruyc des swarte Consts verstant
Dees woordē/ siet ic knoop hier Venus bande
Doet doch soo veel/ mijn Toover-versen / dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.
In g'lijckerwijs als t'sachte slijc wort stijvich
En t'harde wasch daer teghen weeck en drijvich
By eenderley hier vlammend' heete gloet:
Dat in mijn liefd' oock Daphnis worden moet
So stijf en vast: maer daer van huys verflouw
In liefden heel tot eenigh' ander vrouwen:
Stropt sout en meel/ en brandt de Lauren teer
Met swaeflich crijt bestreken: want my seer (de
Brant Daphnis quaet/ dē Lauwer hier voorhā
Ick op sijn Beeldt met solfer-vyer sal branden.
Doet doch soo veel/ mijn Toover-versen / dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.
Alsulck een liefd' ooc Daphnin moet bevangē
Als jonghe Koe/ die loopt met groot verlanghen
T'verloren kudd' al soeckend' over al
In Bergh en Bosch/ niet denckēd' om naer t'stal
Te gaē/ maer blijft ōmoept dē nacht langh tegen
Beeckwater claer int groen aldaer gheleghen:
Alsulck een liefd' uytsinnich onberaen
Moet houden hem in banden oock ghevaen/
En dat alsdan gheen sorgh' en zy gheresen
In my/ om hem sijn smerten oock ghenesen.
Doet doch soo veel/ mijn Toover-versen / dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.
Meyneedich hy / die my heeft dus bedroghen/
My voortijdts liet dees cleeren uytghetoghen/
Die my van hem als panden zijn seer waerd/
Ick schenck u dan dees panden voort/ o Aerd'/
En legtse/ siet/ hier onder dorpel neder/
Op dat sy my doen Daphnim hebben weder.

Doet

Doet doch soo veel/ mijn Toover-versen/ dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.
Dees cruyden al/ die giftich zijn en schadich/
Ut Pont'/ alwaer veel sulcke wassen stadich/
My Meris self eens gaf: en heb ghesien
Dat Meris dicks/ hem door de cracht van dien/
Heeft Wolf gemaeckt/en liep in bosschē schuylen:
Ick sach hem dicks verwecken uyt de kuylen
Der graven diep / de zielen: jae en dan
Sach ick den oegst en t'koren hem oock van
Een Acker-veldt tot op een ander voeren/
Door dingen vreemdt die swarte Const beroeren.
Doet doch soo veel / mijn Toover-versen / dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.
Wilt d'asschen uyt/ o Amaryllis/ brenghen/
En over t'hooft in vloeysaem vlieten swinghen
On omsien: want dan sal ick Daphnim vast
Daer door terstont aenveerden/ hy en past
Op Goden geen: mijn Toover-versen crachtich
En acht hy maer als dingen swack onmachtich.
Doet doch soo veel/ mijn Toover-versen / dat
Ghy Daphnim t'huys doet comen van de stat.

De vvoorden Amaryllis.

Siet d'asschē daer/gemaect van beessche vlam- (men/
Ghenomen haer te danck om niet vergrammen
Ghewijdd' Altaers/ dewijl' ick heb ghetoeft
Te saemlen/ oock t'wech-draghen alst behoeft/
Gheeft dat wy doch hier van wat goets becomē.
K'en weet ghewis niet watter van sal comen/
Dat Hylax hier dus op den dorpel bast:
Ist g'looflijck oock? comt hy? oft zijn soo vast
De minnaers blindt inwendich dat sy dencken
Hun droomen waer te zijn/ of wat sy dencken?
Ghenoech/ houdt op mijn Toover-versen wat/
Siet Daphnis comt nae huys nu uyt de stadt.

Achtst' Boer-lieds eynd'.

Ossen-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis,

Neghenst' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Met droefheyt claeght hier Meris tijdts beswaren/
En sijn Menalcks onspoet: doch op den wegh
Pordt Lycid' hem om singhen: Maer ontsegh
Doet hy opt laetst'/ en onschuldt op sijn Jaren.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

LICIDAS. MOERIS.

Aer draghen dy de voeten/ Meris? secht/
Ist soo den wegh u leydt / naer tstadt toe recht?
MOER. O al te langh / wy Lycida/ ghebleven
Ter Weerelt zijn/ om dat wy nu beleven
Jae t'gheen wy noyt beducht en hadden : want
Besitter vreemdt nu van ons eyghen lant
Te spreken vry tot ons/ dit zijn mijn erven/
Ghy Meesters oudt/verhuyst/ghy moetsederven.
Och d'avontuer verandert alle dinck/ Sors omnia versat.
Verheert te zijn dus van een vremdelinck/
Wien ick bedroeft dees Bocken cleyn toe seynde/
T'welc(wensch ic)hem ten besten niet en weynde.

LYCIDAS.

Ick heb ghewis hier voortijdts wel ghehoort
Dat (van een zijds daer dese heuvels voort
Van langher handt oprijsen/ tot daer weder
Sy d'ander zijd' allenex afdalen neder
Ten water-cant/ tot aen den ouden bueck/
Waer van den top gheschonden is door brueck)
Hier uwen vriendt Menalc fraey plach te singen
Wel alderley ghedichten van u dinghen.

MOERIS.

G'hebt wel ghehoort/ u is al recht vertelt/
Wijdt liep t'gherucht hier van : maer sulck ghewelt
Nu hebben recht/ o Lycid' / ons ghedichten/

Bysonder/ laes! hier onder Mars beslichten/
Ghelijck men seght Chaonis Duyven doen
Wan op hen comt den Arent vallen coen.
De slinckschе Kraey' van op holl' Eyck gheseten/
Had sy my niet waerschouwing doen voor weten
My doch t'ontslaen van dees nieu twisten groot/
Ick Meris/ oock Menalc al waren doot.

LYCIDAS.

Ay/ hadder oock in yemandts sin van allen
Soo boos een daedt te doen oock mogen vallen?
Ons waren dan/ eylaes! berooft al by/
O vriendt Menalc/ ons vreuchden al met dy.
Wie songhe dan den Nymphen? wie sou stroyen
Nieu bloeyend' cruyt/ en d'aerd' alsoo vermoyen?
Wie dan had doch met groent' al omghestaeckt
Den Bornen claer/ en daer rondtom ghemaeckt
Een schaduw' coel? wie hadd' oock singen mogen
Die Dichten schoon/ die ick (doe ghy ghetogen
Corts waert om sien ons wellust Amaryl)
Stil swijghend' u ontstolen heb terwijl.
Dees Geytē hier doch weydt in mijn afwesen/
O Tytir/ want onlanghen tijdt salt wesen/
Den wegh is cort: en als sy zijn gheweydt/
Te water drijft: maer wacht/ soo ghyse leydt/
Den Geyte-bock niet op den wegh t'ontmoeten/
Want hyse mocht met hoornen quetsich groeten.

MOERIS.

Of die ons nu veel liever songhe t'Liet
Dat Menalc sanck van Var'/ al wast noch niet
Gheheel volmaeckt: O Var'/om dijn behaghen/
By swanen/ verstaet Poëten. De Swanen wit al singhend' sullen draghen
Hoogh uwen naem tot boven by t'ghestert/
Indien dat blijft en onbeschadicht werdt
Ons Mantu': och wee Mantua! dat truerich/
Cremona zijt ghy al te nae ghebuerich.

LYCI-

LYCIDAS.

G'lijck int gemeen altijt dijn swermen Byen/
Den Yepen daer int Eylandt Cyrnus vlien/ Cyrnus is Corsica.
Soo moeten oock van Claver sat te vollen
V Koeyens eurs met melck al zijn gheswollen/
En soo moet ghy tot singhen zijn ghesint/
Dus hebt ghy ons nu wat/ wel op/ begint:
Want t'hebben self Pierides goetjonstich
My oock ghemaeckt tot eenen Dichter constich:
Ick maeck en singh oock wel ghedichten vry/
En d'Herders my sulcx tuyghen dat ickt zy/
Doch derf ic niet veel g'loofs daer noch toe seggē:
Want noyt ghedicht men my en heeft sien seggen
Dat weerdich was tot Cinn' of Vari lof:
En oock midtsdien mijn stems-geluydt soo grof
Maect een getier/ mē macht van licht my wanen
Te zijn een Gans/ in mids claer-stemsche swanē.

MOERIS.

Daer ben ick vast me doende: doch ick moet
Besinnen my al stil in mijn ghemoet/
O Lycid'/ of ickt mochte zijn ghedachtich;
Selfs dit ghedicht en is oock niet verachtich:
O Galate'/ comt uyt de baren snel/
Want wat is nu aldaer voor lust en spel?
Hier ons vermaeckt den purper lenten bloeyend/
Hier Humus plant ontrent de Vlieten vloeyend Humus/ d'Aerde.
Al veelderley schoon blomkens soet gheheel:
Hier over hanght de kuyl een wit abeel:
Wijnstockē oock/ wiens rancken buygē lichtich/
Bevlechtent hier met coele schaeuwen dichtich:
Dus comt dan hier/ o Galate'/ en vaet
By ons dees vreucht: maer ginder smijten laet
Met fel gheraes de vloeden teegh de stranden.

LYCIDAS.

Maer t'wy neemt ghy de versen niet voorhandē

Die ick alleen u singhen hoord' opt pas
Doe't in der nacht soo suyver Maenschyn was,
K'heb in onthoudt des reghels stem ghemeten/
En waren my de woorden niet vergheten.

MOERIS.

Twy is Waerom.
O Daphni/ twy siet ghy den opganck aen
Der teeckens oudt? siet daer voorhenen gaen
Dione is Venusmoeder / en van Venuscomt Cesar/ daerom Dions Cesar.
T'ghestert' alree des Dions Cesar claerlyck:
Ghesterte daer den Arker-oegst vruchtbaerlyck
In overvloedt verblydt door soude zyn:
En oock de Druyf int Son heet wederschyn
Op heuvel hoogh een roode verw' aencleven.
O Daphni/ ent Peirboomen/ en u neven
Die sullen t'oest daer plocken af hier na:
,, Siet/ oudtheyt neemt weech alle dinghen/ ja
,, Selfs oock den gheest: my heught ick Somerdaghen
Omnia fert ætas.
Heet Sonnich lanck doorbracht in groot behagē
Met singhen / oock met Dichten / als ick maer
Noch was een kindt: doch my nu t'eenegaer
Vergheten zyn de versen: en daer boven
Is sels den voys van ouden my ontstoven.
Jae Meris is al heesch/ om dat misschien
De Wolven hem eerst hebben aenghesien:
Doch sal Menalc al dicks genoech voortbrengē
Ghedichten schoon/ en u ter eeren singhen.

LYCIDAS.

Ontschuldend' u / ons liefden dryft ghy wyt:
Doch over al de vloeden nu ter tydt/
Siet/ zyn ghestilt: en om u t'samen swyghen
De winden al/ die maer sacht morrich hyghen/
En wy alree zyn t'halven weghe schier/
Bianors graf begint verschynen hier:
Hier daer wy vast de Boeren besich vinden
Met loovers dicht in schooven toe te binden:

Laet

Laet ons nu doch/ o Meri/ singhen/ lecht
De Geyten af: by tijdts wy comen recht
Noch t'saem in Stadt: en vreesen wy dat teghen
Den avondt / eer in Stadt wy comen/ reghen
Den nacht ons mocht by brenghen/ effen wech
Al singhend' wy dan moghen gaen: den wech
Verdriet te min: en op dat wy soo lichtich
Met vreuchden gaen/ ick sal dit last ghewichtich
Terwijlen dy afnemen van het lijf.

MOERIS.

Soon/ bidt niet meer/ maer gaen wy daer
ons stijf
Den noodt toe streckt: wy sullen het met eeren
Noch singhen eens als hy sal weder keeren.

Neghenst' Boer-lieds eynd'.

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

Thienst' Ecloga, oft Boer-liedt.

Inhoudt.

Van Gallo hier veel droeve clachten blijcken/
Dat Lycoris volght ander/ en hem laett:
In Bosschen hy wilt woonen: want ten baett/
(Seyt hy) elck moet der liefden crachten wijcken.

Ossen-

Ossen-stal Pub. Virgilij Maronis.

GALLUS.

Voor t'laetste noch / o Arethusa/ ghy
G'henght doch u hulp in desen arbeydt my/
Noch eenich vers moet mijnen Gallo wesen
Ghedicht/ een sulck dat Lycoris mach lesen.
Want wie mocht Gall' ontsegghen eenich Liet?
Alsoo en moet Doris vermoghen niet
Sijn bracke vloet en d'uw' in een te paren/
Als gh' ondervloept de Sicanosche baren:
Wel op/ begint de liefden al vol vlijt/
Van Gall'/ ons doch laet singhen nu ter tijt:
T'wijl mijn camuysd' en locte Geyten scheeren
De topkens teer/ en hen alsoo gheneeren.
Wy singhen niet de doove/ want hier al
De Bosschen doen antwoord' in wederschal.
Wat veldē soet/ of wat voor boom lust-wouden
V mochten doch Dryade meyskens houden/
Te comen niet/ by Gallum sonderlingh/
Als hy door liefd' onweerdt alsoo vergingh?
Noch Pindi/ noch Parnassi hooghe clippe/
Noch oock de born' Aoni' Aganippe
Vertoeven u gheensins en deden: maer
De Lauren/ oock de Tamarissen daer
Beweenden hem/ en hy daer onder-leghen
Een eensaem rotz/ hem hebben/ upt beweghen/
Pijndrich Menael/ en t'vriesich cout ghesteent
Lycei self oock jammerlijck beweent.
Hem stondē om veel schaepkēs als verlagend/
Want sy ons geē quaet hert oot zijn toedragend/

Dus en laet dy/ o ghy Godlijck Poeet/
Dr sorghe dan des kudden niet zijn leet:
Adonis schoon ginck self in groene weyden
Lancx canten groen der vlieten schapen weyden.
De Schapers oock / traegh Ossen-drijvers met
Menalc alsnoch van Winter-eyckels vet/
Dees quamen al: O Galle/ was elcx vraghen/
Van waer comt sulck een liefd' u dus te plagen?
Apoll' u oock by quam/ en seyde haest/
O Gall'/ hoe zijt ghy aldus seer beraest?
Lycoris doch/ u sorgh en toegheneghen/
In Leghers fel is door besneeude weghen
Seer wijdt van hier een ander nae ghegaen.
Met boerigh' eer om t'hooft quam ooc Sylvan/
En schudd' al vast ghebloeyde tacken bladich/
En Lelys groot: selfs Pan den Godt Arcadich/
Die saghen wy gheschildert comen bloot
Met besien bloegh van vlieren meni-root/
En seyd' aldus: wat mate salder wesen
„ In dit ghequel? de liefd' is sulck van wesen/
„ S'acht gantslijck niet sulck minnaers lijdē doch/
„ Noch wreede liefd' van droeve tranen/ noch
„ Van vlieten gras / noch bye van Claver/ waren
Noch nopt versaedt/noch dertel Geyt van blarē.
Doch sprack aldus den Minnaer droef verseert:
O ghy alleen/ Arcaders/ wel gheleert
In singhens const/ ghy sult namaels verhalen
Op u gheberghts al mijnder liefden qualen.
Maer och hoe sacht dan sullen rusten mijn
Ghebeenten stil int graf/ indien dat dijn
Pijp eenich tijdt mijn liefden mach vertellen!
Och waer ick een gheweest van u ghesellen/
Kudd'-wachter een/ of rijp Druyf-leser/ t'zy
Of Phyllis/ of Amyntas vyer in my/
Of ander noch al dolder waer ontsteken/
Amynt' is bruyn; doch worden niet versteken

Eere bediet hier crans.

Vyer/ bediet hier liefde.

Kraeck-

traeckbeyer/ noch de violette swert/
y laghe dan met my op't cruyt onherdt
Tusch Wilgen groen daer onder swacke ranckē.
Jae Phyllis sou my lesen bloeme cransen/
En Amynt' sou ons singhen menich fout.
O Lycori/ hier zijn claer Bornen cout/
Hier beemdē sacht/ ooc hier de groen lust-woudē/
Ick sou met u wel willen hier verouden/
En brenghen door/ hier al mijn levens tijdt.
Doch liefde dol in Martis wreeden strijdt
Houdt my besorght met herten als in banden
Tusch pijcken daer/ en midden krijgh-vyanden.
Ghy herde/ siet nu wijdt van t'Vaderlant
On my alleen / by couden Rhijnschen cant
Den Alp besneeut: och waert my geen behoeven
Te g'looven sulcx/ noch u soo veel te proeven
T'swaer coude: want ick vreese vorst en ijs/
Die mochten wreedt (eylaes! tot mijn afgrijs)
Voetplanten teer/ dy quetsen of vervriesen.
Nu sal ick dan gaen ballinckschap verkiesen/
Chalcidisch wijs' al mijn versen ghedicht
Ick opt Sicilsch stroo Herder-pijpken licht/ Euphorion Poeet.
Naboot sen sal. T'is wis/ ick sal verholen
Gaen houden my in Bosschen en in holen
Der Dieren wildt/ daer lijden mijn verseer:
Op schorssen glat der jonghe boomen teer
Ick snijden sal mijn liefden: wilt oock passen
Mijn liefden dan/ op met t'gheboomt' te wassen.
Menael vermenght met Nymphen sal ick sien/
En Swijnen wreedt daer jaghen boven dien:
Gheen couden fel en sullen my afbrenghen
T'Partheensche bosch met hondē al t'omringen:
My dunckt ick loop alree daer henen licht
Lancx rotsen steyl en galm-bosschen dicht:
Den Partschē boogh gehoornt my oock t'wijlen
Te crommen lust/ nu met Cydonsche pijlen/

Artsnp Medicyne.

Soo veel oft waer mijns rasens een artsny:
Jae even g'lijck der liefden Godt / of hy
Van langer handt met menschen qualē smerti
Nu had gheleert te wesen wat barmhertich.

Hy wisselt mistadich synen sin.

Maer wederom boom-Nymphē nu/noch gl
Noch u ghesangh mach meer behaghen my:
Verwijckt elck bosch/ wāt mijn arbeydich quel
En can al niet verand'ren doen den fellen:
Al dronck ick upt mids-coude al Hebri vloet/
K'en kond' in my niet blusschen upt sijn gloet:
Al wild' ick oock van al de Winter vlaghen
T'sneeuwater self van Scythons bergh ūdragē
Al weyd' ick schoon oock onder t'Kreeft ghester
De kudden dan in Ethiop'/ alst wert
Ten heetsten: soo dat Liber aen den hooghen
Olmboom moet van hitten al verdrooghen.

Omnia vincit amor.

De Liefde doch hier alle dingh verwint/
Te wijcken haer/ laet ons oock zijn ghesint.

Slupt-redē.

T'wert al genoech/o Godsaem ghy Pieriden/
Dit dijn Poeet nu t'hebben op dees tijden
Ghesonghen al/ terwijlen hy hier sit
Kaeskorvens vast en vlecht van maluw' wit
Die noch is cleen: maer ghy sult doen vermeeren
T'voorsonghen Dicht/jae Gall' oor al ter eeren:
Gallo / wiens liefd' elck uer in mijn ghemoet
Wast als groen Els ten nieuwen Lenten doet.
Staen w'op/de schaeuw den sanghers pleecht te schaden/
Genevers schaeuw oock hindert/ swaer beladen
Oock schaeuw de vrucht: Nu satte Gepten gaet
Nae huys/treet heen/wāt Hesper comt/t'is laet.

Eynd' des thienst' en laetsten Boer-lieds Virgilii Maronis.

GEORGICA,

Dat is/

Het Landtwerck

Pub. Virgilij Maronis/

Prince der Latijnsche Poëten.

Nu eerst in Rijm-dicht vertaelt / door

K. V. MANDER.

T'AMSTERDAM,

clↃ. IↃ. XCVII.

T'landt-werck Virgilii Maronis.

T'EERSTE BOECK.

Inhoudt.

Hoe Boer oock moet op s'Hemels fackels letten/
Om Ploeghen als om Zaepen rechter tijdt/
Dat Ceres mach by hem beclijven wijdt/
Waer van singht hier den Poeet seker Wetten.

GEOR.

GEORGICA,

Dat is/

Landt-werck P. Virgilij Maronis.

At blijd' en vet des Ackers-
oegst zijn doet/
En onder wat ghesterte dat
men moet
(Mecenas heer) omkeeren
t'landt met ploeghen/
Wijnstocken teer aen Olm-
boomen voeghen:
Wat sorgh' en vlijt te draghen men behoort
Door Ossen sterck: en hoe men oock soo voort
Cleyn ander Vee bequaemst al sal opvoeden:
Oock wat de Byen ghesparich noch bevroeden/
Beginnen sal ick singhen nu in Dicht.
O alderclaertst' Hooftlichten die verlicht
De Weerelt wijdt/ en doet ghelijcklijck beyde
T'afloopich Jaer van Hemel/ hier ghelepde:
O Liber/ oock O Ceres/ voedigh ghy/
Ist ymmers door u goethept comen by
Als dat d'Aerd' ons ghewisselt hebben soude
Den Eyckel slecht van den Chaonis Woude/
En dat/ in een rijp' are vol en vet/
En † Achelops dranck oock te menghen met
Der Druyvē vocht/ het welc ghy hebt gevondē:
O ‡ Faunen/ ghy die willich t'allen stonden
Den Boeren doet bystandich u bevrijt:
O Drpad'/ oock ghy Boome-meysken zijt
Ghejonstich my/ staet my by uyt ghenaden/
Ick singhe doch u gaven en weldaden.

Voorstel van t'gansche werck.

Aenroep. Den Poeet meynt Son en Maen.

Liber is Bacchus.

Bacchus leerde Amphitryon/ Atheensch Coninck/ eerst wijn wateren.
† Achelops is water.
‡ Faunen Bosscher Goden.

O Neptun'

O Neptun'/ oock die met den Drijtandt ge
Sloeght d'Aerd'/ en brocht eerst voort uyt ha
schoot (de
T'hooghmoedich Peerdt: En zijt niet uytgesl
Bosch-bouwer ooc/ voor wien altijt drij hond
Jonghe Ossen wit afscheeren t'elcken cant
Den haghen vet / in † Chea dat Eylant:
Schaephoedsche Pan/ wilt t'Vaderlāt verla
En * Lycea t'lust-woudt: comt t'onser baten/
O ‡ Tegeaer/ t'zy wat ghy sorghe draeght
Voor dijnen bergh Menal': comt wijse maeg
O ghy Minerv'/ Olijf-vindich ghepresen:
Ooc † kint/ die eerst t'crom-kouter hebt gewes
‡ Sylvaen die draeght een wortel-spruyt ken t
Van een Cypres / comt staet ons by: oock m
Comt t'samen al ghy Goden en Godinnen/
Die't Ackers-huld u weerdicht te besinnen/
Die vruchten nieu opvoedt uyt sommich zaet/
Met Hemels-vocht ooc vochticht vroech en la
En ghy voor al te mael/ o Cesar machtich/
Van wien de saeck' al heel is noch twijff'lacht
Welck Goder rot u eens ontfanghen sal/
Of ghy u sult verkiesen over al
Den Steden hier versoeck te doen sorghvuldich
Of den voorstandt van den Aerdbodem huldic
Soo dat u gantsch de Weerelt kenne van
Onweer en vrucht te zijn heerschapper dan:
Dijn slapen beyd' omcranst zijnd' en bevangh
Met moeder Myrth': of dat ghy noch aenvan
Sult van de Zee/ die woest is/ groot en wijdt/
De Heerschappy en Godtheyt met der tijdt:
Op dat alleen u alle Schippers eeren/
En dat daer by Godsdienstich tot u keeren
Dat uyterst' Noort/verr' * Eylāt Thule moch
En Thetis dy tot eenen swagher cocht/
V ghevend' al het water dies te loone:

Aristeus.

† Chea light in de Zee Egeo.

* Lycea/ Tegea en Menala/ berghen in Arcadien.

‡ Tegea/ stadt in Arcadien/ van waer Pan.

† Triptoleme oft Osyris/ vond t'Kouter.

‡ Sylvaen Godt der Bosschen.

Cesar wordt van den Poeet als eenen Godt aengeroepē.

Myrthe toeghewijt Venus/ van wien Cesars gheslachte was / daerom hier moedersche Myrthe.

* Thule is Eylandt.

f liever noch als een nieu Sterre schoone/
voeghen vp de traghe Maenden wilt/
aer open op is plaets' ghelaten milt
usch Erigon en Waegh die daer volgt achter:
iet Scorpioen self brandich op verwachter/
e samen crimpt sijn langh' armen al heel/
n laet u meer/ als een recht Hemelsch deel.
n somm'/ hoe't zy/ de swarte helsche wooningh
nimmermeer verwacht tot eenen Coningh/
eerschappens lust soo grouw'lijck en soo fel
n laet in op niet comen: al hoewel
at Griecken prijst soo seer d'Elysi velden
oor vreuchdich ding/ en wilt daer toe niet hel-
l wilde niet Proserpin' oock van daer (den/
ls wederom de Moer quam eysschen haer.
Cesar/ nu ons stout bestaen wilt eenen/
oortganck seer licht door goe toejonst verleenē:
'leydt ons als Godt/ met my ontferm' u doch
er Boeren hoop/ die nae t'behooren noch
en wegh te gaen hun noodich niet en kennen:
n t'wijl ghy zijt op Aerd'/ u wilt ghewennen/ Aenroeps eynd'.
oor g'lost' en bed'/ allencxkens hulp te doen:
Int Lenten tijdts vernieude schoon saeysoen/ Boer-onderwijs begin.
ls t'coude vocht van't graeu gebergt gedropen
Ten dale loopt/ en dat de cluyt' haer open
Doet/ als verrot/ door Westen windt Zephier/
Te suchten haest beginnen laet den Stier
Dan onder t'jock den ploegh gedruct ooc sincken
Ter aerdē in/ dat t'kouter schoon mach blincken
In voren diep/ gheschuert van vuylen roest.
Een sulck ghesaey voldoet wel in den oegst "
T'begeert en wensch van eenē Landtmā gierich/ "
Dat twee mael heeft ghevoelt de Sonne yverich/ "
T'coudt oock twee mael: soo sullen in den tas "
De Schueren dan/ doorbreken van t'ghewas.
Maer eer wy d'aerd' eerst onbesocht gaē keerē/

En snijden

En snyden door met t'yser / kennen leeren
Eerst moeten wy sorghvuldich t'onderschept
Locht/Aerd'/ghestalt'/en oock gheleghenthe
Der plaetsen/ al verscheyden overlegghen/
Wat yeder landt wil lyden of ontsegghen:
Want t'koren hier wast milder / daer den Wy
In ander oort/ wil t'jongh gheboomte zyn/
En t'gras van self: En condy niet aenschouw
Hoe Tmolus bergh met syn rôdtom landouw
Ons hebben doet saffraensche reucken? oock
Hoe't Elphen comt vā Indi? maer t'Wierooc
Hoe dat cómt upt de sachte Sabaey erven?
Chalibes naeckt/ hoes' Yser doen verwerven?
Hoe t'giftsche Pont/ Castorea en Eypr
Behouden prys en eer/ om dats' ons hier
Die Eliaensch' schoon Meeryen voortbrengh
Natuer heeft/siet/van oudts af willen g'hengh
Haer wetten dus/ als eeuwich vast verbondt/
Op plaetsen recht/ soo hier soo daer terstondt/
Doen steenen eerst te werpen hier begonde
† Deucalion in s'Weerelts ydel ronde/
Daer Menschē zyn van comen/t'hard' geslach
Wel op nu dan/ de stercke Stiers met cracht
Met d'eerste nieu Jaer-maendē stracx wilt sett
Te keeren/ om het landt dat eenen vetten
Aerdgrondt in heeft / dat den stof-somer kockt
Met rype Son / en soo de clupten trockt:
Maer ackers schrael die vruchtbaer vetheyt falē
Ghenoech sal zyn alleenlyck op te halen
Met dunne vor' in den ‡ Arcturus tyt/
Alsoo wordt'dan t'vet landt syn oncrupt quyt/
Welck mocht gequel aen doen syn blyde vrucht
Alsoo en sal oock t'magher niet ontvluchten
Syn weynich vocht/ dat wel te houden dient.
Ghedoogen sult ghy selfs/ als Ackers vrient,
T'gheschoren veldt/ om t'ander Jaer te rusten/
Alst is

* Tmolus/ bergh in Lidien.
Elphen is yvoir.
Chalibes/ een volck in Ponto oft in Spagnien.
† Deucalion Coninc van Thessalien/ die t'volck in een Sentvloet op Parnassus vergaderde/ en herbracht se van hun hardt rou wesen tot menschlyck stilleve door heylighe Wetten en Godlyck verbondt.
‡ Een ghesterre / den Beyrensteert oock gheheeten/ opgaende den 13. September.

Alst is vermoeyt/ oock stercken en verlusten
Met rottich slijck: of t'Jaer zijnd' al verjaert/
Zaeyt terwe blond daer ghy eerst hadt vergaert
Het grove zaedt met reuteliche schocken/
En vitsen teer/ oock daer ghy ginckt af plocken
Van bitter hopp' het swack en ruyschend' stroo.
Maer vlas verdrooght den Acker/ effen soo
Oock Haver doet: en mankop die besayen
Ons ooghen comt met een verghetich slapen.

Maer Jaerlijc t'werck verlicht/ indiẽ ghy niet
U schaemt noch moeyt' te doen u en ontsiet
Den schralen grondt met vet mis te versaden/
En d'asschen vuyl oock niet en wilt versmaden
Te stropen uyt opt uytgheteirde landt:
Dus en door vruchts verwislen over handt
Hun d'Ackers dan wel rusten in benoeghen/
Oock haren aert crijght d'aerde sonder ploegen.

En dickwijls niet en schadet / maer het baett/
Dat men somtijdts in dorre velden laett
Den stoppels licht met vlam ontsteken craken/
Waer by dat sy verholen crachten smaken:
Of crijghen soo een vetheyt/ oft gheweert
Wordt al t'ghebreck/ of t'quade vocht verteert:
Of d'hitte ontsluyt veel toegheslopte weghen/
Daer t'nieu gewas door vocht crijght/ ja of tegẽ
Stof-reghens dicht toesluyten d'aders vast:
Of oock om niet door t'coud' doordringich last
Des Noorden-windts te wesen overwonnen/
Of dat oock niet en gae der sneller Sonnen
Cracht al te diep inwaert met hitten fel.

Hy help oock veel den Ackers / die daer wel
† Cluyten onnut met egghen breeckt/ en horden
Daer over sleypt: jae niet en sal hy worden
Van Ceres blond uyt t'hoogh Olympi troon
Hier aenghesien vergheefs en sonder loon:
Selfs oock die dweers de ruggen van de cluyten

Schocken zijn schellen/ vlas/ haver en heul mageren t'lant.

Dry dingen beterẽ tlant/ vrucht wisselen/ missen/ en driesch legghen.

In magher landts stoppels en ruyghte tuyer steken vorderlijck.

† Braeckcluyten breken niet eggen en sleppen met horden / oock lancx en dweers ploeghen/ helpt seer de vruchten.

Verbreeckt te mids met sijnen ploegh: ja buyten
Dat hy dat eens had eensins omgheploeght/
Int eynd' hy hem daer over wel benoeght:
„ Want die met vlijt en menichvuldich bouwen
„ Heerschapt sijn landt/ten sal hem niet berouwen.
O Acker-volck/ bidt oock met goet verstant

Vochte Somers en drooghe Winters gheprefen.

Om somers vocht/ en om schoon winters: want
Des winters stof maeckt spelt'en ackers blijde.
Mysia t'landt en roemt te gheenen tijde
Van beter bouw: Gargar' en is oock van
Den goeden oegst soo niet verwondert/ dan
Alst t'swinters droog is tot eē vreuchdich maeyē.
Wat segghen sal ick doch van die nae t'zaeyen
T'zaet stracx v̄volgt/ zantheuvels onnut spreyt?
En over sijn ghesaep een beke leyt/
Als landen oock ghewas van hitten broeyen/

Van t'ghesaep te wateren.

Het water welck al ruysschend' af comt vloeyen
Door clipschen wegh al vol van keyen glat
Lancx greppkens lockt/ soo temperende nat
Sijn Ackers al/ die dorr' en dorstich waren?
Wat ooc van hem/ die/ op dat niet swaer aren
Den halmen swack/ en breken al in twee
Van t'overvloedt ghesaep door t'cleene Vee/

Groese/ t'eerste jonck koren-cruyt/ van de schapen laten af eten/ waerom.

De groese doet gheplockt zijn en ghe schoren
Alst noch is jonck/ niet hoogher dan de voren?
En oock op dat t'ghesaep niet wech en spoel/
Die t'water (welck hoogh wast/ en in den poel
Ghemeen vergaerd) doet elders henen sluppen/
En oock van t'zant (dat altyts dorst) versuppen/

† Landtmeeringher moeyt' en onspoet.
‡ Strymon/ vliet of poel tusch Macedonien en Tracien.

In Maenden meest te sorghen als de Vliet
Soo overloopt haer sponden/ en uytgiet
T'slijck hier en daer/ door goten laeu die't lossen?
† Al valt dus swaer voor Menschē hier en Ossen
Het Acker-werck/ soo't diet besoeckt wel weet/
De Gansen noch die moeyelijck zijn doen leet/
Daer toe van uyt dē water ‡ Strymon Cranen/

Die

Die comen hy oock om al t'landt t'ontgranen.
Cicorey wildt met bitter wortels set
Haer daer/ en t'schaeuw' al dickwils seer belet.
Den Vader selfs heeft niet ghewilt voor desen "
Dat t'Boeren-ampt ghemacklijck soude wesen/ "
Met const' eerst t'landt te roeren hy begreep/
Met sorgh' hy scherp der Menschen sinnen sleep:
Hy wilde niet dat hun de Menschen hadden
In sijnen tijdt door luyhept te vervadden:
Voor Jovis nam gheen Boer in sijn ghewelt
Oock eenich landt/ t'stondt niemant vry het veldt
Te deelen af/ noch schepden met landt-palen:
Elck int ghemeyn mocht reycken vry en halen/
En d'aerd'/ hoe wel versocht van niemandt noch/
Bracht willich voort van self wel alles doch.
Vergift gaf hy daer naer den swarte Slanghen/
Den Wolven hy beval den roof te vanghen/
En oock de Zee bezeylen hy verdroegh/
Den Honich hy wech van den bladers sloegh/
Nam wech het vyer den menschẽ tot vercouden/
Wijnvlieten soet die liet hy oock ophouden:
Op dat allencx ghebruyck soo mocht door noot
Lanck peynsend'/ uytghearst gaen baren bloot
Verschepdẽ const/ met neerstich scherp bedlocken
Dat men met ploegh het cruyt des korẽs soeckẽ/
T'verborghen vyer uyt keysel-aders mach
Doen comen voort/ en springhen met den slach.
Doe voelden eerst de vlietsche waterstroomen
De Schuyten hol gemaeckt van Elsen-boomen:
† Doe oock begonst den Schipper over al
Slachacht hoe veel dat Sterren in ghetal
Een teecken yet bewijsen mochten t'samen/
En voeghde daer oock by alsoo wat namen/
‡ Als Pleiadas/ Hyadas en Arcton/
Van schijnsel claer/ den Beyr van Lichaon.
* Doe heeft men eerst de strickẽ gaen versieren/

Jupiter vondt eerst t'Landt-bouwen.

Hy wou niet dat de menschen luy waren.

D'eerste Weerelt ofte t'Lusthof.

Verstaet vã de straffe om de zonde.

Verschepder consten oorspronck.

† Schippers d'eerste sterre-kijckers.

‡ Pleiadas is seven-ghestert'.

* Verschepden Jachten begin.

Den lijm oock/ om bedrieghen wilde Dieren/
T'omvangen oock met Honden Wouden dicht:
D'een overwerpt een wijde Vliet al licht/
T'worpnet soud' hy te gronde gheern setten/
En d'andr' treckt uyt Zee al nat sijn netten.
Doe ginck men eerst het yser temp'ren herdt/
De dunne plaet des† Saeghs ghevonden werdt:
Want voormaels maer de menschen plomp van zeden/
Met beytels t'hout lichts clievend' door en snedē:
Al veelderley outstonden consten t'sint.
,, Den arbeydt staegh/ siet/ alle dingh verwint/
,, Porrend' armoed' oock in de harde saken.
‡ T'was Ceres die de sterflijck' wijs quā makē
Met yser eerst/ d'aerd' om te keeren plat/
Alst heylich bosch * Dodona en wilde sat
Niet maken meer dē Mensch/maer dat ontseyde/
En dat eplaes/ hem nu ontbraken beyde
Haeg-appels wildt/en Eyckels/ wie't misnoegt:
By t'koren stracx hem ooc een swaerheyt voegt/
Dat eenen brandt seer boos soud' al doorknagen
T'stroo-halmen ooc: noch al verscheydē plagen/
Distl' onvruchtbaer seer vreeslijck comt op staē/
Midts-ackers om de vruchten doen vergaen:
In plaetsen dan/ daer t'koren men moet missen/
Rijst fel en wreedt een bosch van cleene clissen/
Sterdistel crupt/ en oock int schoonste pleyn
Des Ackers/ dat ong'luckich en onreyn
Wied Dravick/Heerscht/so doet ooc daer benevē
Die onvruchtbaer ghebaerdde magher even:
Dus cloudy d'aerd' al staegh dan niet de huyt
Met egghen wel/ uytroepend' al t'oncruyt:
T'gevogelt' ooc (het welck t'ghesaep verhindert)
Niet met geluydt verschrickt noch ooc v̄mindert
De schaeuwe groot van u beduystert lant
Met t'snoep-mes niet op boomen aen den cant:

En bidt

Den mensch verbeheu-dicht.

T'yser wort hardt ghemaeckt.

† De Saghe wordt ghevonden.

Staghen arbeyt alles verwint.

‡ Ceres wijst d'aerde te ploeghen.

* T'Heylich Bosch in Epyro oft Lusthof den mensch spijs ontseght.

T'landt brenght hem distelen en oncruyt/ met ander onghevallijckheyt.

Wie niet vlytich en zaeyt noch en bouwt/ en sal niet maeyen.

En bidt ghy oock met g'loften niet om reghen/
Eylaes! ghy sult met jammerlijck beweghen
Vergheefs aensien een anders graen-hoop groot:
En moeght int bosch gaé/door gebrec van broot/
Als d'Eycken ghy gheschut hebt/honger boeten.
Noch seggen wy van d'harde Boeren moeten/
Wat s'hebben al voor wercktuygh en beslach/
Waer sonder niet in d'aerde t'kooren mach
Ghesaept zijn/ noch daer uyt gheresen comen.
Als Kouter scharr'/en daer toe ooc den crommen
Riester / swaer plaet / en noch behoeft elck Boer
Mis waghens traegh/eerst vonden van de Moer
Eleusin'/ oock sy noch te wercke legghen
Dorsch-waghens sterck/ ja sleden oock en eggen
Ong'lijck van swaert: en van † Celeus t'slecht/
‡ Alaem oock noch een boerich tuych ghevlecht/
Ghelijck daer zijn haegh-appelboomer horden/
Die al ghebreydt met taeye wissen worden:
En dan den Wan die * Iacch' is toeghewijdt/
Te voor voorsien moet ghy al langhen tijdt
Zijn van dit goedt/ en by dy houden wijslijck/
Lieft d'eer' yet ghy van † t'Godlijck Boerwerck prijslijck.
Den Olm straex van jonghs men met ghewelt
Al groen int Bosch doet wassen crom ghehelt/
† Om daer so van den crommé Riester queecken:
Desen van t'hooft af moet acht voeten reecken/
Met ooren twee/ daer aen Ploegh-houten dicht
Met dobbel ruggh: Te vooren wordt dat licht
Lindboomen hout om drooghen af ghehouwen
Om t'Iock; maer doch om eenen ploeghsteert houwen
Die achter staet/ en voor den waghen stiert/
Dé hoogé buerck mé veldt: maer daer ghy viert/
Dijn timmerhout/ om al wat tijdts te blijven/
Int schorsteé hanght/en doet dé roock verstijven.

Van t'Boeren wercktuygh.

Eleusine/ dats Ceres/ vondt de Mis wagés by de stadt Eleusinen.
† Celeus heerschappende t'Eleusinen/ die dees reetschap eerst gebruyckte.
‡ Alaem is wercktuych.
* Iacchus is Bacchus.
† T'Boerwerck Godlijck/om dat eertydts de Goden self deden.
‡ T'ploeghs ghedaente.

Veel wetten meer mach ick u brenghen by
Ghelaten nae van d'Ouders ons/ ten zy
Dat sulcke cleen sorghvuldicheden t'hooren
U mochten zijn verdrietich / eer'st alvooren/
Op dat men wel den Dorsch-vloer effen lecht/
Met rolsteen groot men hem sal maken slecht/
En over al soo met den handen kneden/
En clevich cley daer in ghenoech besteden/
Op dat hy niet en schuere/ maer sy vast/
Niet en versand'/ oock niet vol cruyds en wast.

Den dorsch-vloer toe te maken.

Cley/leem/pot-aerde.

Dan quellen noch het landt verscheydē pesten/
Graen-schuerē heeft de cleen aerdmuys/ en nesten
Dicks onder d'aerd': oock den toe-ooghden mol
Al veel daer in uytgranend' is al hol
Slaep-camers diep: oock vonden is de padde
Dat sy daer in haer woonste-kuylen hadde:
Veel onghediert' al meer en vuyl ghedrocht
Die self al voort van d'aerde zijn ghebrocht:
Een terw'-hoop groot ontsteelt ooc dē Kalander/
Soo doet de Mier/ oock zijnde boven ander
Sorghvuldich voor ghebreckich ouderdom.

Schadighe ongedierten voor t'ghesaep en graen.

Merckt somtijts oock/als met gebloeyde blom
D'Amandels hun soet reucksche tacken buyghen
In t'boomgaerts bosch hun vruchten veel voortuyghen/
Dat volghen sal des koorens overvloet/
Want altijdts naeckt dan eenen dorschtijdt goet/
En hitte groot: maer al te vey gheblādert
Met wijde schaeuw'/onvruchtich dan vergadert
Dē dorschvloer wat hy wrijft maer stroo en kaf.

Voorteyckē van goeden oft quaden oegst.

Ick hebb' oock wel ghesien dat menich gaf
† T'graen meestery/ want sy't te vooren lieten
Met ‡ Nitr' en swart Oly-droessem begieten/
Op datt' dan in bedrieghsche huyskens mocht
Te meerder zijn/ en teer ontfaen zijn vocht/
Zijnd' hem bystandt door eē cleyn vyer bewesen.

† Plin. seght de boonen/ lib.18.cap.17
‡ Nitre is t'sout seer ghelijck/ Plin.lib.31. cap.10.

Ick

Ick hebbe zaet ghewonnen langh' voor desen/
En daer veel moeyt' oock om ghedaen/ t'verloos
(Sach ick) allencx doch sijnen aerdt altoos/
T'en waer t'vernuft des Menschen Jaerlijcx t'grootste
Met handen uyt en las/ en liete t'snoodste.
,, Dus alle dingh/ siet/ door des voorschicks raet
,, Ghedreven af te ruggh'/ en erghsten gaet.
Niet anders/ maer ghelijck als eenen die men
Siet tegen stroom de schuyte swaerlijck riemen/
Dan hy maer yet sijn armen slaeckt vermoeyt/
Stracx met den loop des waters henen vloeyt
Op lancx een Vliet die nederheldt verschoven.

Dat alles achterwaert gaet.

Ghelijckenis.

Wy moeten oock slaen gade daer en boven
Op dat ghestert' Arctur'/ en Slanghe claer/
Bocks-daghen oock/ soo wel als sy die daer
Door baren woest en windigh' watervloeden
In Ponten Zee nae t'Vaderlandt hun spoeden/
Beproevend' om doorzeylen t'enghe gat
Van Abydos/ die oester voester stat. (ren

Boerē moeten als de schippers op de sterrē letten / soo op als onder gaen.

Als † nu t'gewicht heeft middē door gaen schue-
Des slaepschen nachts / en daegsche schoon claer ueren:
Jae soo ghemaeckt dit Weerelts groot gesticht/
De rechte helft gantsch doncker/ d'ander licht.
Wel op nu dan/ ghy harde Mans en stercke
Ackerly / stelt u Stieren stracx te wercke:
Besaeyt met gherst' u velden wijdt en breedt/
Tot der tijdt dat seer onbestierich wreedt
Mid-winter stort den laetsten reghen neder:
So lang' alst oock noch red'lijck is schoō weder/
En d'wolcken daer noch hanghen aen de locht/
Bin dat noch droogh den Acker niet te vocht
Alsulcx ghedooght/ men wel mach sonder sorgen
* Dē Ceerschē heul en † Vlas-zaet noch verborgē
In d'aerde doen/ en oock wel ploeghen vry.

† Libra een vā de twaelf teeckenen.

‡ In den tijt des Herftschen gelijcke nacht.

*Den Heul/ Ceres toeghewijdt.
† Sy zaeyen Vlas-zaet in Itali nae den Herft tot in den Winter.

Den Boon-zaeytijdt oprecht/ den Lenten zy/
V zaet oock ghy/ o Camer-blat vercoren/
Ontfanghen dan verrott' en vette voren/
De Jaersche sorgh' is dan oock weder hier
Te zaeyen † Gheers: dats als den witten ‡ Stie[r]
Met sijn verguld' ghehorent' t'Jaer ontluycket
En dan als oock t'verkeerd' gestert' ontduycket
En in het West doet onderganck den * Hondt.
Maer soo ghy wilt bebouwen vetten grondt/
Om terwe graen/ jae grove spelte t'oegsten/
Soo laet u eerst de † Pleiaden van Oosten
Verborghen zijn: hebdy op aren schoon
Alleen den sin/ oock laet met brandigh' croon
V Gnosia t'ghesterte zijn verholen/
Al eer ghy t'zaet wech gheeft/ en laet bevolen
Den voren eerst bereydt / en oock aleer
Ghy toe betrout van des Jaers langhen keer/
Den graen-hoop soo de wederspannigh' aerde.
Daer hebben veel begonnen als lichtvaerde/
Voor t'ondergaen van ‡ Maie zaeyen doch/
T'verwacht-ghesaey heeft hun ghedaen bedroc[h]
Met onvruchtbaer ghebaerdd' en ijdel even.
Dan soo ghy wilt wel zaeyen als bedreven/
T'zy Vitsen/ t'zy oock Roomsche boonen snoo/
En dat ghy met ‡ Pelusi linsen noo
Dy niet bemoeyt/ den * Ossen-drijver onder
Gaende/ sal dy een teecken zijn bysonder:
Begint dan vry/ en volherdt oock in dit
Tot midden tijdt des † rijmens blinckich wit.
Daerom heerschapt de gulden Son geheelijck
Door teeckens twaelf / des s'Weerelts omloop
deelijck
Verschepden verr' / en oock ‡ vijf riemen wijdt
Omringhen rondt den Hemel daer altijdt/
Den midsten oock den meesten deser streken
Van d'helder Son is root en al ontsteken.

† Virs.
‡ Dē Stier/ een van de twaelf teeckens.
* Dē Hont/ een van de twaelf teeckens.
† Pleiaden/ t'Oostsche seven-sterte.
‡ Maia/een van den Atlantides.
‡ Pelusien oft Damiaten / stadt op t'Nyls mondt/ daerder veel wassen.
* Bootes oft Ossen-drijver een ghesterte.
† Rijm oft rijp.
‡ Van de vijf riemen des Hemel cloots/en dē dweerschen 12. teeckinen riem.

Maer

Naer slincks en rechts weerzijds zijn d'uyterst'
Bervrosen al/ en blaeu van ijs en snee/ (twee
Jae duyster swart van slachreghens/ d'ellendich
Mẽschlijc geslacht zijn tusch die twee uytwẽdich/
En midsten twee vand' Goden noch ghejondt.
Tussch' beyd' oock des' is eenen wegh daer rondt
De teeckẽs dweersch lancxst henẽ draepẽ veplich.
Jae g'lijc als haer verheft de Weerelt steylich
Naer Scythi / oock weer nae de toppen langh
Van dat Ripheesch gebergh't' / so daeld' sy strangh
Van Lybi' af oock nederwaerts naer t'Zuyden.
En desen top van Noorden haught ons huyden
Hoogh over t'hooft noch t'allen tijden: maer
Int Zuyd' aenschout dien and'ren ooc eenpaer/
Styx swarten poel/ en diepe gheesten wroeten
Ter Hellen al verr' onder onse voeten.
Den grooten Draeck Noordtwaerts ons hier ontrent
Met crommen ganck hem soo omkeert en went/
Gelijc eẽ Vliet ooc doet/ maer tusch twee Beyrẽ/
Beyren ick seggh'/ die uyt angst niet begheiren
Ghedoopt te zijn in Oceani gracht.
Maer soo men seght/ int Zuyde stille nacht
Is altijts daer / oft nachtsche schaeuwẽ meeren:
Jae of daer gaet de morghenstondt her-keeren/
Wan s' ons verlaet en brenghtse dan den dach/
† Jae recht als eerst den Oosten opganck mach
Hier b'aesmen ons met hijgend' en snell' peerden/
Dan doet maer eerst den avont root aenveerden
Ontsteken sijn dach-licht ten laetsten daer.
Hier worden wy te vooren by ghewaer
‡ D'onweders fel aen den Hemel twijflachtich/
Dẽ maey-tijt/ooc dẽ zaey-tijt wel voordachtich/
Die kiest men hier bequaemst: en oock wanneer
Met riemen slaen men sal/ en quellen seer
Dat onghetrou Zee-marmer: wan ontsloten

Van den twee toppen oft Poluysen.

Grooten Beyr is den grooten Waghen.

† By ons tegenvoetsche is avondt alst hier nuchten is.

‡ Aen ondergauck en opganck voorsiet men tijdt en weder om zaeyen/ maeyen/ varen en vellen.

Van strand' int diep de wapenighe vloten
Oock brenghen uyt: en wan met byl int Wout
Men vellen sal het tydigh' groen Pynhout.
Vergheefs en zyn wy oock niet gade slaende
Op en te dael des Hemels teeckens gaende/
En op t'eenpaersch vyer-tydich loopend' Iaer.
Ooc wan een coud' oft reghnigh weder swae
Den Ackerman somtyden comt te dwinghen
Dat onder dack hy blyven moet/ veel dinghen
Hem zyn ghedooght wel met ghemack te doen/
Met welck hy hem seer soude moeten spoen
Waer Hemel claer: want hy gaet hem dan sette
Den botten tandt des Kouters t'slaen en wetten
En uyt ghevelt gheboomt' hy schuytkens holt
Of teyckent dan syn kudden wit bewolt/
Oft overmeet t'ghetal der hoopen koornich:
Een ander t'wyl de vorcken dobbel hoornich
En staken scherpt/ Ameersche tien bereydt
Voor Wynstock swack: oft nu men lichte breyd
Van Ruybsche tien veel korven: oock gedooghe
Sal u den tyd by t'vyer alsdan te drooghen
Dyn aerdtsche vrucht/ en dat ghy die van een
Te morsel wryft met uwen molesteen:
Want sommigh dingh door Menscher noch der
Goden
Wet noyt en was afgheleert noch verboden
S'vierdaegs te doen: Godlyck verbont noyt gaf
Verbodt alsdan den Beeckskens leyden af:
Betuynen vrucht/ den voghels oock belaghen.
In asschen doen verkeeren doorenhaghen/
En bleetend' kudd' in Vlietschen stroom ghesont
Herdoopen dicks: De ribben menich stont
Des Ezels traegh den dryver ladet veerdich
Met oly of met appelen onweerdich/
En van der stadt herbrenght om syn ghebreck
Een maelsteen nu/ dan eenen clont swert peck.

Wat Boer in vuyl weder t'huys en op vierdaghen andersins doen mach.

Dinghen t'svierdaegs niet verboden te doen.

Oock daghen gaf de Maen' ons al by orden/
De welcke g'acht om wercke g'luckich worden.
Wijdt vijf de Maen/ want Orcus bleecke hel
Das doe ghebaert haer raſerien oock fel: (ren
Ja doe bracht voort d'Aerd' ooc met grouwlijc ba-
Dry Reuſen groot/ ghebroeders / en dit waren
Ceus/ Japeet/ en oock Typheus wreedt/
Die ſloten vaſt verbondt den Hemel breedt
Te breken door / en met dry fel aenloopen
Op Pelion ſy Oſſam proefden hoopen/
En den Olymp vebladert rollen op
Dē Oſſam hoogh/ met dē wolck-drichtſchē top.
Den Vader wierp ten derde mael oock weder
Met Blixem ſtraf/ de g'hoopte Berghen neder.
Maer nae de thienſt de ſevenſt' is ſeer goet
Om planten van Wijngaert/ en dan met ſpoet
Den Oſſen temt ten ploegh om nut van hebben/
En dan iſt goet aen drom te draepen webben.
De neghenſt' is bequamer tot de vlucht/
Maer hinderlijck voor dievery beducht.
Veel dinghen ſich al hebben bet begheven
In nachten coudt/ om dan te zijn bedreven/
Of als men claer de nuchten-ſterr' aenſchout
Die met nieu Son al d'aerde nat bedout.
Men can by nacht al bet nae ſijn begeeren
De ſtoppels licht en droogħe weyden ſcheeren:
T'nacht-trage vocht niet licht'lijck en ontbreect:
By t'ſpade licht dat ſ'Winters men ontſteeckt/
Yemandt alſdan/ ſcherpt fackels om te branden
Met ſnoepmes: ooc alſdan ſijn wijf voorhanden
Hem onder tuſſch' met haren ſoeten ſangh
Vermakend' is in ſijnen arbeydt langh/
Met knerſich kam/ doorloopt ſy t'webbe garen:
Of ketel ſchuymt ſy met eenighe blaren/
En ſoo van all' onſuyverheyt ſy loſt
Op t'vyer al heet den ſoetmondighen Moſt.

Sommighe daghen der Maent g'luck en ong'luckich.

Reuſen beclimmen den Hemel.

Wat dingen den Boer by nacht bequamelijck te doen ſtaē.

Maer Ceres rost' op t'veldt wort afgesnede/
Wat op den middagh. Te middagh recht ghewreven en ghetreden
Veel beter in dees hitte werden/ van
Den Dorschvloer heet all'aerdtsche vruchtẽ d
,, Ploeght naeckt: zaeyt naect/als in claer schoo
daghen/
,, Den winter vuyl/doet Boer en werck vertra
Een oudt ghebruyck heeft t'Boere-volck / da
Dat de boerens' Winters vrolijck zijn eñ goet chiere makẽ. T'vercreghen goedt/ ghenutten s' Winters bl
En onder hun Maeltijden dan beschicken
Den Winter vroo/ en gheestich tot verquicken
Hun noodt / en drijft sorgh' al van daer ontre
Gh'lijck als te doen de Schippers zijn ghewe
Soo haest alst t'schip door woeste storm baren
Wel g'havent is/ dicht toegheſtopt vol waren
Sy zijn verblijdt/ en t'achter t'schips casteel
Sy maken moy met cransen al gheheel.
Doch ist dan tijdt om af te slaen en lesen
D'eyck-noten/ oock die groene Lauwer-besen/
Van de winter-jacht der Boeren. Oock bloedghe Myrth': jae tijdt te stellen ist
Voetstricken dan/ den Cranen: oock met list/
Voor Herten t'net: en om lang-oorigh' Hasen
Doen loopen voor/ als die seer licht verbasen:
Als oock de sneeu opt veldt verheven blijft/
En t'claer coud' ijs noch op de Vlieten drijft/
Op Balears worp-slinghers tijdt ist passen/
Om wel en stijf te treffen dan den Dassen.
Nu t'stormich Herfsch ghestert' sal ick dat hie
Onweders met hen teeckenen. Verhalen oock / en als de daghen schier
Vercortend' zijn/ en hitten nu wat sachten/
In welcken tijdt men snel moet vlijt betrachten/
Als Lenten vocht en reghendrichtich vlucht:
Als rou opt veldt nu staet al d'aerdtsche vrucht/
En t'melckigh graen der terwe noch onrijpich
Dick swellẽd' noch staet op groen halmẽ pijpich.
Ick hebbe dick ghesien al over hoop

Den

ser Winden strijdt/ en hebben sijn beloop
en tijd' als op gheel' Ackers had den zaeper
oen comen voort alree den gherste maeper/
en welcken daer de halmen teer afsneedt:
ae dat oock daer t'swaer koren wijde en breedt
t d'aerde wierdt met wortels opghedreven
oor t'reeghnich fel onweder hoogh verheven:
ae duyster swert den dwerlingh nam alsoo
ech met der vlucht/ vliegstoppels en licht stroo:
t Wolckẽ dicht versaemt/ comt dicks gestegen
en Hemel af al doncker den slach-reghen
en stortsel oock van water met gheweldt/
at leelijck dan het bly ghesaep opt veldt
erdrenct/ met scha den arbeyt gants der Ossen:
rachten zijn vol/ en holle Vlieten schossen
hewassen hoogh'/ en maken groot ghelupt/
e Zee werpt oock dan snorcksche golven upt.

Van dwerlingh oft draeywinds en slachregẽ die t'ghesaey verderft.

Ja s'middernachts upt dõcker swert onweder
ock schitt'righ claer de Blixems vallen neder/
heslinghert af van s'Vaders rechter hant/
at Aerdtrijck meest af beeft aen elcken cant:
'gedierte vlucht/ een vreese strijct cleenmoedich
an door het volck en veldt oock onverhoedich
lcx sterflijcx hert te gronde neder plat.
en † Athon bergh/ den Rhodop'/ of oock dat
Cerauni hoogh verheven/ hoe bestandich/
mijt hy te neer met eenen pijl fel brandich:
uydt-winden oock/ en die slach-reghens snel
en dicksten hun somtijdts vermeeren fel/
at Bosschen dicht en alle stranden kuylich
oor winden sterck seer luyde suchten huylich.
it vreesend'/ wilt op s'Hemels maendẽ achten/
En vlijtich oock op Ster-gheneghen wachten/
Daer t'coud' gestert' Saturnus hem toe streckt/
En in wat riem Cyllenius oock treckt.
† Alvooren eert met innicheyt den Goden/

Vã Donder en Blixem.

† Athon/ bergh in Macedonien: Rhodopus/ berch in Thracien. † Ceraunia/ bergh in Epiro.

* Te merckẽ op't Sterr'-gheneghen.

† Heydensche gheestelijckheyt.

Cereri

Cereri groot/ laett Jaerlijcx zijn herboden
Ghewoonlijck haer offranden nae de schult:
Te weten/ als ghewrocht ghy hebben sult
Nu in den Ougst/ die cruydich is en blijde/
In den afgangh des Winters: jae ten tijde
Des Lentens schoon/ dan zijn wel goet en ve
De Lammers: oock de Wijnen smaken bet/
Den slaep alsdan die valt oock soet en lichtich
Wanneer t'gebergh t' is al vol schaeuwē dichti
Voor u versaemt laet al de Boersche jeucht
Cererem dan aenbidden vry met vreucht/
Voor welcke ghy sult nemen Honich-raten/
Melck / soeten Wijn/ en dit vermenght soo lat
Als een g'lucksaem goed' offerhande gaen
Drymael rondtom nieu vruchten die noch stae
Laet vrolijck oock den heelen hoop naevolghe
En roepen stijf/ dat Ceres onverbolghen
In Schueren doch behouden comen vry.
T'vervorder sich oock niemandt/ wie hy zy/
De Zickel scherp te slaen aen den rijp' aren/
Of hy en heb een Eyck-tack met groen blaren
Tot eenen crans om sijn hooftslaeps ghedraep
En sprongen woest opt veldt ghedaen verfraep
Oock Cereri lofsanghen daer ter eeren.

Nu om te recht door wisse teyckens leeren
Te voren sien/ de soeligh' hitten groot/
Den reghen/ oock coudrichsche winden bloot/
Den Vader self besteld' aen s'Hemels troonen
De Maendtsche Maen/ in elcke Maent te toon
Voorseggingh claer/ nae welck een teycken dat
Zuyd-winden haest stil sullen vallen plat:
Wat teyckens/ dicks ghesien/ den Boeren soude
Hun groote Vee doen dicht by stallen houden.
Soo haest t'gheblaes der winden rijsen wil/
Stracx swelt de Zee/ haer vloeden zijn niet stil/
Wt t'hoogh ghebergh t' begint men te besessen

Ten Lenten zijn Lammers en Wijnen ten besten/ en den slaep is soetst.

Hoe men Cereri Jaerlijcx diende/ eer men Seyssen in in de vrucht mocht slaen.

Weder teyckens alle Maent aen de Maen.

Onweders teyckenen.

Ee

Een droogh gherupsch / en door der baren treffen
Van verr' men hoort der stranden wederschal /
En t'Bosch ghelupdt verdobbelt over al.
Niet mijden meer hun connen golven soutich
De kielen crom stijf aen te horten stoutich /
Als Meeuwen snel al crijtend' nae de strant
Bidts upt der Zee hervlieghen / en in sant
De Koeten oock daer dobbren / als den Repgher
Sijn poelen soet hem wel bekent / en weygher
Oock nu verlaet / gheresen upt dat vocht /
En overvlieght de wolcken in de locht.
Dicks sult ghy sien als helder Sterre stralen /
Oper-fackels claer af van den Hemel dalen /
Oock raepen lanck sien rijsen in der nacht
Als men gedreyght corts grootē wint verwacht:
Van t'lichte kaf ghy t'saem met bladers drooge
Sult in de locht opdrijven sien om hooghe /
Drijf-plupmen oock opt water maken spel.
Maer wan't gheschiet dat blixemt in het fel
* Noord / en dat t'huys vā Oost en Westē dōdert /
Stracx wordt al t'landt verwonnē en verondert
Van grooten vloet die upt den Hemel stort /
† Als alle gracht nu overloopich wort:
De Schippers oock die dan te Zee hun vinden /
Niet anders t'saem dat natte zeylen binden.
Slach-reghen doch en heeft ghedaen nopt leet /
Die met voorsicht sijn comste merckt en weet:
‡ Hooghvlughsche Craen sal hy niet achterhalen /
S'ontvlieght in tijdts hem upt de diepe dalen:
De Veers' om hoogh siend' / heeft voor sijn begin
Ghetrocken locht tot haer neusgaten in:
Ghevloghen heeft de Swaluw' lupd geschallich
Den poelen om: de Vorschen onghevallich
By een vergaert / oock hebben van ghelijck
* Hun oudt beclach ghesonghen weer int slijck:
Wt holen diep de Mier' met t'ey gheladen

Weygher / is weerdich of lief.

Windsteeckenen.

* Reghens teeckenen.
† Alst inr Noordt blixemt / ende Oost en West dondert / volgt slach-reghen.
‡ Slach-reg teecken aen den Craen / Veerse / Swaluw' / Vorschen / en Mieren.
* Vorschen beclach / want sy van Boeren soo ghewordén waren.

Ghewandelt heeft al dicks door nauwe pade
Regenboge.
Den Reghen-boogh ſeer groot heeft hem al ſa
Ghedroncken dan van't naeghetrocken nat:
Raven.
T'groot Ravẽ-kud alſoo't heen vliegt en ſchepi
Van ſijn roof-plaets aldaert hem heeft gewepi
Met vleughels dicht en vaſt op een gheſtaeckt/
Heeft al te voor een luyd' ghekners ghemaeckt
† Der Zee en poel-vogels. ‡ Aſia poel in Meoniẽ/ by de vliet Capſtro.
† Al voghels meer die hun ter Zee gheneeren/
Of die rondtom den ‡ Aſi weyden ſcheeren/
Beſprenghen t'lijf met water al om ſtrijdt
In poelen ſoet van Claiſter breedt en wijdt/
Als nu ſy t'hooft uptwerpen teghen de baren
Dan loopen ſy nae t'water/ geiren waren
Met vreuchden ſy ghewaſſchen/ maer men ſiet
Dat dan vergheefs hun opſet al gheſchiet.
Reghen-craepe.
De Craepe ſnoo die roept dan nae den reghen
Met volle ſtem/ met eenen ſy oock teghen
Der vloeden comſt haer ſnappich hooft uptſmij
Daerſ' opt droogh zant alleen ſoo henen ſchrijt.
Lampte en lemment.
De maeghden ooc voormercken hebbent conne
Aent winter-licht / doe ſy nacht-rocken ſponnen
‡ Sperkken is guiſteren oft voncken uptwerpen.
Als in de Lampt'/ſoo d'oly ‡ ſperckt' en ſprongh
En aent lemment veel kools gheronnen hongh.
* Teeckens van ſchoon weder.
In regen-tijt niet min ghy cont voormercken
Jae ſeer gewis * door teeckens en door wercken,
Of haeſt de Son en t'ſuyver weder comt:
Want t'Sterr'-licht dan is claer / ooc onbedom
Schijnt dan de Maen/ die onderworpen cleenich
Haer broeder is/ ſijn ſchijnſel hem afleenich.
Te ſulcker tijdt van dunne vlocken wol
† Aen de Alcyones: yemandt acht dit ijſ-voghels/ doch t'onrecht dunckt my. ‡ De Sogh.
Men vlieghen niet en ſiet de locht al vol:
† D'Alcyones Thetidi lieve voghels/
En ſtrecken oock opt zant niet upt hen vloghels
Naer lauwe Son: en oock de ‡ Sogghen vuyl/
Ghedencken dan niet meer ſoo met den muyl
Te ſmijten op ſtroo-boſſen al ontbonden:

De wolc-

De Wolcken gaen oock ligghen ten dien stonden
Meest uytghestreckt op d'aerde neder lanck:
Verwachtend' oock der Sonnen onderganck
Den Nacht-uyl hoogh op eenen top ghesteghen/
Die gaet vergeefs daer sijn nacht-huylen plegen.
† Nysus bschijnt hem hoogh in die locht claer/
En Scylla lijdt straff' voor haer purper hayr:
Want waer sy siet haer Vader al vol toornen/
Met vleughels snel gaet sy de locht doorvooren:
Haer vyandt wreedt vervolgt haer in de vlucht/
En door de locht maeckt een soo groot gherucht:
Waer Nysum sy al vlieghend' can ghekennen/
De dunne locht sy stracx clieft met haer pennen/
Ontwijckend' hem. Den Raven oock men hoort
Wt heessche keel' alsdan noch brenghen voort
Tot drij of vier verdobbelde claer stemmen/
Dicks sy versaemt malcanderen † verhemmen
In d'woonsten hoogh' / en ick en weet met wat
Een soetheyt groot of ong'woon'* blijdschap dat
Onderlingh' sy daer in de blaren ruyschen:
En hoe hun lust/ nae slach-reghen ghedruyschen/
Hun cleen gheslacht en lieve nesten soet
Besoeck te doen van nieus met sulcken moet.
Doch acht' ic niet hun t'hebben om verquicken
Godlijck verstant door't Godlijc toebeschicken/
Of een vernuft boof menscher: maer wanneer
D'onweders fel en t'Hemel-vocht/ dat seer
Onstadich is/ vertreckend' willen ganghen/
En vochte locht gaet door zuyd-windich prangē/
Daer sluyten toe dat open was en licht/
Hier open doen dat was ghesloten dicht:
† T'verand'ren sich ghemoeden oock der beesten/
T'schoon weer verlust en gheeft se lichte gheesten/
In elcker hert een ander vreucht beclijft
Dan als de locht vol dicke wolcken drijft:
Dit baert den sangh der voghels op den velden/

Laghe aerd-wolcken.

Nacht-uyls sanck.

† Nysis Coninck van Megaren/ eē Sparwer of Valck. Scylla sijn dochter / een Leeuwerck.

† Verhemmen is t'ghemoedt ontlossen/ oft hem vermaken.

* Van de blijdschap der Raven in schoon weder.

† Der dieren herte verlicht als de locht verlicht/ dit baert den vogel sanck,

Dit doet tot vreuchd' oock alle Dieren helden:
Dits dat oock gheeft den Raven blijden moet/
En met der keel oock vreucht bewijsen doet.
Maer slaet ghy acht wel op de Son loopveer
En op t'beloop der Mane die volheerdich (dich
Vervolghens doen oprijen hunnen keer/
Ghy sult u niet bevinden nimmermeer
Des ander daeghs te wesen uytgestreken (ken
Door schoone nacht/alst dach-licht comt aenbr

† Teeckenen der nieuwer Mane.

† Als weer allencx de Maen haer licht ontfanght
Soo al rondtom haer duyster hoornen hanght

‡ Bedimpsterde Maen beduydt slach-regen.

‡ Een swerte locht al dick en nevelachtich/
Slach-regen groot dan sullen zijn verwachtich
Landt-lieden oock Zee-lieden: maer indien

* Roo Mane/ windt.

*Sy maechdich blos/schaemroodich om aensien
Voortbrengich toont/soo salder windt oprijsen.
De gulde Pheb' is doch/ om windt bewijsen/

† Den vierden dach der Maen/ de Maen claer zijnde/salt al de Maendt claer weder zijn/ sonder reghen en windt.

Ghemeenlijck root: maer op den vierden dach
Des Maendts/daer op ten sekersten men mach
Wel nemen merck/ siet ghyse dan verschenen/
En trecken door den Hemel suyver henen/
Niet doncker bot ghehoornt zijnde/ t'sal
Den naesten dagh die volght/ jae t'samen al
Die volghen dan/ al zijn ghestilt van winden/
Noch regh'nen salt oock niet/ dit sal men vinden/
Tot t'eynd' der Maendt gheduerich te gheschien:

T'sal dan goet Zee-varen zijn.

De Schippers dan behouden met verblijen
Hun g'loften vry: oock sullen mildt van herten
Panopen/ Glauck/ en daer toe Melicerten
Inus soon al betalen op den strandt.

Sonne-teeckens in den opstandt.

De Son oock sal/ als sy nu doet opstandt/
Of als sy haer verberght in s'waters baren/
Ons teyckens doen der Sonnen sullen naren
Op t'aldergh'wist voorteyckens vroech en laet
Als sy vertoont haer in den dagheraet/
En ten opstandt der sterren int vertrecken.

Soo s'morgens sy comt met verscheyden vlecken
En in een wolck haer schuyleud' half uytkyckt/
En metter helft haers ronden cloots ontwyckt/
Soo meuchdy wel voor slach-regens beduchten:
Want Auster-windt (seer quaet voor boomen/ vruchten
En Vee) bedwinght hem neer te vallen saen:
Als voor/ den dach oock recht doorbersten gaen
Tusch wolcken dicht al stralen veel int ronde/
Of wan haer oock vertoont de morghestonde/
Als sy verlaet slaep-camer ghesaffraent
Tithons haers Mans/soo dan is haer ghedaent
Soo wonder bleeck/ hoe qualijck sal/ ochermen!
Ghecunnen doch de wijnranck dan beschermen
Haer druyfkens teer: want sulc grousaē gesmack
Van haghel ruyst en hippeld' dan opt dack.

T'aendencken dit sal oock zijn meerder bate/
Als de Son heeft ghenomen wijdd' en mate
Van den Olymp/ en dan soo henen treckt.
Want wy al dicks haer aenschijn sien bevleckt
Met verwen veel/ bysonder blauwe/pleghen
Al int ghemeen t'voorsegghen ons den reghen/
En vyerichept den Oosten windt ons brenght:
Maer wan nu al beginnen zijn vermenght
De vlecken daer met glinstrich vyer ontsteken/
Soo suldy dan sien over al uytbreken
Slach-regens/ ooc veel stormwints met cracht/
Niemant vermaen my in de selve nacht
Van over Zee de vaert my t'onderwinden/
Ja noch van landt schip-touwē ooc t'ontbinden.
Maer indien claer is blinckend' haren cloot
Als s'ons herbrenght den dach ten toone bloot/
En als s' hem schuylt hier onder int verborghen/
Ghy'en hebt dan niet voor slach-regens te sorgen/
Maer sult al sacht sien beven Bosschen groen
Maer aengheroert slechs van den † Aquiloen.

Zuyden windt.

Tithon den Man van Aurora.

Olympus den Hemel.

Sonne ondergangs teecken.

Sonne brēgt en schuylt den dach.

† Aquilon/ Noordtoostē windt.

Sluyptreden.

Sluyptlijck/ de Son u sal te kennen gheven
Wat dat ons brengt den avondt traegh beneven
En waer den windt de wolcken claer aenvoert/
En waer op oock den vochten Eurus loert:
Wie soude dan noch deurven segghen lieghlijck
Als dat de Son yet soude zijn bedrieghlijck?
Dicks sy vermaent voorhandich t'zijne noch
Oproers bedeckt en menich valsch bedroch/
Oock krijghen stil al heym'lijck op te swellen.
Sy ginck beweeght haer medelijdich stellen
Eens over Room als Cesar was ombracht:
Haer claer aenschijn/ als vol ghetreur onsacht/
Sy doe verborgh met donckerheyt beroestich.
Doe al vol angst de Godtloos' eeuwen woestic[h]
Waren besorght voor eeuwich nacht met wee:
Hoe wel selfs d'Aerd' en t'water van der Zee/
Jae teyckens oock vuyl huylend' honden deden,
T'ghevoghelt' oock vol snaps en vol onvreden.
Hoe saghen wy dicks berstend' op Etnam
Fornaysen heet doorbroken zijnde vlam/
En clooten vyers/ jae doove steenen spouwen/
En smijten uyt tot in Cyclops landouwen.
Duytschlandt vernam aen Hemel breedt en wijd[t]
Een groot gheschal van wapens doe ter tijdt.
En d'Alpen hoogh ghehoornt doe ghedreven
Door seldtsaem groot beroeren wierden beven.
Jae t'volck vernam en hoorde comen uyt
Bosschen eensaem alom een groot ghel uyt.
Men sach oock doe seldtsame bleecke gheesten
In doncker nacht: oock sproken doe de beesten:
Soo grousaem dinck/ siet/ isser al ghebeurt/
Vlieten ghestilt zijn/ d'aerd' is opghescheurt:
En t'Elphen gaf in kercken droeve tranen/
En t'koper sweet: doe zijn van Euridanen
Coninck des Vliets/ die draepend' heeft gewoelt/
Met dulheyt groot te samen wech ghespoelt

Voorteyc-kens van Julij Cesars doot.

Etna eenen brandenden bergh in Cicilien.

Alpes / bergen tusschen Itali en Vranckrijc.

Euridanus/ Vliet in Italien.

Door

Door sijn gheweldt de Bosschen en de Wouden/
De velden self niet teghen mochten houden/
Jae Stal en Vee het moest al mede voort.
Int offren doe al staegh den dreyghschen voort
Aen t'ingewandt droef-teycknich is verschenen/
Wt putten bloedt al staegh ghevloeyt is henen/
Al staegh ghehuyl der Wolven nachten lanck/
Met weer-gheluydt in hooghe Borghen clanck.
Voorhenen zijn van boven comen neder
Weerlichten noyt soo veel in suyver weder/
Steert-sterren noyt soo grousaem veel gebrandt:
Om dees oorsaeck Philippi daer int landt
Thessali weer hersaghen niet ghelijcken
Oorloogs-geweer/ als daer zijn zweerdẽ/ pijckẽ:
Van t'Roomsche volc verdeelt d'ordẽs in tween/
Malcander fel bevechten onder een.
Ten dochte niet den Goden t'onbetamen
Dat tweede mael met t'bloedt van ons lichamen
† Emathiam en ‡ Emo velden wijdt
Al wierden vet: En t'sal noch met der tijdt
Zijn dat den Boer hier naer met sijnen scherpen
En crommẽ ploegh daer d'aerde sal omwerpen/
En in dat landt noch vinden menich zweert/
En wapen al van rouwen roest verteert:
Met egghen swaer d'ijel helmen oock aenstooten/
Verwondert seer dan zijnde van soo grooten
Seldsaem ghebeent'/ als hy heeft op ghedaen.
O Goden ghy/ des Vaderlandts ontfaen/
Hoof in den hoop der Goden onbederflijck:
O Romul' oock/ o Vesta Moeder erflijck/
Behoedtster ghy des Thusken Tybers Vliet
En Roomsche muers/ belet te minsten niet
Den Jonglinck doch/ dẽ welckẽ is voorhandich
Te comen voort/ op dat hy zy bystandich
Den droeven tijdt verdorven en verdwaelt.
Wy hebben doch van over langh betaelt

Philippi zijn velden in Thessali.

† Emathia is Macedonien.
‡ Hemus bergh in Thracien.

Aenroep.

Den Tuscaenschen Tyber de Vliet te Room.

Al den meyneed' van't Laomedich Troyen
Met eyghen bloedt soo bloedich uyt te stropen:
Van over langh had t'Hemelrijck al nijt
Dat Cesar ghy beneden by ons zijt/
Oock het beclaeght dat speel-feesten van menschen
Ghy gade slaet / of meer daerom wilt wenschen:
Jae daer goet recht in onrecht wordt verkeert/
Daer soo veel krijgh ter Weerelt hem vermeert/
Daer veelderley snoo schelmerijen gheresen
Al comen voort van nieu ghedaent' en wesen:
Al waer den ploegh gheen weerdigh' eer geschiet/
Want wech ghevoert t'landt-volck door krygh men siet/
Den Ackers al vervuylen/ wie salt herden?
Van seyssens crom nu smeedtmē harde sweerdē:
Den Euphrat gins ter een zijd' oorlooghvoert/
Ter ander zijd' hem Duytschlandt oock beroert/
Buer-steden selfs hun wetten nu ghebroken/
Met oorlogh fel malcander vast bestoken:
Den wreeden Mars die niemant en verschoont/
Zijn wreedtheyt nu de Weerelt overtoont:
Gh'lijcknis. Recht even g'lijck als een ghetreck van vieren
Dat door sijn cracht de baeillen sonder vyeren
Doorbroken heeft der loop-plaets/ en int velt
Hem daer int ruym al meer en meer versnelt/
Den voerman treckt de teughels om te stillen/
(Doch al vergheefs) de peerden waer sy willen
Daer loopen sy met hem gheweldich voor/
De waghen gheeft den breydels gheen ghehoor.

Eersten Boecks eyndt.

T'Landt-

T'landt-werck P. Virgilij Maronis.

TVVEEDE BOECK.

Inhoudt.

Hoe Bacchi gaef men rijcklijck doet beclijven/
T'gheboomte groen hoe planten/ waer/ wanneer:
En hoe men poott in stam de greffi teer/
Wordt hier gheleert: oock t'queecken der Olijven.

GEORGICA

Dat is/

T'landt-werck P. Virgilij Maronis/ Prince der Poëten.

Van t'Landt-ghebouw en Hemels clare dinghen
Heb ick verhaelt tot hier: nu sal ick singhen/
O Bacch'/ u werck: en oock t'gheboomte groen
Hier by het traegh' Olijf-ghewas oock doen/
O Lenee/ want van uwer ghenaden
Ist hier al vol/ t'veldt bloeyd u schoon vol bladen
In desen Herft: der wijnsnijdighen boordt
Staedt vol en schuymt/ hierom wilt comē voort/
O Vader ghy Lenee/ en wilt uyttrecken
V broosskens snel/ en oock met my bevlecken
V schenen naeckt in den Most-kuppen hier.
Natuer voor eerst is sulck in haer bestier/
Als dat sy teelt gheboomt' in aert verscheyden:
Want som van selfs opwassen en versprepden
Sich sonder dwanck of Menschen hulp alom
In velden wijdt en lancx de Vlieten crom
Als sachten geil / en taepen brem / midtsgaders
Oock den Poplier en Wilghen wit van bladers.
T'gheboomte som wast van ghepotte zaet/
Castagnelaer die groepend' hoogh op gaet/
En Mispelaer/ die Juppiter ter eeren
Met sijn groot loof doet groēt' int bosch vmmeerē/
En Eyck' den boom/ die van het Griecx geslacht
Een Gods gheheym in weerden wordt gheacht:

Voorstel.

Aenroep.

Lenee is Bacchus.

Van der Boomer verscheyden oorsprongck ende uytspruytsel.

t boomen noch van wortels voort gheresen
omt een dicht Wout/ dẽ Kerslaer een van desen
s/ Olm oock den Lauwer van Parnas
och zijnde cleen/ hy voeght sijn teer ghewas
icht onder schaeu sijns moeders groot benedẽ.
Natuer heeft eerst ghegheven dese zeden/
aer door elc Wout en sprupte groẽt met spoet/
oo van ghelijck elck heylich Bosch oock doet:
eer wijsen zijn wel noch/ die in voorstonden
elf door t'gebruyck d'ervarenheyt heeft vondẽ.
'een sprupten sneedt af van teer moeder stam/
tack die in d'aerd': en d'ander stammen nam/
n leydes in/ of spleet in vieren palen
en d'eynde scherp/ en liets in d'aerde dalen:
T'zijn Bosschen noch die staen en wachten om — Den Olm.
Te draghen eens des Wijngaerts tacken crom:
Dit booms plantsoen te hebben opt begeerde
Sijn wooztel oock/ daer toe sijn eyghen aerde.
Gheen wortel doch begeert niet som geboomt/
Den snoeper poott de loten onbeschroomt.
Dat meer is/ spruytt den wortel der Olijven
Ut een dorr' hout ghesplet om bet beclijven/
Het welck doch is om hooren vreemdt verhael.
Verand'ren sien wy tacken menich mael
Van eenen boom in andrens/ dat den ghenen
Tem-appels draegt/ die peeren droech voorhenẽ:
Corneli-boom/ die steenich is/ men staen
Oock siet somtijdts met pruymen root ghelaen.
‡ Hierom wel aen/ O Boeren/ wilt nu leeren
Dẽ aert elcx booms; doet wilde vrucht verkeerẽ/
Door u ghebou/ in tem/ laett ligghen t'lant
Niet sonder vrucht/ t'is nutsaem dat men plant
Ismara Bergh met Wijngaert/ en den grooten
* Taburum oock/ al vol Olijfs te pooten.
En/ † o Meceen/ te recht ons eere ghy/
En t'meeste deel van ons vermaertheyt vry/

† Dat men boomen en vrucht veranderet met enten.
‡ Vermaen aen den Boeren van planten en bouwen.
* Taburnus bergh in Campanien t'Rijck van Napels.
† Aenroep tot Meceenam.

Weest oock by my/ den arbeydt nu begonnen
Te voeren uyt/ u hulpe wilt my jonnen/
In wijde Zee maeckt vlugsche zeylen licht.
Niet dat ick wensch het al begrijp' mijn dicht/
Homeersche spreeckwyse. Dat waer te veel/ al had ick hondert tonghen
En monden oock soo veel/ jae onbedwonghen
Een ijser stem: doch comt/ doet my bystandt/
Strijct af van boort/ wilt van dē naesten stran
In handen doch des aerdtrijcx u beweghen/
K'sal met versiert ghedicht/ noch met onwegh
Of langh begin niet doen vertoeven dy.

Boomē van selfs wassende/ zyn onvruchtbaer: doch canmense met enten en oeffenige temmen.

Die dinghen al die van selfs schieten vry
Wt d'aerde/ zijn onvruchtich wel van wesen/
Doch comen vroom en willich opgheresen/
Want de natuer in d'aerd' is: doch yemant
Soo hy dees ent/ of in t'ghe oeffent plant/
Haest sullen sy den wilden aert af legghen:
Door veel ghebou/ oock u niet haest ontsegghen
T'zy tot wat aert of const ghy die bedwinght:
Ja t'vruchtloos spruyt dat uyt dē wortel spring
Sal sulcx oock doen/ van daer ghenomē graven
Int open veldt: ist dat ghy't wel behavent/
Want t'hooghe loof en moeders tacken breet
Beduystren dat met schaeu/ en doen hem leet:
S'ontvoerselend' alst wast/ en uyt wil schieten
Sijn loof/ jae doen verbrandend' hem te nieten:

Den boom die uyt zaet wast/ wast traegh/ doch crijght bastaerde vruchten.

Wat boom voort comt van een ghevvorpen zaet/
Wast traegh/ beschaeut oock sijn naecomich laet
Gheslacht/ wiens vrucht sijn eerste sap vergetich
Bastaerdich wordt/ jae snoo en niet wel etich:
Dē Wijngaert brengt ooc snoode vruchtē voort
Tot voghel roof alleen: oorsaeck men hoort
Tot yeder boom/ om temmen/ moeyt' t'oorboren/
En op de rij' die stellen in de voren.
Maer uyt den stam d'Olyf al beter wast
Wt ouden struyck: de Wijngaert die men past

Ghelept

ghelept in d'aerd' om ſoo t'herſpruyten groene/
Paphoſche Myrth' harthoutich vā plantſoene
Vaſt beter op: ſoo doet hardt Haſelaer/
Doc grooté Eſch/en ‡ t'ſchaeu-rijc boom alwaer
Den crans af was van Hercules / midtſgaders
Oock d'Eyckelboom des *Chaoniſchen vaders/
Oock Palm hoogh/ en Denne boven dien/
Die al t'miſval der Zee noch moet gaen ſien.
Haeghappel-boom die rou is hier de loten/
Op worden wel ghegreffijt van de noten:
D'onvruchtich boom Andoren wel ghenoech/
Broom appels/ oock Caſtagner buecken droech:
Eſch in de haegh van Peerbloeſſems beſtreken
Is wit gheweeſt / de ſogghen quamen breken
Den Eyckel oock wel onder Yepen wis.
‡ Des entens wijſ' al niet eenvoudich is/
Wāt daer te mids van t'vaſt doorbreké knoppen
Den teeren rock / daer boozen oock en ſtoppen/
Weer d'Enters t'gat met ander boomer ſpruyt/
Die waſſen leert te vochter ſchorſſen uyt
Botlooſe ſtam / wordt oock wel ſomtijts weder
Ghesneden af / men maeckt van boven neder
Een ſcheur int hout met beytels diep/ alwaer
Men dan in doet de greffi groen vruchtbaer:
Daer comt ſeer corts een boom ooc uyt verleven
Met vruchbaer ſchoon en g'lucſaem tacx Hheven
Ten Hemel toe: waer door den eerſten ſtam
Verwondert is/ dat hy op hem vernam
Nieu blat en vrucht (ſijns aerts niet zijnde) rijſen.
* Het waſſen oock al op verſcheyden wijſen
Sterc Yep/ de Wilg / de Loot' / Idaens Cypres:
D'Olijven vet/ oock onderſcheydt is des
In der ghedaent' / als rondt/lanck en volcomen/
En bitter oock van veſen: oock en comen
Al over een niet d'appelboomen of
† Alcinoenſch boſſchagi' en vruchtich hof:

De Cru-

† Paphos/ ſtadt in Cypren / daer waer de Myrth' Veneri toe-ghewijt.
‡ Hercules crans was abeel/ wiens bladers ſoo wit in de Helle ver-branden.
* Chaoni-ſchen vader was Juppiter/ wien d'Eycke toeghewijt.
† Van wilde onvrucht-baer boomen te greffijen.
‡ Van ver-ſcheyden en-ters wijſe.
* Verſchey-den aert van Boomen waſdom/ gedaente en weſen / int enten t'on-derſcheyden.
† Alcinous Coninc van Pheaco/ be-minder der fruytboo-men/ boom-gaerden.

De Crustumsch oock de Syri peeren sullen
Niet eens zijn / noch die swaer de handen vulle
D'selfd' Herftingh' oock niet aen ons stamme
hanght/
Die plockend' af † Lesboschen snoeper langht
Van Metymnasch wijnranckē: noch meer aert
Zijn daer als Thaesch en ‡ Mareots wijngaert
Wit zijnde/ dees zijn nu in aerde vet/
In lichter aerd' oock ander varen bet:
Psythische druyf tot Bastaert is al nutter/
* Lageos dun dees druyf sal haren nutter
Doen knickē t'hooft/ ja stroncklen doen dē voet/
De tongh oock zy ghebonden swaer zijn doet:
Ooc druyvē peersch noch zijnder die vroech rijpē/
Ay in wat Dicht sal ick u oock begrijpen/
Rhetische? doch u niet soo hoogh en set
Als dat ghy met Phalarner wijnen wet.
Daer zijn seer sterck' Ammeesche van gelijcken/
Daer † Tmolus/ ooc ‡ Phaneus Coninc wijcken
Selfs moeten voor; dan isser noch de cleen
Argitis druyf/ waer teegh mach wedden gheen
Saprijc/ als veel jaer duerich: maer vā * Rhodē/
O Druyve ghy / in tweedst' ghrecht den Goden
Zijnd' aengenaem/ k'en mach u niet slaen swijck:
O Bumastsch'/ oock gheswollen en ghelijck
Koey-spenen/ maer t'ghetal is ongemeten:
† Gheslacht als naem / of welck se zijn te weten:
Daer light niet aen/ die't al begrijpen sou/
Die dede recht als of hy weten wou
Hoe menich zant in Lybi Zee verheven
Door Westen windt moet heen en weder swevē:
Of als Oost-windt den Schepen doet aenval/
Hoe veel dat dan † Jonische golven al
Ten strande-waert ghedreven worden jachtich.
Om alle dingh voortbrengē ooc niet machtich
Is yeder gronde: de Wilghe wast in Vliet/

‡ Lesbos Eylant in de Zee Egee/ daer in de stadt Metymna/

Mareotes/ een deel van Egypten.

‡ Verscheyden aert van druyven en wijnen.

* Lageos/ dees druyfs wijn treckt door't lyf tot in de aderen.

† Tmolus/ bergh in Lydien.

‡ Phaneus/ haven van t'Eylandt Chio/ van den Coninck Phareo ghemaeckt.

* Rhodus Eylandt van Lycien.

† Oneyndelijck ghetal der wijnen.

‡ Jonische Zee is een deel der Adriatische.

In Poe-

In Poelen dicks den Els oock ſoo men ſiet:
Den ſteghen Bueck die waſt in ſteenen berghen/
Dē Myrth' verblijdt hem met de ſtrandē ergen:
Wijngaert voor t'leſt lieft open heuvels/ maer
Den Pep bemint het Noordt en t'coud' eenpaer.
Siet ſ'Werelts ooſt uytcant/ van waer dat wonē
D'Araben tot t'gheſchildert volck Gelonen:
D'aerd' is daer ooc door bouwers hant getemt/
En t'landt bedeelt elck met ſijn boomen vremt.
Indi' alleen brenght voort ſwert Eben wichtich/
Sabei alleen t'hout hebben Wieroock drichtich.
Wat ſal ick op van Balſem ſegghen oock/
De welcken ſweett uyt hout van goeden reuck?
En botten van Briſil-hout altijdts bloeyend'?
Van Boſſchen oock in Ethiopi groeyend'?
Dit zijnd' altijdt van ſachte wol? Hoe dat
De Seres daer af kammen van het blat
De dunne wol? Wat boſſchen oock van deghen
Indi voortbrenght/ naeſt aen de Zee gheleghen/
Waer pijlen gheen gheſchoten uyt den boogh
Te boven gaen die boomen wonder hoogh/
Daer doch dat volck niet met den aenghenomen
Pijlkoker traegh is/ maer ſnel uytghenomen.
T'landt Meden brengt droef ſap van bitter een/
Doch appel goet en g'luckich/ wantter gheen
Is boven hem in deuchden of gheſonder/
Die beter helpt als wree ſtijfmoeders onder
Den dranck vergift ghemenghet hebben loos/
Jae giftich cruyt/ en toover-woorden boos/
Want t'ſwert fenijn verjaeght en drijft al deſen
Ten leden uyt: ſeer groot is ſelfs ghereſen
Den boom/ en hy ghelijckt den Lauwer oock/
Jae waert dat hy gants anders niet en roock'
Hy waer hem ſelf: met winden gheen ſijn bladen
Hy vallen laett/ oock houdt hy wel ghelade
Sijn bloeſſems vaſt: daer Meders quaden aem

Gelonen/ een volck in Scythien.

Seres een volck naeſt t'ſomer-Ooſten/ ge-leghen daer veel booms wol waſt.

En monden

En monden stanck med' heelen / jae bequaem
Ghenesen sy daer med' d'amborsticheden.

† Ganges/ vliet in Indien.
‡ Hermus/ vliet in Meonien.
* Bactra/ lant en stadt in Schytien.
† Panchaia lant in Persen/ van den Coninck Pancheo so ghenaemt.
‡ Den lof van Itali.
* Massijcke wijn/ dat is van Campani/ na den bergh Campano in Italien.

Maer nochtãs/ noch de bosschen al vã Medẽ,
(Eẽ seer rijc lant) noch die schoõ † Ganges vliet,
Noch ‡ Hermus oock goutsandich moghen niet
Om eer en prijs met Itali ter banen
In wedspel treen/ * Bactranen/ Indianen/
Noch oock gheheel † Panchai' / al is dat lant
Wel vet met al sijn Wieroock draghen: want
Itali heeft nopt omgheleydt de Stieren
(Die door de neus uytblasen vlam en vyeren)
‡ Tot het ghesaey der tanden van het Dier
Hydr' alderwreedtst': t'ghewas en heeft ooc hier
Ghegrouwelt niet van al de stormhoeden
En spiessen dicht des krijchsvolcx fel int woeden.
Maer koozen goet/ * Massijcke Bacchi vocht/
Heeft hier vervult de plaets' als uytghesocht.
T'Itali oock Olijven en vet Vee
Besitten al de ruymt' int wijd' int bree:
T'krijchprachtich peert hem ooc uyt desen lande
Int veldt begheeft: den Stier de groot' offrande/
O † Clitumn'/ al met t'heylich water dijn
Begoten oock de witte kudden zijn/
Al menichmael van hier de Roomscher zeghen
Schou-spelen schoon gaen brengen en beweghen
Opt Capitol ter Goder kercken claer.

† Clitumne/ vliet in Phalisco by Mevancam.
‡ In Itali ist altijdt Lenten: en somer als elder winter is.
* In Itali zijn geen soo groote schobde Slanghen als in Indien/ Africke of Egypten.

‡ Den Lentẽ-tijt geduert hier tgantsche Iaer/
T'is somer hier/ alst elder is cout winter/
T'vee twee maels Iaers hier draegt/ tweemaels men vinter (woet
Nieu boomvrucht t'Jaers: geen Tygers fel ver-
En vindt men hier/ noch twreede Leeus gebroet.
T'ellendich volck om ougsten uytghetoghen
Wordt hier niet door fenijnen boos bedroghen:
* Hier schobde Slangh' ooc groote krincken geen
Lãcx d'aerd' en trect/ noch wringt haer niet in eẽ.

Doet

Doet hier so veel schoon steden by / en wercken
Constbaer gewrocht / so veel en schoō t'aēmercke
Op een ghehoopt al Borghen hier int landt /
De clippen doorghebroken met der handt :
Hoe Vlieten oock van onder d'oude mueren
Doorloopen heen. Sal ick ter avontueren
Vertellen oock / hoe dat de Zee weerzijds
Soo boven aen als onder aen altijdts
Itali comt met soute vloet bespoelen :
En hoe dat heeft soo veel schoon soete poelen /
O † Lari doch de meest / en oock / o dy
Benace / welck soo golst en ruyst of ghy
Self waert een Zee : of sal ick oock verhalen
De Havens / al het toegheslopt bepalen
Des poels Lucrin' : en hoe de Zee verbaest
Haer gramschap toont / en int aenstooten raest
Ter zijden lancx het * Juli water henen :
En daer oock stort den Zeebrant van Tyrrhenen
In d'hoofden van Avernen met ghewelt ?
Itali Beecks oock silverdrichtich stelt
Ehren ten toon / en t'koper in der aerden /
T'heeft gh'overvloeyt van gout / t'heeft hoogh van waerden
Gheslachten nu der Mannen cloeck vol deucht /
De Marsos oock / daer toe Sabelsche jeucht /
Liguurs ghewent swaer ongemack verdragen /
De Volscen cloeck die spies gheweer ooc dragen:
Itali heeft de Decios niet bloot /
T'heeft Marios en den Camillos groot /
Vroom Scipions tē krijgh verhardt onwinlijck
Al voort ghebracht: daer toe oock u seer minlijck /
O Cesar / ghy die d'aldermeeste zijt /
En zijnd' een cloeck verwinder nu ter tijt
In den uytcant van Asi / daer den blooten
Indiaen keert van die Romeynsche sloten.
† Saturni grondt / ghegroet zijt / voeder van

D'aerd-

† Larius een poel by de stadt Come.
† Benacus poel in Itali.

* Juli Cesar had de Zee afghesloten van dē poel Lucrino / waerom hier Juli water.

Edeldom van Itali.

† Itali heet Saturnia / van Saturno / dieder hem hielt uyt den Hemel / dat is uyt Creten van sijn sone verdreven.

D'aerdvruchtē/ooc van menich cloec fraep ma[...]
Ter eeren dp begin ick nu al dinghen
Van ouden lof en conste voort te brenghen/
Bestaende nu de heyl'ghe Bornen licht
T'ontsluyten oock te singhen een ghedicht
Op sijn † Ascreusch/ doch in Romeynsche steden
Hier ist nu plaets te schrijven aert en zeden
‡ Der aerden recht / wat cracht/ wat verwen al
Jae wat natuer t'gheen' mer in zaepen sal.
T'verblijden sich onvoeghelijcke gronden/
Voor eersten oock de heuvels quaet bevonden
Vol magher cley/ ghekept en hagich met/
T'Palladisch bosch van langh-gheduerich vet
Olijf ghewas: waer van ghetuyghnis gheven
D'Olijven wildt die veel daer zijn beleven.
Maer vetten grondt met t'soete vocht ghelaeft/
En cloofrijc veldt met vruchtbaer gront begaeft/
G'lijck wy sulck dicks van bergh in hol dal sagē
Daer vlieten af van hooghe clippen plaghen
Al soetkens veel te loopen/ en eenpaer
Med' brenghen een g'luckich slijm aldaer:
Jae recht een veldt dat light ghehelt na Zuyden/
Vol cromme ploegh ghehaette varen cruyden:
Dit sal u nut om in te planten zijn
Wijngaerden vroom/milt-vloedich al van wijn:
Dit druyven veel en wijnen gheeft ghehuldich
Sulck als wy op in schalen offren guldich/
Als d'Elphen-pijp den vollen † Tyrrheneer
Gheblasen heeft voor den Altaers / wanneer
In schotels vlack wy soo ons offerhanden
Al roockend' doen met warm inghewanden.
‡ Maer soo ghy sin op groote Vee meer slaet/
Of dat ghy oock nae t'Kalver voeden staet/
Oft wilt gesaey-versengend' Geytkens houden/
Soo moet ghy gaen en soecken dichte Wouden/
Of landen verr' ontrent dat wel versaert
Tarenten:

† Ghelijck Hesiodus Ascraijt van t'lantwerck sanck.
‡ Verscheydenheyt der aerden.
Magher steenich lant goet voor Olijven.
Vette gront om Wijngaert.
† Tyrrhener nae de Zee/ tusch Spagnen en Itali/ een Thuscaner.
‡ Waer men groot vee/ oock Kalvers en Geyten voeden sal.

Tarenten: Jae vry u ghenoeghen laett
Een weyde goet / en een landouw' soodanen
Als in een Vliet groen-cruydich / witte Swanen
Voedend' verloos t'ong'luckich Mantua:
Waer bornen claer/ noch gras ontbreken: ja
En alsoo veel Driftbeesten groot afknaghen
En scheeren kael in langhe Somer-daghen/
Dat brenght van nieus weer voort in die landou
In corten nacht den couden vochten dou.
Swartachtigh' aerd' en onder t'inghedruckte
Ploeck-couter vet/ grondtrottich alst ghelluckte/
Alsulcke wy al ploeghend' sochten opt
Voor d'alderbest om terwe: gh'en hebt noyt
Van effen landt/ dan van sulck sien den traghen
Vrechtbeesté gaē naer huys met meerder wagē:
Of van wat grondt/ den ploegher zijnde gram
Ghewonnen upt heeft menich boomer stam/
En uptgheroept de Bosschen/ want sy waren
Onvruchtich al van over langhe Jaren/
De woonsten oudt der voghels op den top
T'saem uptgherockt met wortels: doe hoogh op
T'ghevoghelt' vlough/ en liet daer al sijn nesten/
Dien grondt om graen te zaepen is den besten.
Maer t'kouter crom na dat in schralen gront
Is inghedruckt / wordt d'aerde wit terstont:
Wāt heuflich lant sijn drijf-zant dorr' en schralijc
Voor Honich-byen can schier verleenen qualijck
Canneel-cruyt laegh/noch selfs ooc Roosmarijn.
Den Tuf-steen rou/ Crijt-gronden ooc/ welc zijn
Van t'swerte Dier de Water-slangh' doorgeten/
Ontsegghen selfs den ander landen eten
En soeten cost den Slanghen/ jae noch min
Selfs holen crom om hen onthouden in.
Een aerde welck uptblaest al dunne roocken
Verdwijnich haest/ jae trecket vocht beloken
Tot haer/ en gheeft van haer wan sy wil ras

Vry loeft sijn Vaderlantsche weydinghe.

Swarte rottighe vette aerde de beste om Terwe.

Wtgheroepde bosscher of boomgaerder / nieu aerde de bests,

T'landt daer misten upt optrecken is seer goet,

Haer self altijdt becleedt met haer groen ras/
Welck t'yser niet en quetst door roest rousoutich/
Op d'olmē sy met Wijngaerts blij sachthoutich
Voorbreyden sal / s'is oock Olijf vruchtbaer:
Al bouwend' sult ghy ondervinden haer
Te draghen vrucht al veel den beesten huldich/
En datse sal t'crom kouter lijden duldich:
Sulck' aerde ploeght t'Rijck Capua oock t'lant/
Welck light den top Vesuvi aen den cant:
De † Clanisch' oock die altijdts den onrijcken
‡ Ascreers meest ontrouwich verong'lijcken.

Clavius een Vliet in Campania.
‡ Ascree stadt in Campania.

Nu sal ick dy de wijsen maken condt
Hoe ghy wel haest sult kennen elcken grondt/
Indien ghy vraeght of d'aerd' al boven maten
Is dun of dick/ want d'een om koozen laten
In zaepen is meer jonstich/ d'anders vrient
Is Bacchus meer: maer dicht' aerd' altijts dient
Cereri bet: de dun Egeo om rijpen
En wassen bet: Alvoozen ghy begrijpen
Een plaetse sult met ooghen die herd zy/
Doet graven daer een put/ den welcken ghy
Sult vullen dan met die self d' aerde weder/
En t'boven-zant met voeten treden neder:
Ghebreeckter zant/ soo n'is den grondt niet bet:
Maer magher heel/ en sal oock dienen bet
Tot beesten weyd'/ en om opqueecken spoedich
Dē wijngaert groot wiēs vocht is nut en voedich
Maer weyghert d'aerd' in haren put t'hergaen
En overschiett/ daer suldy by verstaen
Dat dichten grondt te zijn/ verwacht ooc buyten
Nae ploeghen daer/ al grove sware cluyten
En rugghen dick: hierom die aerde van
Sulck landt doorclieft met stercke beesten dan.

Egeus is Bacchus.

Hoe men d'aerde proeft en kent.

Maer aerde brack die bitter heet te wesen/
Jae tot der vrucht onsalich: want men desen
Grondt met den ploegh niet can ghetemmen siet/

Brack' aerde onnut voor vruchten en wijngaerts.

Des

Des Wijngaerts aert noch d'appels namen niet
Hy en behoudt in wesen: dus om proeven
Of hy sulck is/ zijgh-korven sult behoeven
Van wissen dicht: jae neemt de cleensers van
Kaes-parssen upt beroockte daken dan/
Laett d'aerde brack hier in ghedaen met soeten
Bron-water zijn/ en treden stijf met voeten:
Met druppels groot het water suldy sien/
Dan zijghen af en loopen upt de tien/
De bitter smaeck de waerheyt sal oorconden/
En quellen stracx den proevers droeve monden.

Hoe men soute aerde proeft.

Oock in dusdaen een wijse leeren wy
Of d'aerd' is vet/ want gheentijdt scheydet sy
Wechwerpēd' haer met handē/ maer hangt even
Den vinghers aen als peck taey int aencleven.
Vocht' aerde voedt al meerder cruyden/ doch
Al blijder dan sy wel behoeft: maer och
Dat sy my niet te vey zy noch te machtich
Haer en vertoon in d'e eerst' aren sachtich:
Swaer aerde door haer eyghen swaerte melt
Al swijghend' haer/ de licht' oock sulcx vertelt/
T'is door t'gesicht ghereedt wel t'onderschepden
Wat bruyn aerd' is: of verwē meer verschepden.
Maer t'schadich t'coud' is t'ondersoecken swaer
Den rooden Denn en Yepen hinderbaer/
Of swerte Clijf ghetupghen te som stonden
De plaetsen waer men heeft de coude gronden.

Waer aen men vette aerde kent.

Vey is malsch.

Aerde by ghewicht en gesicht t'onderschepdē.

Dit al ghemerckt nu zijnd'/ aendachtich zijt
Volcom'lijck wel te vooren langhen tijt
Te koken t'landt met voren en met sloten/
Te snijden door de berghen onverdroten/
En teghen t'Noordt de cluyten toonen bloot
Eer t'bly geslacht der Wijngaerts ghy int schoot
Der aerden leght: best Ackers die wy vinden
Zijn daer d'aerd' is door couden rijm en winden
Wel doorgherot; en waer een die sterck delft

Door t'lant voren en grachten te maken.

T'vermoeyde landt al vast omkeert en welft:
Maer Boeren cloeck die niet als luy vermijden
De wacker vlijt/ voorsoecken t'allen zijden
Een g'lijcke plaets' soo van natuer en grondt/
Te weten g'lijc daer t'jong plantsoen eerst stondt
Ghequeeckt/ en daert nu zijnde groot bedeghen
Verplant oock wordt op dat in ander weghen
Zijn moeder stracx verwisselt niet en kent:
Dat meer is/ hoe t'plantsoen oock stont gewent/
In t'queeckery sy s'Hemels aensien mercken
Op t'schorss'/ op dat alwaer in d'eerste percken
Elck boom/ of oock wijnstock gheleden heeft
De Zuyder hitt'/ en wat ruggh' aengherleeft
Den Noordtschē pool/ sulcx int verplantē kennē/
„ En stellen t'boom als eerst/ soo veel t'ghewennen
„ Tot eenich dinck can baet en voordeel doen
„ Van eersten af in jonghe Jaren groen.

Hoe men plantsoen verplanten sal.

Oft beter is op heuvels Wijngaerts setten
Dan vlack op veldt / wiltwerst daer wel op lettē/
Op t'vette landt t'dick planten niet en swicht/
Te min en draecht niet Wijngaert staende dicht.
Maer heuvel grondt met hooge bergs opgangen
Daer moet ghy doen nae ordenings belanghen:
V stammen stelt dat sy recht op de steeck
Wel over een al comen in een reeck:
Ghelijckerwijs in grooten crijgh verspreyden
Zijn krijghs volc pleeght tlang legioen vscheydē
Slach-ordēs staend' int veldt bereyt tot strijdt/
Daer van den glants des copers breedt en wijdt
Al d'aerde blinckt/ daer sy nochtans malcander
Noch grousaem niet bevechtē / maer sijn wandel
Twijfflachtich Mars tusch wapen dwalich
V stammen stelt op maet' also gestaeckt (maect.
In ganghen g'lijck: niet dat alleen sal voeden
Sulcx door't aensien den ijdelen ghemoeden:
Waer ghy hebt dan elcx Wijngaerts aert by een/

Te mercken oft beter is op heuvels of int laegh Wyngaert te planten.

Den Wijngaert op ryen en ganghen te stellen als een slach-orden.

Elck

Elck ranck haer dan verbreyt wijdt int gemeen.
Ghy vraegt misschien hoe diep te zyn behoeve
De putten. Doch ick soud' in cleene groeven
Den Wijngaert wel betrouwen durven: maer
In d'aerd' al diep den boom: den Mispelaer
Bysonder/ welck soo hoogh ten Hemel boven
Den top hy streckt / sijn wortels ooc verschoven
Soo diep hy doet ter hellen strijcken af:
Den winter/ noch gheen windt/ noch regen straf
Hem trecken uyt/ hoe seer sy hem beswaren/
Blijft onbeweeght en duerend' al veel Jaren:
Hy overwint veel menscher levens tijdt:
Te mids ghestaen laet hy oock breedt en wijdt
Sijn armen sterck een schaeu seer groot verwecke.
Dijn Wijnberg laet na Wester Son niet strecke.
Gheen Haeslaer plant ooc onder wijngaerts pet.
Breeckt ooc t'geboomt' sijn hooghste topkes niet/
,, † Ter aerden moet so groot een liefd' beclijven:
Met plomp mes quetst gheen plant: oock wild' Olijven
‡ Stam onder dijn geboomt' en steeckt niet: want
Dicks onachtsaem den Herders uyt der hant
T'vyer valt / dat eerst maer steelwijs sonder vlammen
Ligt onder t'schorss' die vet is / climt ter stamme
Ten laetsten op/ den bladers hoogh gheraeckt/
En in de locht een groot gheruchte maeckt:
Jae t'gaet al voort hoogh tack en top verbernen/
T'stelt t'gantsche bosch met vlamme int verwerne/
En zijnde swert door peckische duysterheyt/
Een roockwolck swert het in de locht verspreyt/
Bysonder wan een stormwindt comt rasen
En valt opt bosch en sterckt de brant met blasen.
Waer dit gheschiet/ Olijf noch Wijngaert can
Niet uyt den stam van nieus herspruyten dan/
Al houdtmens' af/ s'hergroepen niet als gheerde

Wijngaert ondiep/ maer boome diep te planten.

Wan t'diep wortelen des Mispelaers.

Wijngaerts niet stellen teghen t'Weste.

† D'opperste scheutkens der boomen niet te breke.

‡ In Wijngaert noch Olijfgaert gheen wilde Olyven te planten om sorghe van brandt.

Of jongh plantsoen van nieus doet upt der aerde
Oock wild' Olijf onsalich onvruchtbaer/
Men oegster van slechs bitter bladers maer.
Geē raedsmā ooc/ hoe wijs hy zy met woordē/
Beweghe dy/ dat ghy met windt van Noorden

T'landt niet om te doen met de Noorden windt.

Soudt open doen rouw' aerd'/ oorsake want
Den winter slupt door couden vorst het lant
Al toe soo dicht/ als dat hy niet wil gonnen
T'ghezaepde zaet sijn wortel t'saem gheronnen
Te wassen in der aerden grondt ghevest:
Men plant altijdts de Wijngaerts aldetbest
Als staende root den Lenten schoon met blomen/

In dē Herfst en Lenten plant men best de wijngaerden.

Men weder siet den witten voghel comen
Den welcken gh'haett is van den slanghen lang:
Of weynich oock voor t'Herfstsche cout aenvang/
Wan snelle Son noch niet gheraeckt met peerden
Den winter heeft/ end' somer is sijn veerden.
Soo nut voor boom en bosscher groente soet
Den Lenten is / jae d'aerd' hy swellen doet/

In den Lenten Jupiter en Juno/ dat is de regens upt de locht: makē d'aerde lustich/ vruchtich en zaeybaer/ genomē upt Homero.

En maect belust na t'baer-zaet: wāt al jeuchdich
D'almogēd' locht dē Vader daelt dan vreuchdich
Door reghens nut vruchtbaer in echten schoot:
En zijnde groot/ oock met een lichaem groot
Hy dus versaemt voedt t'samen al de vruchten.
De telghen dan in ongheбaende gh'huchten
Die clincken soet door voghels claer van stem/
En t'groote Vee herpleeght oock Venerem
T'som-daghen dan: Den voedtsamighen acker
Is mede gantsch door noodt van baren wacker.

Veye locht is een vochte of groeysaem locht.

De landen al den schoot met veye locht
Ontslupten dan door Zuyde winden vocht/
Teer vocht is dan in alles overvloeyend'/
En t'jeuchdich cruyt derf veylich hem al groeyēd'
Begheven vry in die nieu Son alsdan:
Des Wijnstocx scheut is oock bevreest / niet van
T'Zuydt regen-windts opstijgē noch slachregē/

(Die

(Die vã Noordtooſt met windẽ groot na t'plegẽ
Van Hemel ſtort ghedreven) maer ſ'ontdoet
Haer botten teer/ en ſchiet haer bladers ſoet.
Ick g'loof oock niet dat in den tijdt voorhenen
Int eerſt' begin des Weerelts ſchoon verſchenen
Zijn daghen opt van ander ſoet beloop/
T'was Lenten tijdt in al des Weerelts hoop:
Wt Ooſten al des winters ſtorm-winden
Die hielden op: die beeſten eerſt beginden
Te ſcheppen licht / en t'Manner herd gheſlacht
Wt ſteen-gront t'hooft eerſt bovẽ heeft gebracht:
Doe Dieren wildt geſchickt zijn in de Wouden/
En Sterren claer den Hemel in te houden.
Verdraghen ſelfs en ſouden ymmermeer
Niet moghen oock nieu ſchapen dinghen teer
Den arbeydt ſtuer/ en gingh' alſoo niet ſitten
Eẽ groote ruſt tuſſch' t'coud' en tuſſch' der hittẽ:
Jae t'Hemels ſoet invloepſel ſoo het niet
Bevrijdde d'aerd' al van ſoo ſwaer verdriet.

Den Lenten by d'eerſte Weerelt oft Luſthof geleken.

Lãcx d'ackers ooc wat ghy voor jonge ſpruytẽ
Indruckt/ beſtropt met een vet mis van buyten/
Aendachtich oock met veel aerd' hen bedeckt:
Int graven oock daer puymſteen med' in treckt/
En ſchelpen vuyl/ want t'water ſal inzijghen
Daer tuſſch'/ en oock de dunne winden crijghen
Ingangh/ en dan t'gheplant' alſoo ghetreft
Zijn jeucht/ en gheeft tot waſdom t'eer verheft.
Nu zijnder noch die d'aerde vaſt toedrucken
Met ſteenẽ ſwaer voor t'ſlachregh'nich ondruckẽ
Dat uptgheſtort ſoo valt te ſulcker ſtondt:
Jae teghen dat den hitt' aenbrenghſchen Hondt
Dẽ Acker doet door drooght' geſcheurt opbrekẽ:
Plantſoenen nu wanneer die zijn gheſteken/
Noch d'aerd' al dicks aen hen te brengen ſchort/
† En laten oock een tweetandtſch' herde vorck
Daer over gaen/ of d'aerde toebereyden

Van mis te ſtropen in den Wijngaerts.

† Van den Wijngaert te hackẽ om t'oncruydt uyt te roeyẽ.

Met t'inghedruckt crom-kouter: jae en leyden
Brat dertel. D'jongh' Ossen brat door der Wijngaerden velt:
Jae dat men oock den Wijnstocken verselt
Met rieten licht/ en oock gheplickte staken:
Jae esschen stocx en sprieten hun soo maken
Vã de wijn-stocks op te binden en steunsels te gheven. Ghewent den stuen te nemen op dees macht/
En spotten dan daer met der winden cracht.
De solderingh' oock laett noch boven trecken/
En soo wijdt uyt lancx d'Olm-tacken strecken:
Dat men seer de teere bottẽ wach-ten moet. En t'wijl de ranck uytbott al jongh en teer
Soo moet men die noch sparen: oock wanneer
De blijde ranck haer streckt om hoogh verheven
Met lossen toom/ in suyver locht begeven/ (quel:
Met t'snoep-mes punt machm' haer niet doẽ ge-
Met handen crom doch plucken mach men wel
De bladers af/ en lesen uyt by tijden:
Daer naer als sy omhelsen tot bevrijden
Den staken stijf/ en hoogh te boven gaen
Den Olm/ dan stropt af haer ruychte saen/
Den Wijnstock vry sijn armen af wilt scheeren/
Sy vreesen eerst het ijser int ontbeeren
Der bladers/ maer beheerschapt hen nu straf/
Den rancken vey bedwinght en snoept vry af:
Oock haghen moet men breyden om uyt sluyten
T'vee / sonderling alst blat noch teer int spruyten
Gheen onghemack gheleden noyt en heeft/
T'welck boven dat stuer winters onbeleeft/
De stercke Son hen quellen onghenadich:
Wild' Ossen oock/ naegaende Geyten stadich/
Beschaden hem/ jae Schapen: veersen Gier
Die etent oock: noyt heeft den Wijngaert schier
Soo seer ghedeert gheronnen coude crachtich/
Door witten rijm noch vallend' hitt' onsachtich
Op clippẽ droogh: alst van t'Geyt-kudd' en wert
Door t'bijten sijns vergiftsche tanden herdt/
En in den stam de litteyckens van t'knaghen.

Om

Om dees misdaedt alleen de Geyt gheslaghen
Wordt Bacch'/ om dit oock in tooneelen om
Gaen spelen oudt: d'Atheners oock daerom
In straten wijdt en by de groote dorpen
Schoon prijsen op met spel te winnen worpen/
En midts den dranck in sachte weyden bly
Den uytters vet/ daer over springhen sy:
T'Ausoni volck landtbouwich en ghesonden
Van Troyen af/ met lacchen onghebonden
Die spelen oock met ongheschickt ghedicht/
Daer toe sy doen van holde schorssen dicht
Mom-trongnien aẽ die grousaem zijn vã wesen/
En roepen op/ o Bacche hoogh ghepresen/
Met bly ghedicht en liedekens oock aen/
En poppen sacht van wasch sy hanghen aen
Pijnboomen hoogh/ en al tot uwer eeren
De Wijngaerts hier door bloeyen en vermeeren
Vrucht-rijckich: oock de Dalen hold' eenpaer/
En Wouden diep in alle plaetsen waer
Sijn eerlijck hooft ging in den omgang wenden
Bacchus den Godt: hierom als wel bekenden
Hem sullen wy met Vaderlijck ghesanck
Behoorlijck oock toesegghen eer en danck/
En vladen in bree schotels oock om draghen/
Den Bock ghelеydt by d'hoornen om gheslagen
Te zijn/ sal staen ghewijdt voor den Altaer:
T'vet inghewandt wy braden sullen daer
Seer wel aent vyer met houtẽ Haeslaers speten.
Dits andersins nu arbeydt noch te weten
De Wijngaerts wel te haefnen / welck geen tijdt
Ten eynden is/ want Iaerlijcx moet altijdt
† Drij of vier mael sijn d'aerde doorghesneden/
De cluyten staegh ghebroken al de leden
Met gaffels scherp/ tweetandich: oock moet vast
Den Wijnbosch al van bladers sijn ontlast.
,, Dus t'Boerẽ werc/ dat geen tijt ‡ stil is staẽde/

Waerom de Geyte Baccho wordt gheslacht.

Witters zijn Geyte-vells vol wijn ofte oly.

Bacchi feest hoe gehoudẽ.

Den Bock wordt Baccho g'offert.

† Wijngaerts drij oft vier maels siaers te suyveren/ hacken / en de blarighe ranckẽ minderen.

‡ T' Boerwerc is nimmer stil.

,, D'een d'ander volght/ altijdts int ronde gaende/
,, En t'Jaer dat wordt alsoo ter laetster stondt
,, Door eyghen selfs voetstappen oock al rondt/
,, Soo't voortijts plach/ten eynd' altijts gedreven.
Soo wanneer nu den Wijngaert daer beneven
Ghewotpen heeft al af sijn spade blaers/
Ghelijck hy is ghewent te doen eens Jaers/
En Noordtwindt cout heeft afghesmeten neder
Der Bosschen eer'; een wacker Boer alweder
Nae t'affesen dẽ wijngaert stracx te snoeyen.
Sijn sorgh' uytstreckt tot int toecomstich Jaer/
En hy vervolght den Wijngaert/ welcken daer
Verlaten stondt/ en met Saturni crommen
Tandt scheerend' af soo teghen het toecomen
Hem wel ghesnoept/ beschickt en suyvert hy:
Voor al spitt d'aerd'/ en brandt ten eersten ghy
D'afsnoepsels wech gevoert/ en brengt de staken
Eerst weder t'huys int droogh' daer onder daken
Ten laetsten snijdt: Den Wijngaert crijght twee-
mael
Tweemael des Jaers/ te weten / in Lenten en Herfst / den Wijngaert ontrancken en ontloovẽ.
Schaeu/ tweemael oock bedecket crupt te mael
Den spruytẽ jongh met doornẽ dicht en bramen/
Den arbeydt is van beyden herdt te samen.
,,† Prijst Ackers groot/maer doch dẽ cleenẽ bout:
Oock wissen rouw van Muysdoren int Wout/
En vlietsche riet aen d'oevers af te snijden/
Jae t'wilghe Bosch ong'havent te somtijden
Dees sorghe noch den Landtman oock belast.
† Weynich Landt wel/ beter als veel qualijc/ bouwen.
De Wijnstocks zijn nu aen de staken vast/
De haghen oock zijn opgheleydt beneven
Den Wijngaert/dus wilt t'snoeymes ruste gevẽ/
Nu al vermoeyt den snoeper wel te recht
Van den Wijngaert gaet singhen t'laetst gerecht/
Doch tergen moet men d'aerd' en stof omroeren/
En Jupijn nu om t'slachreghens aenvoeren/
Jupiter de locht of den reghen,
Te vreesen is voor t'rype Druyfs verlijf.
Daer teghen heeft gheen bouwingh den Olijf/

Noch

Noch zickel crom / noch oock vast egghen mede
Verwacht hy: maer als hy heeft vast sijn stede
In d'aerd' / hy herdt der lochten wederstandt:
Jae d'aerde self als sy met crommen tandt
Ontslotē wert / sy't vocht hem doet toevluchten /
En g'opent met t'ploeg-yser ooc swaer vruchtē:
Vreedsaem en vet Olijf queeckt dan aldus.
Den appel-boom als hy bevoelt heeft flus
Behoorlijck macht in sijnen stam vercreghen /
Door eyghen cracht ten Sterrenwaert ghestegen
Hy haest opgaet / ons hulp behoeft hy niet:
En oock niet min men ondertusschen siet
Vol vruchten swaer van selfs de blijde Wouden
Te samen al: jae t'voghels ongheboude
Woonsteden zijn van bloeghe knoppen root /
De claver af men scheert tot beester noot:
T'hoogh bosch verleent ooc fackels / en de vyeren
Zijn daer ghevoedt / by nacht de boomen stieren
Een licht van hun / des twijffelt menich seer
Te planten dees / of yet besorghen meer.
Wat sal ick nu vervolghen meer der dinghen /
De Wilghen oock de laghe bramen brenghen /
Of beesten loof / of Herders schaeuwen soet /
Daer toe oock noch t'ghezaep beschutsel goet /
En d'heunich-bye haer aes en voetsel smaecklijc.
† Citorus bergh t'aensien is oock vermaecklijck /
Die al vervult / gheen bosboom heeft ghebreck:
De Bosschen oock met dat ‡ Naritisch peck /
T'is vreuchdich oock t'aensien de wilde heyden
Die egghen gheen der menschen noch arbeyden
Zijn onderdaen: Jae van * Caucasen top
De Bosschen woest en onvruchtbaer daer op /
Die moedich fel d'Oost-winden breken stadich /
En drijven hier en daer / en elck gheeft dadich
Verschepden vrucht: de Bosschen gheven hout /
Den Pijnboom nut waer van men schepen bout:

Van den Olijf en sijn oeffeninghe.

Van den appelboom.

Van bosschē en boomen.

† Citorus bergh in Paphlagonien.

‡ Naritia t'lant Ulyssis daer veel peckboomen wassen.

* Caucasus bergh in Scythien.

Cedr'

Cedr' en Cypres tot huysen: ſonder queecken
Den Landtman hier heeft tot den wielē ſpeeckē:
Oock huyven tot verdeck der waghens om
De vloten oock de ſchipſche kielen crom:
De Wilghen zijn vruchtbaer van rijs en wiſſen/
En d'Olmen oock van blaren niet en miſſen/
Maer Myrt' die geeft ſpietſſchachtē ſterc en ſtijf:
Cornilge-boom is nut tot crijghs bedrijf/
En d'Ipen oock die worden veel gheboghen/
Jae en ghebruyckt tot Ituriſche boghen/
De Linde licht en t'Buſboom dat men wel
Mach met een ſcherp draep-ijſer ſchrabben ſnel
Dees een ghedaent' aennemen/ en ſy laten
Met ijſer ſcherp upthollen hen tot vaten:
Den brooſchen Els drijft afgheſonden van
Den Pauw/ of op den claer Beeck-waters dan:
Bye-ſwarmen oock in holle ſchorſſen duycken/
En binnen in der Eycken dorre buycken:
Wat hebben wel verhael / weerdt zijnde gh'acht/
† De giften doch van Bacch' al voortghebracht?
Bacchus oorſaeckt' opt veel miſvallen vremde/
‡ Centauren hy wel met der doot betemde/
* Rhoet/ Phol en Hyl/ jae den † Lapithen vry
Met heker groot verdreyghend' temde hy
‡ O al te ſeer g'luckſamich lantvolc vreuchdich/
Verſtondet maer ſijn goet en weelde deuchdich:
Want d'aerde ſelf d'oprechtſt' (hun t'alder tijdt
Van wapens fel tweedrachtich/ al ſeer wijdt
Gheſchepden af) uyt haren ſchoot ſoo eenen
Coſt licht uytgiet en jonſtich wil verleeenen:
Hoe wel t'hoogh huys met deuren vol hoogmoet
Van elcken cant een morghen-groetens vloet
Niet uyt en ſpout: Hoewel ſy niet en luſten
Nae pijlers veel daer boghen ſchoon op ruſten:
Nae cleeders oock van gout doorwrocht al vol/
Noch nae * Corintſch ſchoon koper; jae de wol

Ituræi volck van Syrien/ of ſo Probus ſeyt / van Schytien.

† Wijn oorſaeckt veel quaets.

‡ Centauren een volc van Theſſalia.

* Rhoetus/ Pholus en Hyleus/ namen der Centauren.

† Lapithen/ oock doch van Othro gheberghte.

‡ Vā t'gluckich en weyle boere leven.

* Te Corinthen was veel goet koper.

Claer

Claer wit al wordt die niet om hun vercieren
Met Assyrisch † vergift tot groot verdieren
Gheverwet/ noch hun weeck' olp vermenght
Met Caneel-crupt bedorven noch ghecrenckt:
Een veple rust sp hebben daer beneven/
Eenvuldich flecht een onbedrieghlijck leven/
Veel overvloeds sp rijck ghebruycken/ doch
Oock ledichept: Op wijde velden noch
Spelonçken schoon en levendighe poelen/
Lust-plaetsen ooc/ ‡ schoō Temp' om eē vercoelē/
Gheen Oss' gebrul noch sachtich slaeps gedroom
Hun niet ontbreeckt daer onder groenen boom:
Jae s'hebben daer ghenoech al Bosschen dichte/
En leghers oock van wilde Dieren lichte/
Sp hebben jeucht ghewent ten arbeydt wel/
Die oock vernoeght zijn met een cleentgen snel/
* Der Goden dienst is daer/ en d'Vaders heplich/
Gherechtichept doen sp ten Hemel steplich/
Voer en verliet hier d'aerde/ heeft op t'velt/
By t'landtvolck haer voetstappen laetst gestelt.
† De Muses soetst mp boven al behaghend'/
Wiens diensten weerdt en heplich ic ben dragend'
Met liefde groot bevanghen: laet doch sp
Mp nemen aen/ en d'weghen toonen mp
‡ Des Hemels/ oock der sterren: jae de mindring
Des sōs veelsins/ met ooc des maēs behindring/
Waer door ooc beeft d'Aerd': en door wat gewelt
De hooghe Zee soo seer somwijlen swelt
Dat sp doorbreeckt de Dijcken harer palen/
En wederom gaet in haer selven dalen/
Tot wat epndt oock de winter-sonnen gaen
Soo haesten in den grooten Oceaen
Te doopen hen/ en wat voor een vertoeven
* De nachten traegh weerhoudt alsoo te toeven.
Maer soo ontrent t'hert-hol het coude bloet
† Mp traegh verstandt gheeft en beletsel doet

† Gheverwet met vergift dat was root purper van Tyro.

‡ Tempe een schoon lust-dal in Thessalien.

* Oprechtichept en Godsdienstichept woonen geern onder de Boeren/ en daer zijn de heplighe Vaders.

† Eerst woonde gerechtichept in de steden/ na opt lant/ ten laetsten vliet d'aerde en voer ten Hemel.

‡ Hp meent d'Eclipsen.

* Traghe nachten die t'Somers traegh bp comen.

† Waer door men eē traeg en bot verstandt heeft.

Dat ick niet aen dees deelen der natueren
Gheraken mach/ noch oock te recht nae ſpeuren:
Laett Landen dan en Vlieten vloedich in/
De dalen laegh nu ſtaen in mijnen ſin:
Laett onvermaert ick zijnde my den Vlieten/
En Boſſchen dan te lieven niet verdrieten.
O die my droogh' daer † Sperchen en ‡ Taygeten
Schoon veldē zyn/ die Spartſche maeghdē wetē
Bacch' dienſtich wel t'hanteren menichfout:
O die my ſteld' in * Hemo dalen cout
Met groote ſchaeuw van tacken overtoghen.
„ Wel g'luckich is hy die recht kennen moghen
„ D'oorſaken al der dinghen: die al t'ſchrick
„ Des doodtſchē noot her onv̄bidſch voorſchick/
„ En t'fel gherupſch des Gieren † Acheronnen
„ Heeft onder voet ghewoorpen en verwonnen.
Goet avontuerſch is die Boer-Goden/ Pan/
Den Sylvaen oudt/ en ſuſter Nymphen/ van
Kindts been aen ghekent heeft onbedroghen.
Noyt eer' des volcx noch Conincx purper bogen
Sulck mās gemoet noch noyt heeft hem ontſtelt
Tweedrachts aēſtoot die ontrou broeders quelt/
Noch raedtſlach quaet der Dacen die daer comen
Van boven af der Iſter vlietſche ſtromen/
Noyt Roomſchen ſtaet en heeft het hem gedaen/
Hy vreeſt niet dat ſijn Rijck ſal t'ondergaen
Om armer noot en voeld' hy noyt gheen ſmerte/
Om t'Rijcker ſpoet oock noyt geen nijt int herte.
Hy heeft ghepluckt de vrucht der boomen af/
Alſoo van ſelf den tack hem droegh en gaf/
En wat hem t'velt heeft voortgebracht gewillich
T'onſoenlijck recht/ t'ſvyperſchaers gepleydt ver-
ſchillich
Hy noyt en ſach: Een ander t'wijl de Zee
Met riemen ſlaet/ of deſen valt met wee
Int ijſer ſcherp/ of ſijtt in Vorſten Hoven

† Sperchius Theſſali vliet.
‡ Taygetus bergh in Achaien by Sparten.
* Hemus een Thraci bergh wel 5000. treden hoogh.
† Acheron een Vliet der Hellen.
‡ Ongevallijckheyt der ſtadt teghen de Boerſche moetruſt.

Den

Den dorpel glat/ of lagich soeckt berooven
Met list een stadt tot huysgoder ellendt/
Om drincken uyt bepeerlt gout int endt/
En sacht op Tyrsch Sarraensche purper slapen:
Een ander berght veel schat met gierich schrapê/
En light op sijn ghegraven gout ghestreckt:
D'een al verbaest vol wonders is verweckt/
Op t'hoogh' gestoelt' eē ander gaept mitsgaders
Hem soo bevangt/ verdobbelt t'volc en t'Vaders
Handt-claps misbaer in speel-plaets/ ander wort
Bly als met bloet sijns broers hy is bestort:
Om banningh' hy verwisselt sijn ghenoechlijck
Dorpel en huys: jae gaet en soeckt onvoeghlijck
Een Vaderlandt ondr' ander Son seer wijdt.
Maer d'Ackerman roert twijl om en doorsnijdt
Met crommen ploegh d'aerd'/ en hier uyt geresen
T'staers arbeydt is: sijn Vaderlandt van desen
En neefkens cleyn hy voedt/ soo doet hy noch
Ock sijn groot Vee en Stieren jongh die't doch
Verdienden wel/ met ploeghen hun vermoeyend.
, Altijdts is t'Jaer al stadich overvloeyend/
, Ten houdt niet op/ oft brengt van boomē oeft/
, Of vruchten van t'Vee / of t'gen' ooc wel hoeft
T'Cerisch ghesrhoof en laedt de voren crachtich
Soo seer dat sy de Schueren zijn te machtich.
Den winter comt/ alsdan ghebroken wert
De Cicyonsch' al rijpe votte swert
Met d'Oly-pers/ de Sogh keert weder blijde
Van d'Eyckels vet/ jae t'Bosch ten selven tijde
Haegh-appels gheeft een menicht' onghetelt:
Den Herst oock voort verscheyden vruchtē stelt:
Oock wort gekoockt in clippen hoogh sonachtich
De rijpe Druyf/ en wel doorbraden sachtich:
De kinders soet die hanghen ondertusch
Aen Moeders hals toeffsamich met gherus/
En t'suyver huys bewaert de kuyschept stadich:
De Koeyen

Dorps vaillichept.

T'Jaer brengt alderley vruchten voort.

De Cicyonsche votte is d'Olijve/ die veel te Cycyonien/ stadt by Corinthen/ wies.

De Koeyen al vol melcks en ſwaer verladich
Hen ulders ſy daer laten hanghen langh/
De Bocken vet malcander met ghedrangh
Der hoornen oock bewratſlen en beſtrijden
In weyden vet: den Boer oock ſelfs by tijden
Feeſt-daghen houdt gheleghen daer int gras/
En t'vyer in midts / ſijn mackers pot en glas
Becroonen: dan O Lene/ u met prijſen
Aenroept hy oock/ hy offert en ſtelt prijſen
Eens ſnellen pijls in d'Olmen/ oock van dat
Vee-hoedich volck/ jae die gheſellen rat
Ontblooten daer hun vroom verherde lijven
Om op ſijn Boerſch een † wraſtelingh bedrijven.
Duſch leven Boerſch eertijdts Sabijnen out
Oock leyden wel/ ſoo dede ‡ Remus ſtout
En ſijnen * broer/ en aldus ginck dat ſtercke
Etruriſch rijcx toenemingh' oock te wercke:
Met namen Room is worden ſonderlingh
Aldus het ſchoonſt' van alderhande dingh/
En berghen ſy begrepen heeft tot ſeven
In haren muer: jae ſulck een Boerich leven
Op aerd' oock eerſt ‡ Saturnus guldich nam
Eer t'Conincx ſtaf des Rijcx * Dicte' op quam:
Eer t'ſchelmich volck noch hadde doot geſmeten
Den Oſſen jongh/ jae opghebraſt en gh'eten:
Doe hadmen gheen alarm hooren ſlaen/
Noch t'groot gecraeck der zwaerdē niet verſtaen
Doe ſy ghelept op den aembeelden waren:
Wy hebben doch al gaend' een groot verclaren
Voleyndt: t'is tijdt de halſen al vol roock
Der peerden nu te gaen ontbinden oock.

Der Boeren ruſt en vermaeck op de Vierdagen.

† Wraſtelen oft worſtelen een oudt ſpel der Sabijnē.
‡ Romulus.
* Remus en Saturnus hebben Boerſch leven ghelept.

‡ Saturnus guldich/ om den gulden vredighen tijdt / doe men gheen Oſſē doodde om eten.
* Dictea is Creten of Candijen.

Tvveeden Boecks eyndt.

GEOR-

Tlandt-werck P. Virgilij Maronis.

HET DERDE BOECK.

Inhoudt.

Welck Koey en Perds ghestalt best sal behaghen
Hier blijckt/ jae queeck en voedigh aller vee
Den aerdt/ en oock beschud voor siechich wee/
Met een verhael van hun seer felle plaghen.

GEORGICA

Dat is/

Landt-werck P. Virgilij Maronis/ Prince der Poëten.

U ghy Godin/ o † Pales groot
en prijsich/
† O Herder ghy seer wel ver-
maert * Amphrijsich/
Ja Bosschen oock Lyceesche
vloeden ghy/
U t'samen al gaen singhen sul-
len wy.
Ghenoech gemeen gemaeckt zijn ander dingen/
Al die men hadd' in versen moghen singhen:
Jae oock al waer ghemoeden onbelast
Med' mochten zijn ghemaeckt onledich vast.
Want wie ontkent doch † Eurysthe' afgrijslijck?
Of d'Altaers van den ‡ Busiris onprijslijck?
Wien en was nopt van * Hylas t'kindt ghesept?
Of van t'Latoonsch landt Delos geen beschept/
Van † Hyppodam' en ‡ Pelops fraepen rijder/
Elpschoudrich Man/ vā dees weet doch eē ijder.
Al andren wegh moet ick bestaen/ al waer
Ick van der aerd' oock mp opheff'/ en daer
Ick als een Heldt/ verwinnich cloeck bevonden/
Doorvlieghen mach met gh'rucht der Mannen
monden.
Behoud' ick t'lijf k'sal in mijn Vaderlandt
Weerkeerend' d'eerst de Muses met der handt
Af van den top * Aoni brenghen neder/
Jae d'eerst ick sal/ o Mantu'/ u oock weder

† Pales Godin des Hoeders en der Herders.
‡ O'Herder van Amphryso is Apollo.
* Amphrysus/ Vliet in Thessalien.
† Eurystheus Coninck van Mycenen en Lacedemonien.
‡ Busiris was Coninc van Egypten.
* Hylas een kindt van Hercule seer bemint. Siet het 6. Boerliedt.
† Hyppodame maeght/ Peerd'temster.
‡ Pelops een sone van Tantalus/ een goet Peerd-berijder van sijn Elphen-schouwer. Leest Metam. lib. 6. nae de vilinginghe Marcie.
* Aonien/ t'landt daer Helicon berg in lept/ daeromAonitop.

De Palmen van † Idumeen brenghen schoon.
In groene weyd' ick stellen sal ten toon
Een Marmor kerck den water-cant beneven/
Daer Minci groot traeg-keerich dwaelt gedreve
En met groen riet bedeckt sijn oevers al/
Daer Cesar my int midden wesen sal:
De Kerck van hem werdt gh'houden en beseten.
Ghecomen ick verwinnich t'mijn vermeten/
Ick sal ghecleedt in Tyrisch purper claer
Van hem ghesien/ en hem ter eeren daer
Tot hondert toe vier-peerdsche wagens drijven
Ter Vliet: Oock sal gants Griecken latē blijven
† Alpheum oock Molorchyse Wouden groen/
En t'mijnder eer' met loopen t'best al doen/
Met kolven rou van leir om prijs oock vechten:
Mijn * slapen self sal ick al gaen bevlechten/
En tieren mooy met Olijf-bladers van
Den boom ghesnoept/ en giften brenghen dan.
  Van nu voortaen lust my d'heerlijc omgangen
Ghelep te doen ter Kercken: mijn verlanghen
Is oock te sien den Ossen jongh ghestacht/
En hoe Tooneel † gekeert omwijckt met cracht:
Hoe d'Enghelsch' oock daer draghen opgeheven
Tapeten schoon van purper onderweven.
K'sal maken noch in den voordeuren wijdt
Van Elpen hardt en goudt der ‡ gangers strijdt/
Ooc d'wapens van * Quirijn hwinder spoedich:
Hier golvend' oock door krijgh den Nijl groot-
  bloedich/
Oock daer ghebout van schipsche koper fijn/
Den pijlers hoogh doen opgheresen zijn:
K'sal hier by doen d'Asi betemde steden/
Oock den † Nyphaet verdreven al ghesneden:
Den Parther oock betrouwend' op sijn vlucht/
Met sijn ghestits te ruggh' al seer gheducht:
K'sal hier by doen twee Rooven van twee zegen/

† Idumeen stadt in Phenicen/ daer de beste palmen wassen.

† Alpheus/ Vliet in Peloponesen/ welcke comt uyt in Sicilien / in de vliet Arethusa.

* Slapen oft slaghen des hoofts.

† Van dit omkeeren leest Plin. lib. 36. cap. 15.

‡ Gangers/ t'volck in Indien/ by de vliet Ganges.

* Quirinus/ hy meent Augustus/ om dat hy Romuli navolgher is.

† Nyphaters een volck by de vliet Nyphaetes.

Handtdadich op verschepden vyandts creghen/
En oock van tusch twee stranden t'volck gevaen
Ten tweedde mael in zeghe-feest ghegaen:
Daer sullen staen ghesneden oock met eenen
G'lijck bliesen sp al van † Parosche steenen/
Dat ‡ Asaracs gheslacht en namen los
Van Jovi zaet daer by den Vader * Tros/
En † Cynthiaen d'oorsaker hy van Tropen.
De nijdichept onsalich met onvropen
Sal vreesen voor de helsche rasernien/
Voor Cocy Vliet seer wreedt/ en boven dien
Voor die ghedraepd' omcrullend' ‡ Ixi slanghen
Die om en om sijn grousaem radt al hanghen/
En oock den * steen onheflijck groot en swaer.
Laett t'wijlen ons den Bosschen volgen naer/
En roeren aen Drpader woeste Wouden/
Daer ander doch niet van beschrijven wouden:
T'welck/ o Meceen/ dijn wetten zijn onsacht:
Gheboden vrp niet cleen noch onweerdt g'acht/
Niet groots on dy is ons gemoedt aenvangend.
Nu traegh vertoef breect af/ wãt siet verlangend
† Citheron roept ons met een groot gheschal/
Desg'lijcx oock doen Laconi honden al:
‡ Epidaur' oock die peerden can betemmen/
En door't toestaen der Wouden brullen stemmen
Met weder clanck verdubbelt. Ick sal doch
Van nieus terstont wel zijn gheneghen noch
Te singhen lof van Cesars krijghen brandich/
En sijnen naem oock door t'gherucht bestandich
Te breeden voorts wel soo veel Jaer als hy
Den voor-oorspronghe van * Tython is voorby.
Of yemandt lust met ijver om aenveerden
Den zeghe-prijs † Olympich / jae en Peerden

† Parosche steenen/ nae Paros/ een Eylandt daer goet Marber viel/ geheetẽ Pactia/ naemaels Minois. plin. lib. 4.
‡ Assaracus Prins van Tropẽ/ daer Augustus van comt.
* Tros/ vader van Assaracus.
† Den Cynthiaen is Apollo/ bouwer van Tropen/ van Delos welc Cynthia is ghenoemt. plin. lib. 4.
‡ Ixion in d'helle aen een draeyradt ghequelt.
* Hy meent den steen Sisyphij.
† Citheron een bergh oft Woudt in Boëtien/ daer veel Ossen en Vee is.
‡ Epidaurus/ stadt in Peloponeso. * Tythonus de broeder of oom van Priamus.
† Loop-prijs van Peerden in de Griecxsche feest Olympiade/ ten vijf Jaren eens/ waer nae sy hun Jaren rekenden.

Opvoedt/

Opvoedt/ of oock jongh Ossen tot den ploegh
Verkiesen laet bysonder wel ghenoech
De lijven eerst der moeders om aftelen/
Een grimmich Oss-ghestalt is t'best van velen/
Die veel necx heeft/ een hooft oock leelijck straf/
Wiens † koor oock hanght van kin ten schene af:
De * lancken lanck al buyten maet oock moeten
Haer groot zijn/ al de leden oock de voeten/
Welcx ooren ruych zijn onder hoorns crom:
T'misnoegh' my niet oock eene die alom
Beteyckent is/ en bont met witte vlecken/
Of weyghert vast het jock te willen trecken/
Jae grousaem oock met horens somtijts mickt/
Der welcker hooft tot Stier hem beter schickt:
Jae die gants hoogh en swaer is/ en doorgaende
Met langen steert haer stappe veeght al gaende.
Maer d'oud' in welck sy wel † Lucinam lijdt/
En is bequaem tot † Hymenee den tijdt:
Houdt op voor thien/ begint oock na vier Jaren/
Den andren tijdt noch nut en is tot baren/
Noch sterc te ploegh: maer tusch dit tijts beloop/
D'wijl' blijde jeucht dus bloeyt in al den hoop/
Laet t'hy gheslacht vry los uyt u beluycken/
T'kudd' oock voor al dan Venerem gebruycken:
Jae soo vermenght en onderworpen doet
Malcander voorts al teelen twee ghebroet.
„ Elck leef-dach best' der sterflijcker ellendich
„ Vliedt eerst al heen/ hun come sieckte schendich/
„ Droefoutheyt/ moeyt'/ en t'onmedoogs ghequel
„ Des harden doodts van hier ontgrabt se snel.
Daer sullen zijn altijdt der Koey lichamen
Die wenschen ghy sult anders te t'betamen:
Verqueeckt nieu aen / uyt t'kudd' altijdt verkiest
Voort teelingh goet elck Jaer/ eer ghy verliest
Den gantschen hoop: en als hy op sal wesen/
Moet wenschen dan dat hy noch waer int wesen.

Goe Koe-beschrijving.

† Koor / cossem / oft wradsel.
* Lancke oft lincken de zijden.

† Lucina Godinne van t'baren.
† Hymeneus Godt des g'lucki-ghen bruy-lofts / daer-om hier den rechten tijdt van Hymenee/ dat men de Koeyen te noote oft ten Stiere doet.

Datmen al-tijdt nieu Koeyen van t'best ghe-slacht sal op-voeden.

Van den peerden te besorgen/ op te voeden/ eenen moedigen goedē Henghſt om af te teelen.

Int peerden-kudd' is oock alſulcken kies/
Wijn hooghſte vlijt van joncks aen oeffent dies
Aen die ghy ſchickt tot hope van byſonder
Gheſlachten goet als Hengſten t'ſeynden onder/
Al hoogher op gaet ſtracx int veldt alree
† De jonghe vrucht van t'edel dapper Vee/
T'ſett moedich voort ſijn onverherde ſchenen/
‡ De dreygſaem vliet daer derft dē wech eerſt henē
Beſtaen te gaen/ beghevend' hem het rent
In d'Zee/ die hem noch ſelfs is onbekent:
T'en vreeſt oock niet voor ijdel ruyſſchen hitſich/
T'heeft hoogē hals en thooft ooc cleē en ſpitſich/
* Buyck cort/ ooc zijn de ſchouwers dick en breet/
De manſaem borſt is rijck met vleys becleet:
Bruyn/ roo/ blau/ graeu/ dz zijn de ſchōſte heelije/
De witte en vael zijn boven ander leelijck:
Daer toe ſoo't hoort gheluydt van wapen ſlaen
Van verr'/ ten can ter plaets niet blijven ſtaen/
T'ſchudt d'ooren ſnel/ het doet ſijn leden beven/
T'verſaemde vyer gheperſt comt voort gedreven
En wintelt hem door ſijn nooſgaten heet:
Sijn dicke maen die hanght hem wijdt en breet
T'recht ſchouwer af/ en t'rugbeen breet vſchenē
Als dubbel ſtreckt hem lancx de lenden henen.
Met clouwen herdt ghehoornt hoolt het uyt
D'aerd'/ en geeft ooc daer med' een ſwaer gelupt:
‡ Cyllarus t'peerdt den toomen onderdanich
Van Pollux van Amiclei was ſoodanich:
Soodanich Mars tweejockſche peerden licht
Ooc warē/ daer t'Griecx volc van heeft gedicht:
Sulck oock t'ghetreck Achillt groot ghepreſen/
Den looper ſnel * Saturnus ſelf voor deſen
Sulcx was/ doe hy van ſijnen peerdtſchen hals
Gheſlinghert heeft het hayr ten tijden als
Hy ſijn wijfs comſt opt ſlach heeft merckē conē/
En vliedend' heeft den hooghen Pelionen

† De jonghe vrucht van't edel Vee/ t'volen.
‡ Den wegh der dreyghſaem vliet is de brugge.
* T'ſchoon peerdts beſchrijvinge.

‡ Cyllarus t'vermaert peerdt van Pollux.
* Saturnus boelerende met de ſchoō Nymphe Phillyra/ waer van den wijſen Centaure Chiron quam/ verbergh hem voor ſijn op ſlaechcomende wijf Opis/ en vloodt wech in ſnel peerds ghedaent'.

Met

Met scherp ghebries gaen bullen over al.
Sulck moedich peerdt ghy berghen sult int stal
Alst swaer vā sieckt' of traegh beswijct door jarē
Den ouderdom onschandich vry wilt sparen/
,, † Te springhen meer niet toe en laet die out
,, Is worden/ want die is tot Venus cout/
Vergheefs is al sijn onnut werck aenrechten:
En comt het oock dat somtijts peerden vechten/
Vergheefs hy woedt verflouwend' oock soo haest
Als stoppel-vyer groot dat oncrachtich raest.
‡ Dus sult voor al op moedt en Jaren achten/
Op consten dan/ en op bequaem gheslachten:
Wat smert elck toont als hy verwonnen sneeft/
En oock wat vreucht als hy verwonnen heeft.
En siet ghy niet als sy met wedden haestich
T'veldt hebben in / en * wagens uyt dat naestich
Begin des percks uytstorten in den loop
Als sy daer licht al rollen over hoop?
Als voerluyd jongh al hopen en verlanghen
Op't hooghst'/en dat een slaende vrees bevangen
De herten houdt vast springhend' op int lijf/
Hoe s'aenstaen al met sweep-draey slaghen stijf/
En gheven ruym den toom voor overheldich/
Den asse vlieght seer hittich en ghewveldich
Nu neder/ dan verheven / jae nae t'schijn
Door d'ydel locht hoogh opghevoert sy zijn:
Gheen rust noch stilt' en is aldaer t'aencleven/
Maer van geel zant een wolck' op comt gedrevē/
Sy werden vocht van t'witte schuym/ en van
T'gheblas die daer soo dapper volghen dan/
Soo liefdich zijns' om eer en prijs t'aenveerden.
† De wagens t'saem te voeghen en vier peerdē/
Sulcx eerstmael heeft † Erichtoni bestaen
Verwinnich oock op raders snel te gaen:
‡ Lapithen oock by Pelothroni stede
Ghheseten op de rugghen / gaven mede

† Geen oude Henghsten te laten springhen. Frigidus in Venerem senior, frustræque laborem.

‡ Der peerden ghemoeden waer aen bekent.

* Van de prijs-rennungh met waghens.

† Erichtonius wagen met vier peerden/ eerst vinder en berijder.

‡ Lapithen/ volc by Pelethroni in Thessalien. Plini seght Pelethronius lib.7. cap.56. en noemt d'eerst' peerd-berijder Bellerophon.

Den toomen eerst / en t'draepen oock daer by /
Den Ruyter oock in wapens leerden sy
Te maken fraey peerd-sprongen hier op d'aerde:
Jae t'samen noch te voeghen uyt hoovaerde
Mooy stappen oock in ganghen / want ghemeen
Van beyds comt hier den arbeydt over een.

Een goet peerdt is begeert al ist oudt / alst ooc van een goet ghe-slacht is.

Een edel Peerdt van heeten moed' / ja cloecken
En snellen loop de Meesters t'saem al soecken /
Hoewel t'voorheen al dickmael op de vlucht
Gheholpen heeft den vyanden beducht /
Wiens Vaderlandt Epeir en t'vroom Mycenen
Is / en t'geslacht brengt van Neptuyn self henen
Oorspronghich af / die sulcx ghenomen merck
Wel hebben al / die maken rondt en sterck
Ghespannen uyt met een dicht vet ghehuldich
Ontrent of voor t'bespringhens tijt sorghvuldich /

Den henght teghen bespringhens tydt wel te voeden.

Dien sy voor t'Vee verkosen tot een man:
Sy snijden hem groen groeyend' gras alsdan /
Jae dienen spelt' Vliet-water oock hem vooren
Om in t'soet werck volherden nae t'behooren /
En dat daer nae des jonghen ongheweldt
Het vasten niet hun Vaders en vermeldt.

Van de Merrien weynich te voeden ten bespringens tydt.

De Meesters doch het vee voorschict om dragē
Doen magher zijn / en dun nae hun behaghen
En op den tijdt hun d'openbaer wellust
Tot d'eerste liefd' en paringh drijft ontrust:
S'ontseggen hen dan bladers / en sy schutten
Den bornen hen / en doen hen lijven schudden
Door veel gheloop / en makens' al vermoeyt
In d'heete Son (alst op den middach broeyt /

Middach op Boersche wijse beschreuen.

Wanneer dē vloer men swaerlijc hoort ȳsuchten
Als nu int veldt gheschoren zijn de vruchten:
Alst ijdel kaf nae rijsend' Westen wint
Gheworpen wordt:) Dit doen sy soo ghesint /
Op dat t'ghebruyck niet bot en zy onwacker
Door vetheyt groot op den vaersamen acker

Dat

Dat niet verstopt de voren vuyl zijn/ maer
Venerem sy als dorstich trecken naer/
En datser blijft int binnenste verborghen.
Nu wederom gaet vallen al het sorghen
Voor d'vaders/ maer der moeders comt nu aen/
Dewijl' sy nu voldrachtich dwalen gaen
Nae dat voorby de Maenden zijn ghestreken.
Dat niemandt lijd' hen dan int jock te steken/
Geen wagens swaer te trecken / noch op t'straet
Te springhen dan / hen oock niet toe en laet
Een dapper vlucht lancks velden te bedrijven/
Of t'swemmen ooc in Vlieten die sterck drijven/
Maer weyden hen in laghe beemden los
By Vlieten vol van water/ daer vol mos
En aldergroenst' gegraest schoon oevers streckẽ/
En daer hen coel spelonken overdecken/
Een steenschaeu oock die verr' uytsteeckt int dal.
† Een fel ghedrocht vlieght doch in groot getal
By Wouden schoon/ daer ‡ Silar' henen vloeypt/
By * Alburn' oock die groen met Eycken bloeypt.
Dit Dier opt Roomsch Asilum heeft den name
Oestron opt Grieck / scherp steket / en grousame
Ghelupdt het maect/ daer t'Vee al van verbaest/
En loopt van een verstropt door Bosschen haest:
De locht geschudt door t'brullen raest om hooge/
Jae Bosschen oock den boordt † Tanagri drooge.
Want Juno heeft voor Yo jonghe koe/
Inachi kindt/ uyt ijver groulijck toe
Hier voortijdts doen een rasernij gaen maken/
En gh'oeffent fel haer gramschappen en wraken
Door dit ghedrocht welck midden hits ghewelt
Den beesten veel ten dapperlijckſten quelt/
‡ Van t'dragend' Vee ghy't weerẽ sult mits desen:
En als maer eerst de Son en is gheresen/
Of als t'ghestert' den nacht comt brenghen by/
V groote Vee sult dan maer weyden ghy.

De swaer Meertjen waer te nae men.

† Van de peerde horsele.

‡ Silarus een Vliet in Itali.

* Alburnus eñ havẽ van Lucanien.

† Tanagrus een beeck in Lucanien.

‡ Om de horselen ende wespẽ tgroot Vee niet in d'hitten/ dan s'morghens en s'avondts weyden.

Ghewoꝛpen nu sy hebbend'/ al gaet wennen
De gantsche soꝛgh'/ ten Kalvers: en om kennen
Soo bꝛanden sys' een teycken/ oock stracx aen/
De namen oock van hen gheslachten saen/
Dooꝛ welcken liefst sy t'vee vooꝛt teelen wouden
Of welck' oock liefst tot heylig' Altaers houden/
Of welck' om d'aerd' dooꝛsnijden en t'rou velt
Te keeren om/ de cluyten stucks ghevelt/
T'gꝛoot ander vee dat voedm' in gꝛoene weyden.
Die ghy nu wilt van Kalvers u bereyden
Tot Boerich werck/ om temmen/ hun den pat
‡ Allencxkens wilt ghewennen t'wylen dat
,, Buyghsaem en sacht de Jaren zijn der jonghen
,, Beweeghlijck oock den tijt te zijn bedwongen.
Vooꝛ al bestrickt met losse stricken dun,
Van tiekens sacht ghemaeckt de necken hun:
D'vꝛy' halsen dan nu t'jock ghewoon gewoꝛden/
De jonghen best ghelijckend' voeght in oꝛden/
En dwinghtse dooꝛ de stricken self bevaen
Alsoo ghelijck te saem ghepaert te gaen:
Jae doet hun nu ijel wielen onghewichtich
Dick leyden vooꝛt lancx d'aerd' al snel en lichtich
En t'boven-zant int stappen raken maer:
Den Buecken ass' nae desen onder t'swaer
Last gaende/ laet dan dooꝛ den arbeydt craken/
Jae laett met een den koper Dijssel swaken/
En trecken vooꝛt de saemde raders ront.
Dijn Kalvers noch ontem niet gꝛas en gont
Alleen/ poel-gꝛas noch oock cleen wilge bladen/
Maer met der hant sult plucken/ t'hun versaden/
Van t'kooꝛen welck ghesaept is: oock en sult
Niet doen dat t'Vee vernieut melck-vaten vult/
(Nae t'vooꝛders bꝛuyck-melck Gier) maer al de
Hen jongen soet laet slijten nae bedoꝛsten. (boꝛstē
Doch lust meer crijgh of wꝛee slachooꝛdens dy
Of t'vlieghen heen met wielen snel vooꝛby

‡ Hoe men den jongh Ossen allencx t'jock aenwennen sal.

De gelijckste te paren.

Vernient/ dat is als de Koeyen gewoꝛpen hebben.

D'Alpheensche vloet van † Pisa/en wilt u wennẽ
In Jupijns bosch vlieg-wagẽs voort te mennẽ:
‡ D'eerst oefning is vã t'peert datm' hem de moet
En wapens fel der vechters aensien doet:
T'crom-hoorns schal te dulden / en t'ghetrocken
Waegh-wiels kraeck int loopen en int schocken/
Des tooms gekners t'aenhooren oock op t'stal:
Sijn leeringh voort is dat't allencxkens sal
Int lieflijck lof sijns meesters nu beginnen/
Verblijden hem/ t'soet hals gheslab beminnen/
Dit t'hooren al/ en voelen hem ghewent
Van alst de borst sijns moeders is ontwent:
In plaets vã toom in eenẽ Halter sachtich (tich
Steert hem dẽ muyl noch swac zijnd'en vreesach-
Jae noch sijns tijdts oncondich: maer drij Jaer
Zijnd' overbracht/ en dat nu t'vierd' is daer/
Laett stracx rondtom te draepen hem aenvangen
Ghelupdt te slaen/ oock met ghemaeckte gangen
Een been-ghebuyghd al licht te loopen om/
Jae laett hem gaen als een die arbeydt crom:
Laett hem daer nae de locht met loopen terghen
Door open veldt toom vrij/en laett hem nerghen
Opt bovenst' zant de stappen planten nou/
Licht vliegend' heen als dicht en Noordwint rou
Als hy comt snel uyt Hyperbore landen
Ghedronghen aen/ en brenght alsoo voorhanden
Alom verspreydt de Schythsche winters cout:
Oock als hy voort de dorre wolcken dout
Alst kooren hoogh is/ en al swemmend' beven
De velden gheel door sterck ghewaep gedreven:
Als ruysschen oock der Bosschen toppen groen/
En golven langh nae strandt ghedreven spoen/
Soo snellijck vlieght hy henen met ghewelden/
En met sijn vlucht veeght beyde Zeen en velden.
Dus loopend' oock by velden van † Eleen
Sal sweeten dit; de langhe perckenheen

Tot

† Vã kreijgh-peerden hoe men die van jonghs sal leeeen.

† Pisa/stadt in Elide/ by de vliet Alpheo.

Wanneer men t'jonck peerdt berijden sal beginnen.

Een Homeersche g'lijcknis.

† Elea d'haven van Pergamo.

Tot t'eynden uyt/ en uyt sijn mondt sal drijven
Een bloedich schuym/ t'sal beter u gherijven
Met temmen hals de Belgi karren voort
Te trecken oock: voor t'leste/ soo't wel hoort/
Alst nu is tem moet ghy met vlijt wel passen
Sijn groot lichaem te vetten en doen wassen
T'ghetemde peerdt te messen met rogghe. Door rogghe vet: want eer sy zijn ghetemt
Sy moeden hoogh op sullen steken vremt/
Ghegrepen aen taeyslaghen om castijden
Die sullen sy u weygheren te lijden/
Ghebitten herdt te doen oock onderwerp.
Venus en der liefden prickel minderen de crachten. ,, Maer doch gheen vlijt en isser oock/ hoe scherp
,, Die meer bevest en crachten doet vermeeren/
,, Dan Venus wulpsch en prickel af te keeren
Der liefden blindt van Koe/ ja Stier of Peert/
Daer yemandt hem medd' alderliefst' gheneert:
Hierom den Stiers verseynden sy in weyden
Al verr' alleen van Koeyen afghescheyden/
Soo achter Bergh als over Vlieten wijdt:
Of houdens' oock ghesloten t'sulcker tijdt
By krebben vet/ want door den lust verweckich
,, Ontsteken/ pluckt de vrouw' en is aftreckich
,, Der mannen cracht/ en brandtse door t'aensien:
Den bosschen noch den weyden sy midts dien
Hem niet en duldt te wesen yet ghedachtich:
Dicks dwinghts' oock wis/ door haer aenlocken sachtich/
Stieren ghevecht door liefde tot der Veerse. Dẽ minnaers stout/ hoogmoedich sonderlingh/
Met hoornen scherp te vechten onderlingh:
De Veerse schoõ weydt int groot bosch/ bin desen
Vermenghen sy hun vechtingh opgheresen
By beurten al met cracht en menich stoot/
En veel gequets swert bloet hun lijf wascht root/
Wrast'lend' op een de toeghekeerde hoornen/
Ghedrongen herdt seer groulijck doort ghtoornen
D'ombosschen doen versuchten met weerschal/

Jae den

Jae den Olymp seer groot oock over al.
Dees vechters dan/ geen wijs' en ist noch plegen/
Datse by een te stallen zijn gheneghen:
Den eenen Stier die nu verwonnen blijckt/
Een ballingh zijnd'/ in vremde hoecken strijckt
Seer wijdt van daer/ en gaet al vast beweenen
Sijn schande groot/ sijn wonden oock met eenen/
De welck' hem gaf d'verwinder hoogh vā moet/
Om wreken oock t'verlies sijns liefden soet/
Ghegaen te zijn uyt vaderlijcke rijcken
Als stallen oock voorpleeght hy wert bekijcken.
Des oeffent hy sijn crachten gants met vlijt/
En over nacht is hy bin desen tijt
Tusch steenen herdt in bedd' ontstropt ghelegen/
Met blad'ren rou en biesen scherp t'ondeghen
Ghevoedt/ beproeft sich self/ en leert sijn op
Sijn hoornen gram/ en springht soo met den kop
Dan teghen t'stomp van eenen boom uyt spijten/
En d'windē tergt hy door sijn hoornich smijten/
En maeckt alsoo een voorspel tot den strijdt/
Met voeten t'zant verstropt eerst hebbend' wijdt
Wāneer hy moedt door oeff'ning heeft hernomē/
En dat van nieus sijn crachten sijn ghecomen:
De vendels hy om vechten opvoert cloeck/
Ghedreven snel gaet haestich doen besoeck
Sijn vyandt nu ghewordden traegh versuymich.
Ghelijck de golf die midts de Zee al schuymich
Wit t'zijn begint/ en uyt het diep verweckt
Haer crom ghedraep/ soo wintelt heen en treckt
Nae t'strandt/ en slaet eē fel gelupdt seer groulijck
Maeckt een gheraes (de clippen stijf bespoulijck)
Jae minder niet dan bergh die neder valt/
Van onder op het water draepich walt
T'swert zāt om hoogh opwerpēd' al met cracht.
,, So heftich sich oec werpē die geslachten (tē.
,, Op aerden al/ soo Menschen/ Dieren wilt/

Oock

Den verwonnē stier gaet sijn verlies betreuren.

Hy oeffent sijn cracht en overvalt sijnen versuymlijcken vyandt.

G'lijcknis.

Van liefden cracht.

,, Oock t'Zee-gheslacht en beesten t'onghestilt/
,, Ghevoghelt oock met veders moy beschildert/
,, Nae t'liefden vyer en raserij verwildert
,, Sy zijn al t'saem de liefde toe ghedaen.
† De Leeuwin is niet wreeder opt ghegaen
Op ander tijdt heen lancx de velden dwalich/
Haer jonghen niet ghedachtich dan als stralich
De liefd' haer quelt: ‡ de Beyren onghedaen
En hebben noyt door Bosschen el ghedaen
Soo veel ghemoordts/ vernielens t'allen zijden.
Ten wreedtste is * t'wildt Vercke dan ten tijden:
Opt snoodtst' oock dan den † Tyger fel en wreedt
Hoe sorghlijck laes! in Liby velden breedt
Ist dan alleen daer dwalich henen treden.
En siet ghy niet bevaen der ‡ Peerden leden
Met bevingh/ al wan hun maer comt ontrent
Alleen door reuck de locht hun wel bekent?
Noch t'manner toom noch slagen wreet gegeven/
Noch holle rotz/ noch clippen steyl verheven/
Noch Vlieten sterck die met groot water voor
Hun ligghen breedt: jae Berghen doen ghestoor/
En stroomen daer al draepend' om: dees dingen
En connen hun ghestillen noch ghedwinghen.
Ghedreven self werdt oock † t'Sabelsche swijn/
Sijn tandē t'scherpt/en t'schropt voor op met sijn
Voet d'aerd'/ en t'wrijft oock in die heete tijden
Sijn ribben vast aen boomen aen weerzijden/
Sijn schouwers teegh de wondē herdt het maect.
Dē Jonglinck ooc wat doet hy/in wien blaect
Een herde liefd' en groote gloet omdraepend
Van binnen hem door sijn ghebeenten laepend?
Al spaed' hy swemt/ jae in den blinden nacht
Wijdt over Zeen ghestelt in roer onsacht
Door stroomen woest doorbroken afghesondert:
De groote poort des Hemels op hem dondert/
De Waters doend' aen clippen hard' aenstoot/

Weer-gal-

Amor omnibus idem, t'is al de liefde toegedaen.
† De Leeuwin.
‡ De Beyren.
* T'wildt Vercken.
† Den Tyger.
‡ De Peerden.
Sabelli/ nu Abruzzi/ volc in Itali / by de Zee daer veel Swijnen zijn.
De Mannen.
Van Leander en Hero.

Weer-galmen met grousaem suchten groot/
Ten moghen hem syn ouders oock ellendich
Verroepen niet/alsoo't wel waer noodtwendich:
Noch hem tot haer de Maeght/ die sterven sal
Opt lichaem doot door sulck een wreedt misval.
Maer wat doē ooc de † Losschē Barchi vleckich
Ooc ‡ t'Wolf geslacht fel/dapper en hartneckich?
De * Honden med'/ en wat ghevecht hoe fel
Aenrichten oock vervaerde † Herten snel?
Wis ‡ t'Meerp woed' voor al gaet buyter schrevē
Soodanen sin heeft Venus selfs ghegheven
Doe als de vier-ghetreckschen Meeris heet
Van * Potnia de leden schuerden wreet/
Den Glauco laes! met tandtsche felle kaken:
De liefde jaeght de Meeris met haer blaken
Aen d'ander zyd' † Gargara/ alsoo sy doet
Aen d'ander zyd' ‡ Ascani luyde vloet/
Door henneu aert ghedwonghen s'overclimmen
Den Bergen hoogh/den Vlietē sy doorswemmē
Stracx als de vlam comt in dat heete merch/
Ter Lenten tydt hercomt meest t'heet gheterch
Tot int ghebeent'/dan staens' op hooghe clippen
En keeren nae den Westen windt hen lippen
Alwaer dat sy de lichte locht ontfaen/
En door den windt niet hebbend' doch ghedaen
Versamingh/ sy zyn dus ghewordeu swangher/
(Al luydet vremdt) dan sonder toeven langher
Den clippen steyl en laeghe dalen sy
Doorloopen/ maer niet Oosten windt nae by/
Na Son opgang niet/ maer na wint vā Noordē:
Noordtwesten oock/ jae of nae sulcke boorden
Daer aldersweert st den Zuyden windt uptsnoeft
Jae en de locht met reeghnigh cout bedroeft.
Ten laetsten noch door't liefdich rasen gloepend/
Smilt af en valt van Meerȳs heupen vloepend
T'langsaem fenȳn dat welc van d'herders naem
Heeft

† Losschen.
‡ Wolven.
* Honden.
† Herten.
‡ Meerien.
* Potnia stadt in Beotien.
† Gargara bergh in Mysia.
‡ Ascanius Vliet in Mysia.
Meerien swaer van den windt/ welcke baringhe alleen drie Jaer duert.

Hippomanes is/ meynt Servius / een quaet vergift / druppende uyt Meersen eyghnis ten tijdt alsse berijnst oft heet zijn. Plinius seyt wat anders/ lib.18. cap.11.

Heeft Hippoman te recht: dit hebben t'saem
Gheraept al dicks stijfmoeders onghenadich/
Jae cruyden quaet/ en ooc niet weynich schadich
Snoo woorden al in een vermenght: maer siet
,, Terwijlen vliedt / jae ondertusschen vliet
,, Den tijdt/ die niet en is om wederhalen/
Als wy bevaen door liefd' het al verhalen.
Maer van tgroot Vee is dit genoech/dan doch
Van t'ander deel nu schort de sorghe noch
Te schrijven voort van woldrich kuddē wijslijck
En Geyten ruygh/hier uyt is moeyt' oprijslijck.
O Boeren sterck doch hier uyt lof verwacht/
Noch ick en ben niet twijflich van ghedacht/
Hoe groot het zy met woorden dit vol prijsen/
Soo dinghen cleen met deser eer' oprijsen.
Maer liefde soet die mijn gheneghen weckt/
My henen sleypt/ en met ghewelde treckt
De weghen swaer der heyligher woestijnen
Van den† Parnas te reysen door: jae mijnen
Lust is te gaen daer langs die toppen heen/
Den wegh die noyt ghegaen en is voorheen/
Ten borne claer ‡ Castali: jae door eenen
Opgangh die noyt ghebaent en was van geenen.

† Parnas/ ghesanghs-Godinnen bergh.
‡ Castalia een borne in Parnasso.

Eersaemste ghy/ O Pales/ nu terstont
Men moet gelupdt gaen slaen met grooten mont.
Voor een begin beveel ick * t'Schaep-vee nutten
Sal ondertusch sijn hop in sijn sacht' hutten:
(Tot alder tijdt den Somer bladich stracx
Sal zijn herbracht) en tot te meer ghemacx
Wel over al den herden vloer der Koeyen
Met seer veel stroos en varen-bussels stroyen:
Wat coude vorst t'sacht kudd' en deer niet licht
Gheen schurft brengh' aen/noch oock schandlijcken gicht.

* Schaeps besorgingh.

Scheydend' hier af nae desen ick ghebiede
Haeghappel-tacks geblaert men † Geyten biede/

† Geyt besorgingh.

Ghenoech

Ghenoech en versch vliet-water voorzen stel/
Den stallen oock ghekeert van winden fel
Plack tegent Zuydt en Herftsche Son/ bysonder
Van eertydts coud † Aquari nu gaet onder/
Jae en bedout den laetsten tydt van ‡ t'Jaer.
Op moeten niet met minder sorgh eenpaer
Beschermen oock de Geyten/ dan de Schapen/
Gheen minder nut werdt oock daer van te rapen:
Al rueltmen doch * Meleetsche vachten dier/
Zijnde ghekoockt in verwen root van Thyr/
Hier meer ghebroeds van comt / hier melck seer rijcklijck/
Hoe't melck-vat meer is schuymend/ ja ghelijck
Den Wr gheputt wel uyt/ hoe datter neer
Ten spenen uyt gheperst noch vloeyen meer
Sy vlieten al/ dan oock de hanghe locken
Der vliesen lanck in der ‡ Cinyphsche bocken/
Grau baerden ooc en kinnen ruygh men scheert
Tot t'leghers bruyck: jae noch ist al wat weert
Om decksels dicht voor arem schippers breydé.
Den Bosschen oock Licei toppen weyden
Sy maer int wild'/ voor cost sy plocken coen
Grousaem ghebraemt' en doorn-haghen groen/
(Die gheeren hoogh of op rou plaetsen wassen.)
Aendachtich oock sy onder daken passen/
T'herkeeren dan hun Geyten leyden sy/
Die overmidts hun uyren groot al by
Niet connen swaer den dorpel overschrijden:
Des sult ghy hen met alle vlijt bevrijden
Van coud' en ijs / en van sneeu-winden quaet.
Jae sult/ hoe min hen selfs ter herten gaet
Sterflijcker noodt/ te meer hen hulp bewijsen/
En blijdlijck hen tot voeder en tot spijsen
Loof-rancken groen en tacken brenghen toe/
Den Winter langh t'hoy-stal niet sluyten toe.
Maer als nu comt den blijden Somer lustich/

† Aquari ondergang in Januario.
‡ T'laetst des Jaers by de Roomsche was ontrent mid-maerte.
* Meletus d'hooftstadt van Jonien.
† T'nut van Geyten.

‡ Libysche Bocken van by de Vliet Cinyphe.

Jae roept en lockt de Weste winden rustich:
Den Gepten oock den Schapen t'sulcker tijdt
In bosschen leydt/ en in de velden wijdt/
Laett plucken hen de landen coud' int ronde
Met der dach-sterr' in de nieu morghenstonde/
Singhen/ dat is craké. Als t'gras berijmt sal singhen/ en op t'pas
T'vee aenghenaemst' den douw' is in teer gras.
Doch als de vierd' uer heeft t'saemt eëdrachtic
Des Hemels dorst/ en dat de Stapels clachtich
Door hen gesangh den boomgaerts breken saer
Den kudden stracx beveelt te drincken aen
Den putten dan/ of poelen hoogh besloten/
Van t'water welck doorloopt herd' eycké goten
In midshitt' oock te soecken dalen koel
Al overschaeut: staet ergens teghen t'soel
Een Eycke groot toegh'eyghent Jupiterren/
Die tacken wijdt onmatich men siet sperren
Wt ouden stam: of ergens soo een swert
Dick Eycké bosch met heylich schaeu daer wert
Gheleghen by/ heet hen daer t'zijn ghedreven/
En wederom dun water dan te gheven:
Jae en ontrent het Sonnen ondergaen
T'herweyden/ recht als d'avondt-sterr' ghedaen
Vertrecken heeft/ en schepden t'heet versoelen/
En al de locht ghetempert doen vercoelen.
Als douwich oock de vochte Maen al nat
Nu heeft vermaeckt de bosschen: jae en dat
† Halcyon clinckt lancx stranden met behaghen/
‡ Acanthis oock in groene doorn-haghen.
Wat sal ick voorts in veersen singhen nu?
De Herders doch en* Lybi weyden u/
Jae dun ghedaeckt seldtsaem bewoonde hutten?
T'vee nacht en dach al heeft het geen beschudden/
Een gantsche Maendt gevoedt geduerich wort/
Vergaet en dwaelt woestijnen doorghestort
Al sonder hutt' of dack in vremde weghen.

† Alcyon oft ijsvogel legt en broedt in de Zee al bin veerthien daghen/ dan is de Zee stille. Plin. lib. 18. cap. 26.

‡ Acanthis de Distel-vinck.

* Lybia Marcolis is Nubia in Afrijcken: t'ander Lybia is neer-Afrijcken Guinea,

Siet

Siet alsoo groot een veldt is daer ghelegghen.
Den † Africaen Vee-hoedich leydet al
Met hē/ sijn huys-tuygh/ huysraet groot en smal
En sijnen Hont van ‡ Ampycleen/ en Creter
Pijl-koker: dus ghelijckt hy niemandt beter
* Als den Romeyn cloeck/ dapper/ die int velt
Int Vaderlijck harnas hem henen stelt/
Jae wel t'onrecht met een swaer pack gheladen:
Maer onverwacht den vyandt al ter schaden
Stracx legher slaet en in slachoorden blijckt.
Maer niet dat yet die Vee-hoedingh ghelijckt
Met t'Scytisch volck by den Meotschen poelen/
By † Ister oock die drubbel t'zant met woelen
Geel zijnd' opdraeypt: maer daer ‡ Rhodope lanck
Mid-Noordt omkeert met uytgestrecktē ganck:
Besloten t'Vee sy houden daer in stallen.
Velt-cruyt/ boom-loof v̄schijnt daer niet met allē
* D'aerd' onghesien met wallen snel bedeckt
Light breedt en wijdt: tot seven ellen streckt
De dickt' van t'ijs/ het is daer altijdt winter/
En altijdt coudt aenblasich: oock men vinter
Noordt westen windt/ daer toe en maect geen tijt
De Son hun daer de bleecke schaeuwen quijt.
† Jae selfs niet als hy met sijn peerden rasschet
In d'locht om hoogh/ of snellen wagen wasschet
Int water roodt des Oceans / maer siet
De korsten snel in die sterck' loopend' Vliet
Verstijven selfs/ en t'water moeter draghen
‡ De wielen nu (met ijser al beslaghen)
Op sijnen ruggh: het was te sulcker tijdt
Eerst een Weerdin der holle Schepen wijdt/
Der waghens nu: En t'kraken koper-tuyghen
Ghemeenlijck daer de cleeders quaet te buyghen
Beginnen stijf van couden worden daer/
Sy houwen door de vochte wijnen claer
Met bijlen scherp/ jae gantsche poelen roulijck

† Afrijckse Vee-hoedinghe.
‡ Ampyclea/ stadt in Laconien.
* Afrijcksche Herder en Roomsch krijghsman vergeleken.
† Ister/ is de Dannauw.
‡ Rhodope bergh in Thracien.
* De Scytsche Vee-hoedingh.
† Van de coude der Scytsche landen.
‡ De wagenen op t'ys.

Al vast in ijs verkeeren: Keghels grouwlijck
Verherdt en daer aen baerden onghekamt/
En oock niet min door al de locht afschamt
Al staegh de snee de beesten/ hoe besloten/
Vergaen: oock staen d'Oss' lijven groot omgoten
Al met den rijm/ met kudden d'Herten vast
En dicht by een/ onmoedich door t'nieu last
Staen luy en traegh: jae en s'en hebben flaulijck
Niet boven t'snee de hooren-toppen naulijck:

Hoe Scythers d'Herten vangen.

De Scythen dan met honden aengheroert
Hen drijven niet noch over al ghesnoert
De pennen roodt weerzijdich voor de netten
Hen niet en drijft door een verbaest ontsetten/
Maer slaense doot met t'ijser al van by/
En met hen borst vergheefs wech stooten sy
Voorligghend' bergh/ jae slaense daer in stucken
(Met swaer ghebriesch) en bly door dit gelucken
Wech draghen t'vleys sy met een groot ghekeyl:

Hoe de Scythers in holẽ woonen.

† Hyperborisch volck over Rhipheensche Tartari berghen/ daer den dach een half Jaer en eenen dach duert/ en t'volck soo langhe leeft alst wil. Plin. lib. 4. cap. 12.

‡ Om witte wolle te hebben eenẽ ongheblecten Ram te soecken.

En leven t'saem in ledicheyt al veyl
Diep onder d'aerd' in holen en spelonncken/
En t'saem gehoopt van boomẽ groote troncken:
Gantsch' Olmen ooc aen d'heerdẽ met der macht
Toerollen sy/ jae brandens'/ en den nacht
Verslijtens' hier met spel en vreuchts aencleven:
Sy volghen dan Wijngaertsche bekers neven
Den Veessem/ oock den Sorben-appel suer/
Soodanich volck (ontem uyt der natuer
† T'Hyperborsch Noordt zijnd' onderworpen grootlijck
Met Oostẽ windt uyt dẽ Rhipheen aenstootlijck)
Is aengherent/ en hun lichamen staen
Met borstels gheel der Dieren al ombaen.

En t'wolwerck dy ter herten gaet/ wilt gissen
Te vlien door al braem-bosch/ distels en clissen:
Weydt daer niet in/ mijdt blijde weyden/ kiest
‡ Stracx kudden wit met vlocken sacht beblieft:

Verwerpt

Verwerpt den Ram/ al waer hy wit van buyten/
Is onder syn verhemelt int besluypten
Syns vochten mondts een swerte tonghe maer/
Op dat hy doch de Lammer vachten claer
Niet en begrym met vlecken d'een by d'ander/
En int vlack veldt rondtom bespiedt een ander.
O Luna/ Pan/ Archadi Godt (jae ist
Te g'looven weerdt) bevingh en heeft met list
V door t'gheschenck van witte wol bedroghen/
Ten bosschen hoogh' u roepend' opghetoghen/
Ghy n'hebt oock hem (soo roepend') niet versmaett.
Maer wie begheert' tot melck heeft/ desen laett
Den Gepten self met syn handt in den krebben
Doen claver groen/ en seefghety-cruydt hebben:
Jae cruyden oock die soutich smaken seer/
Want sy hier door den Vlieten lieven meer/
Hen ulders zyn hier door te meer gheswollen/
T'geeft in de melck een soutsmaeck ooc verholen.
T'verbieden veel den Bocxkens nu wat groot
Den moeders stracx hun muylen sy niet bloot
En laten/ maer in yser Halsters steken.
Veel t'geen' sy vroech/ ja met des daegs aẽbrekẽ/
Of over dach ghemolcken hebben/ dat
Perssen sy s'nachts/ en oock des avondts wat
Int ondergaen der Sonnen is verworven/
Sy vroech voor tlicht uytbrẽgẽ in cleen korven/
En d'Herder gaet nae t'Stadt/ of met wat sout
Besprengt/ bewaert wordt tot den Winter cout.
Der Honden sorgh doch niemant lest en stelle/
Maer met vet wey voedt op voor u de snelle
Spaertsch' Hondẽ cleen/ en † Epirotschen hondt.
T'Vee hoedend'/ ghy en sult te gheener stondt
Vergrouwen dan voor nacht-dief in u stallen/
Noch den inloop der Wolven/ noch t'aenvallen
Des onversoend' ‡ Ibeers van achter aen
Wt laghen loos: ghy sult oock dick bestaen

Pan bedroogh Lunam door witte wol.

Der Gepten cost.

Bocxkens spanen.

Van t'kasen.

Van Honden.

† Epiroten/ Molossien.

‡ Ibeer Spaignaert/ oft volck dat Spaengnien bewoont heeft.

Met loopen snel Wout-Ezels vol verbasen
Te drijven dan: met Honden suldy Hasen/
Met Honden oock den Dassen jaghen voort/
En Swijnen wildt ghy door t'ghebas verstoort
Dick drijven sult uyt laghe bossche moeren:
Den grooten Hert/ ghedwongen oock aenvoeren
Ter netten in langs Berghen met ghecrijt.

Om Slange uyt stallen verdrijven.
‡ Galbaen een Herst uyt Syrien.

Leert reuckich oock den Cederboom somtijt
Doen branden self in stallen / en met harstich
‡ Galbanen reuck de Water-slanghen lastich
Soo drijven wech: want d'Ader schadich ergh
(Om tasten aen) dickmael of sy verbergh
Haer onder t'mes of stallen die in langhe
Niet zijn geroert; daer voor de locht als banghe
Ghevloden in/ of d'huys-slangh' bitter pest
Voor d'Ossen daer ghewoon is t'maken nest
In koele schaeuw' / jae onder dack verkeeren/
Daer met fenijn de beesten te verseeren.
O Herder wroett/ d'aerd' op aen elcken cant/
T'zy waers' in schuylt/ neẽt steenẽ met der hant/
Neemt een herdt hout/ smijt neder en doet sneven
Sijn blasend' hals die dreyghend' is verheven:
En soo sy nu verborghen heeft al diep
Den kop/ uyt sorgh alsoo sy vluchtich liep/
Den middel-knoop en krincken lest ontwonden
In haren steert/ en dats' haer leste ronden
Nu lancksaem treckt/ smijt neder met der daet
Haer vreesich hooft. Oock is de Slanghe quaet

Calabersche qua slangen.

Die daer bewoont Calaber bosschen swierend/
Den schobden rugh en hooghe borst opstierend/
Met langhen buyck daer sy soo henen treckt/
Zijnd' over al met teeckens groot bevleckt.
Maer t'wijlen dat ten dael noch erghens vlieten
Wt bornen af van boven versche vlieten/
En d'aerde douw't door vochte Lenten soet/
Ooc door Zuyd'-windt seer reeghnich overvloet/

Sy blijft soo langh daer in de poelen badich:
Op d'oevers oock sy woonend' onversadich
Vervult alsdan sijn gulsheyt swert dit Dier/
Met visschen/ oock met snapsche vorschen hier.
Den poel ghedrooght/ en dat van hitt' de landen
Splijtē/sy springt dā uyt int droogh door't brādē
Der soelten groot/ verschrickt en wreet ontpaept
Vā dorst/sy woedt op t'velt/en vlammich draept
Haer ooghen om/ waer sy yet mach betrapen.
Ten luste my dan sachtlijck niet te slapen
Hier onder t'blau verwelf der Weerelt wijdt/
Noch liggē rughs int cruyt des Wouts ter tijdt
Als afghelept haer oude huydt/ sy weder
Schijnbaer vernieut/ door jeucht nu op en neder
Daer wintelt voort int veldt: jae of wanneer
S'in haren nest haer jonghe Dieren teer
Ghelaten hadd'/ en in haer mondt omwronghe
(Naer d'Sō om hoogh) haer dry-gespitste tonge.
Ick sal u oock aenleeren waer uyt rijsen
De siecktē/ oock de teyckens u bewijsen.
Den Schapen quelt de vuyle schorftheyt als
Den reghen coudt hun veel comt over hals/
En dat hy hun al diep int lijf gaet sitten:
En grouw'lijck oock den Winter met den witten
Vorst/ ijs en rijm/ oock t'onghewasschen sweet
Dat hun aenhangt nae t'scheeren / geeft sulc leet/
Wan doornē ruygh hun lijven ooc doorwroeten.
De Meesters dies begieten t'Vee met soeten
Vliet-water/ al oock doopt den Ram dit volck
Sijn vlocken vocht al dickmael in de kolck/
Dat hy somtijdts daer in herworpen weder/
Oock met der Vliet afloopich wel drijft neder:
Of strijcken aen t'gheschoren lijf wel vet
Oel-droessem droef/ en menghen die oock met
Een silver schuym / leef-sulfer / peck van † Iden/
Vet lijmich wasch: twee cruyden sy noch snijden/

Water-slang/ Velt-slangh wordende woedt in d'hitten van dorst.

Siecktē en sieckte artzny des Vees.

† Ida/ bergh in Phrygien.

† Scylla Spaensch' Zee-ajuyn. ‡ Swert Elleborus / op Griecx Melampodion.

Als † Scyllam oock ſwert ‡ Elleboren/ noch
Hier toe ſwert lijm ghedaen: maer daer is doch
Gheen lichter ſpoet des arbeydts om ghenefen
Dan wan yemandt met ijſer t'hooghſt' gherefe
Der puyſten cond' afſnijden: want t'ghebreck
Dat werdt ghevoedt/ en t'leeft alſment bedeckt
Als d'Herder ſlof aen wonden en ghebreken

Helpt dy ſelf/ſoo helpt dy Godt.

,, Nu weygert ſelf ſijn g'neſigh' handt te ſteken
,, Maer ſitt daer luy en wenſcht in ſijnen neſt
,, Dat Goden ſelf al doen het goede beſt.
Daer toe als oock van t'bleetich ſlecht gemeent
De pijne woedt doordronghen int ghebeente/

† Van de kors.

En drooghe † kors ſijn leden al verteert/
T'is nut men dan d'ontſteken hitte weert/
En datm' ontſluyt recht tuſch dē voet van onder
Een ader-milt bloetſchietich/ ſoo byſonder

‡ Biſalten/ een volck in Macedoniē/ oft Scythien.
* Gete/ een volck in Thracien.
† Schaeps-ſiecktetey(c)kens.

‡ T'Biſaltſche volck/ en dapper Gelon doet/
Als in den bergh Rodop' hy vluchten moet
Int * Geter Woudt: ooc als hy drinckt te gader
Gheronnen melck en Peerdſbloedt uyt der ader.
† T'ſchaep dat ghy ſaecht dicks onder ſchaeuwe
Verr' wijcken heen/ of traghe plucken af (laf
Het bo'venſt' gras/ of volghen laetſt verſcheyden/
Of eten daer af ligghend' mids der weyden/
En doet alleen in ſpade nacht vertreck/
Soo dwinght terſtont met ijſer het ghebreck
Al eer t'vervloeckt beſmitten t'onvoorſichtich
Kudd' overſpreyt: dē draeywint winterdrichtich

‡ Veelheyt der ſieckten.

‡ Soo menichmael en valt niet op de Zee
Alſſer wel zijn veel peſten onder t'Vee.
De ſieckten doch niet altijdts en aenranghen
Een lijf of lidt byſonder/ maer bevanghen
Met haeſten wel de Somer-leghers al
De hope t'kudde/ al t'ſamen groot en ſmal
Van eerſten af t'gheſlacht'/ ſulck onghemeten
Groot jammer ſou wel yemant dan recht weten.

Had hy

Had hy gheſien den Alp met hooghen top/
Jae d'heuvels oock met * Noric ſloten op/
En d'erven groot des † Japidſchen Timave
Hy ſaghe daer verwoeſt en bloot van have/
Dat Herders rijck de Wouden breedt en wijdt
‡ Gants ijdel nu van over langhen tijdt.
Door een locht ſieckt' eertijts quam hier oprijſen
Ontſteken heel met Herftſch' hitt' om afgrijſen
Een jammerlijck onweder / fel en groot/
En bracht t'gants Vee en wildt gediert' ter doot:
T'verdarf gheheel de poelen en fenijnde
T'vee-voeder al dit nu bederflijck zijnde/
Den wegh der doot was niet natuerlijck ſlecht:
Maer als den dorſt ſeer yperich nu was recht
Gheſtreken door al d'aders der lichamen/
En had ghecrimpt d'ellendſche leden t'ſamen/
Werdt t'rottich vocht nu weder overvloet/
En trock tot hem ſoo door de ſieckt' onſoet
In ſtucxkens cleen t'gebeent' al gants verballen.

> * Noricum een deel van Illirico/ daer d'Alpen ſtrecken.
> † Japides volck en Timavus/ Vliet by Venetien.
> ‡ Beſchrift van eē groote ſmettēde ſieckte des Vees ontrēt Venetien.

Dicks d'offerhand' al ſtervend' oock geballen
Tuſch dienaers ſtaend' is int vertoeven daer/
Mids den Godſdienſt beneven den Altaer/
Terwijlen dat wol-mijter wordt bewonden
Met witte huyf: Of doodde te dien ſtonden
Den Prieſter oock met t'ijſer d'offerhand/
Niet branden wou bedorven inghewand
Op den Altaers/ die daer upt plach voorſegghen/
Wiſt (raedt ghevraeght) gheen antwoord' upt te
legghen/
T'beeſt hadde nouw' ſo veel bloet in/ datt mocht
T'gheſteken mes daer in ghemaken vocht/
Dā t'bovēſt' zant was ſlechs beblect eē weynich
Van t'mager/ ſwert/ vuyl etter-bloet onreynich:
Dees ſieckt' al meeſt den Kalvers ſterven doet
In d'weyden vet/ en gheven den gheeſt ſoet
Up krebben vol: hier van de ſmeeckend' honden

> Der beeſter haeſtighe doot mids d'offerhand.
> Aruſpices conden doe niet voorſegghen upt t'ghedaente des rotten ingewands.

Vol worden oock: de Verckens siecк bevonden
Een hickend' hoest hen kaken swellich quelt:
T'verwinnich Peerdt ong'luckich nu ghestelt
In sijnen strijdt sijn voeder onghedachtich/
Valt en veracht claer born'/ en slaet eendrachtich
Met voeten d'aerd'/ en d'ooren hanghen lanck/
Een onwis sweet is aen dit Peerdt dus kranck/
Aen t'veeghe wis ist coud'/ en t'vel is droogich
Om hand'len herdt/ en daer toe onghedoogich.
Dees teyckens dus al van den eersten aen
Van den uytganck huns levens doen verstaen.
Indien de sieckt' al meer begint beswaren/
En d'ooghen dan hun brandich openbaren/
Den aessem uyt het diep ghetrocken aen
Wort somwijl door t'gesucht seer swaer te gaen/
Hun ingheWandt door t'hickich lanck verhalen
Inwendich spant/ en swert bloet men siet dalen
Ter neusen uyt/ de rouwe tongh al veel
Benout en dwinght oock hun verstopte keel.
T'heeft veel ghebaett door hoorn in te gieten
Lenæensch vocht/ waer by scheen te ghenieten
Sijn salicheyt het stervend' Peerdt alleen/
Dit was hem stracx de doot: maer doch het scheē
Versterckt/ en t'heeft ooc met een rasich branden
Op t'swacke doots lest punct met bloote tanden/
Sijn leden selfs versneden en verscheurt.
De Goden doch die gonnen dat ghebeurt
Wat beters voor Godtsvruchtigen/maer keeren
Vyanden toe soo rasich een verseeren.
Maer roockend' ooc int velt dē Stier wilt sien
Daer onder t'herdt Ploegh-kouter onversien
Ghevallen doot/ en hem ten mond' uytvluchten
T'saē bloet en schuym/ uyt diep ooc t'leste suchtē.
Den Ploegher droef gaet wech/hy lost den Stier
Jonck/ die betreurt sijns broeders doot alhier/
Verlaet den ploegh int werck ten halven steken:

T'hoogh'

f Der Peerden sieckte.

Deechheyts teyckens.

Leneensch vocht is wijn.

De Stieren stervēde aen den ploegh.

T'hoog' bosscher schau'/ja beēdē sacht noch bekē
Vloet die nae t'veldt van steenen wintelt dael/
Al suyver meer als schijnend' claer metael/
Dees sijn ghemoedt al niet beweghen moghen/
Sijn zijden doch van binnen los ghetoghen/
Verbaestheyt dringht den ooghen luy al vast/
T'hooft treckt den neck ter aerden door sijn last:
Wat helpen nu den arbeydt en weldaden
Van t'hebben omghekeert door vlijte daden
Met t'Kouter crom de swaer stijf aerde? doch
† De Bacchi gaef des bergh ‡ Massici/ noch
Gherechten veel van all' verscheyden spijsen/
En deden niet in hun dees schaden rijsen.
Cruydt-bladers slecht sy eten/ drincken maer
Van Bornen dun/ en Vlieten schoon en claer/
Ghesuyvert door een langh geduerich stroomen/
Noch sorgh en breect niet hun gesonde droomen.
Men seght/ dat noyt men in die landen meer
En heeft ghefaelt slach-ossen/ om ter eer
Van Juno doen Godsdienst in heylich wesen:
De Waghens noyt ghetrocken zijn voor desen
Met Ossen wildt/ onparich tot t'cieraet
Der Kercken hoogh/ als nu te deser daet/
Des moeylijck sy doorclieven t'landt met eggen/
D'aerdvruchten oock met nagels daer in leggen/
Door bergen hoogh mes wagens crakich voort/
Met sterchen hals sy trecken in dien oort.
Dē Wolf v̄spiett de Koeyen/niet der Schapē/
In laghen noch omwandelt om betrapen
Het kudde niet: een dapper sorgh al meer
* Hem nu betemt de Dassen breesich seer
Die swerven: oot so doen voorvluchsche Herten
Mids hondē nu om d'huysen slauw' van herten/
De golf op t'boordt des strandts met harē vloet
† Al vast aenspoelt t'groot Oceaens ghebroet
Alderley aert des swemghe slachts te samen

Die

† Gheen brassery oorsaeckt beester sieckten.
‡ Seer goede Campani wijnen.

* Wilde Dierē worden van der sieckte betemt.
† Visschen der Zee en Slanghen sterven.

Die ligghen daer gelijck schipbraecksch lichamẽ/
En die seldtsaem Zee-kalvers als beducht
Ten Vlieten in aenveerden nu de vlucht:
In holen crom zijn nu vergheefs bevanghen
Al d'Aders/ oock verbaesde Water-slanghen
Hooghschobbich fel t'sterft al/ daers gheen ont-
wijck/
De locht is selfs den voghels niet ghelijck/
En onder een hoogh wolck sy laten t'leven/
En comen af van daer met haest ghedreven.
Veranderingh des voeders niet en baett/
En alle const hier toe ghesocht oock schaett:
Gheweken zijn de Meesters als verwonnen/
Phyllire soon/ † Chiron/ Ampthaonen
Soon/ ‡ Melamp oock: de bleecke rasery
De Tisiphon' int licht ghelaten sy:
Wt Stygien swert drijft woedich voor haer henẽ
De vrees'/ en oock de sieckten flou verdwenen/
Van dach te dach voort rijsend' steeckt sy op
Al hoogher meer den qua belusten kop/
De Vlieten al/ door' oevers aller weghen/
En heuvels hoogh verheven clincken teghen/
Door t'beests ghebleet en veel ghebruls eenpaer
Nu maeckts' een gants verderf met hoopen daer/
Dan hooptse t'saem de prijen in de stallen
Die door een vuyl verrotten zijn vervallen
Tot dat den mensch leert stanck vermijdẽ vroet/
En die bedeckt in aerdtsche putten doet:
Men mocht tot nut den huyden niet besteden/
Met water niet ghewasschen reyn de leden/
Noch met der vlam verwinnen: buyten macht
Der Herders wast oock wis van eenich vacht
Te scheeren wol/ want t'was soo onghemeten
Gants door de sieckt' en vuylheyt al doorgheten/
Daer van ghemaeckt mocht niemant raken aen
Den webben rot; maer had yemandt bestaen

Te roeren

† Chiron/ Saturn' en Phyllire soon/ eerste cruydt arts. Plin. lib. 7. cap. 56.
‡ Melampus eẽ voorseggher oft arts. Odyss. lib. 23.

Wachten noch vliesen en deuchden.

Te roeren aen die vuyl onsiene cleeren/
Soo quam vol stancks de leden hem verseeren
Al menich puyst en swellingh vperich heet/
De luys-sucht oock / of een onsuyver sweet/
En corts daer naer eē vyer dat grousaem blaecte
At t'saem al op t'lijfs leden die't aenraeckte.

Cleeren van de wolle besmettede den dragers.

Derden Boecks eyndt.

T'Landt:

T'landt-werck P. Virgilij Maronis.

HET VIERDE BOECK.

Inhoudt.

Der Byen nut-werck/ hen zeden en hen strijden/
Aristeus hoe hy t'vergaen ghesiacht
Herteelen leert/ nae dat hem om de jacht
Van Eurydic' Orpheus dede lijden.

GEOR-

GEORGICA,

Dat is/

Landt-werck P. Virgilij Maronis/ Prince der Poëten.

Ick singh' al voorts (op dat
ick eynden mocht)
Des Hemels gaef/ den honich
uyt de locht:
Wilt/ O Meceen'/ oock noch
dit deel aenmercken/
Van saken licht/ doch won-
derlijcke wercken
Van Vorsten cloeck hooghmoedich onververvaert/
Vervolghens al hen const/gheschicktheyt/aert/
Hen gantsche volck/ hen strijden en hen zeden
Ick segghen sal/ t'is in wat cleens besteden
Den arbeydt/ maer niet cleen is d'eer'/ indien
Godtheden hier dweersdrijvich inghe schien
Dit laten vry/ verhoort Appol' oock eenen
Die hem aenriep met bystandt te verleenen.

Eerstlijck voor al den Byen vercoren zy
Woon-plaets alwaer gheen winden moghen by/ Beqvaem plaets om de Byen te stellen.
(Want andersins belett hen t'windich blasen
Te brenghen t'huys de soet gheladen asen)
Ja daer noch Schaep noch dertel Bock en comt
Bespringhen vast t'nieu Honich-drich gebloemt.
Maer sulckẽ veldt waer op geen Veerse gaende/
Al dwalend' is den morghen-dauw afslaende/
Noch tredend' al d'opgaende cruyden plat.

Beschildert al/ blinckrughd' Haeghdissen dat
Van korven vol die blijven wijdt gheschepden/
De Spechten oock/en vogels meer verschepden:
Oock

Progne de Swaluw' Metham. Ovid.lib.6. had haer kindt Itys ghedoodt.

Oock Progn' haer borst geteyckent zijnde wreedt
Van handen root bebloedt/ want wijdt en breedt
Verwoesten sy't / ter vlugh sy vanghen snellijck
Den Byen / soet aes dan voor hen nesten fellijck.
Maer laten daer claer bornen zijn int velt/
En poelen soet met mosschich groen bestelt/
Ja ooc door t'gras eē vliedich beecxkē slangend/
Een coele schaeuw' oock den inganck bevangend
Van Palm zy/ en wildt Olijf seer groot/
Ten eersten dat dees oevers coel ter noot
De hitten wat t'ontwijcken daer aensoeten:
T'gheboomt' als weerdt daer staend' oock int ontmoeten
Vertoeven doe in groenloofs-woonsten wijdt/
Te weten wann nieu Conings gaen ter tijdt:
Des Lentens nut hun eerste swermen leyden
D'uytg'laten jeucht dat die haer sou vermeyden
In t'honich-werck alwaer sy spel bedrijft.
T'ligh-water luy/ oft dat het wacker drijft/
Werpt over dweers daer in al wilghe tacken:
Oock mids daer in wildt groote steenen smacken
Dat Byekens dan als op veel brugghen staen/
Al rustend' wijdt hen wiecken open slaen
Nae Somer-son om drooghen daer ghesteten/
Wann in vertoef verstropt hen of ghesmeten/
Heeft doopend' in Neptuyn/ den Oosten wint/
Wan hy (misschien) haest oprijst eerment zint.
Dē korfs ontrent groen kasse laet zijn bloeyend'/
Wijdtreuckschen Thijm / en menicht' van reuck
Ysope cleen/ den Violetten/ doet (bloeyend'/
Daer drincken oock bevochtsche borne vloet.

T'maeckſel en ghedaent' der korven.

Byekorven/ t'zy ofts' u ghenaept zijn mochten
Van schorssen holl' / of dats' u zijn ghevlochten
Van wissen sacht: de deuren laet zijn cleen/
Want t'Winter couw' den Honich treckt in een/
En d'Somer hitt' hem smilt/ dus zijn te wachten
Voor

Voor byen wel seer dees twee uytneẽsche crachtẽ.
Des noyt vergheefs elck Bye om vlijtichst was
Te stoppẽ dicht dack-schuerkẽs cleẽ met wasch/
En saemlen vroet teegh datt te pass' mocht comẽ
Een lijmich vocht van Meyr-gras en vã blomẽ/
T'welck sachter is als terr' en vaster hout/
Als Phrygisch peck welc comt van Ida Wout.
Is waer t'gerucht/ sy groevẽ oock wel kuylen
Dickmael in d'aerd' en maecktender om schuylẽ
Woonsteden in: oock vondtmen wel dat sy
In rotsen diep ghecloven woonden vry/
In rot gheboomt' dat hol was van ghelijcken.
Doch wyrvend' sult hen slaep-camers bestrijckẽ
Waer schueren zijn/ met sachte † cley / en lecht
Daer boven op dan blaren dun en slecht.
‡ Den Yep en duldt te staen niet by hen daken/
Noch kreeften root daer bynt vyer te blaken.
By diepen poel betroutse niet / noch daer
Wt mis hoop vuyl oprijst een reucke swaer/
Of waer ghetreft ghelupdt slaen holle rootsen/
En t'beelt des stems met wederclanc nabootsen.
Voorts wann de Son met gulden raeyen heet
Verdreven nu den couden Winter wreet
Tot onder d'aerd'/ en al des Hemels throone
Ontsloten heeft met Somer-claerheyt schoone:
Al dwalich stracx verspreyden sy hen stout/
Doorwand'len soo al vliegend' Bosch en Wout/
T'purper gheblomt' met vlijt en soet vermaken
Ontoegsten sy/ en licht zijnd'/ aen sy raken
Slechs t'hooghste nat der Vlieten/ en hier van
K'en weet met wat een soetheyt blyde dan
Sy hen gheslacht en nesten troet' len jonstich.
Hier uyt sy voort tnieu wasch oot brengẽ constich
En t'clevich seem sy maken boven dien.
Als t'legher ghy nu sult ghelaten sien
Ter holen uyt/ tot s'Hemels sterren sweven

Byen woonen in d'aerde en in boomen.

† Met leem of cley sal men de korven besmeeren.

‡ Wat men by de korvẽ niet sal dulden.

Somer-beschrift.

Byen ontoegsten den blomen.

Van de swarmen.

Ten Somer vocht in Lenten tijdt/ verheven
Een duyster wolck van dees als t'winden spel
Daer t'vlieghen sien sal dy verwondren wel/
Siet dan wel toe/ want nae soet' waters strecken
Hen vlugghen oock sy pooghen nae t'bedecken
Der bladers groen/ als doncker dichte dacks:
Dees smaken vry wel gh'oorloft ghy al stracx
Sult spreyden daer druyf-cruyt gestooten cleene/
En daer oock by Cerynthe gras ghemeene:
Verweckt gheluydt rondtom alsoo ghy gaet/
En Cymbels claer dees moeders clinckt en slaet/ Des moeders der Goden Cybele.
Soo comen sy besitten dan de stoelen
Die sy besmeert met dees artzny bevoelen/
En sullen sich int diepst hens wieghs beluyck
Verberghen gaen weer nae hen oudt ghebruyck.
Maer indiens' uyt om vechten sullen trecken/ Krijgh der Byen.
(Wāt tweedracht tusch twee Coningē verweckē
Wel dickwijls can een groot oproer en krijgh)
Den moedt des volcx al bevend' het ghehijgh
Des herten groot door strijdens lust t'aenhooren
Leert u den krijgh t'oprijsen langh te vooren.
Wāt t'Mars geluydt des rouwē kopers clanck
Krijghsly bestraft die traegh vertoeven lanck/
Men hoort een stem naeboot sich der trompetten
Ghebroken schal/ malcander sy hen setten Elck Bye-heyr om sy-nen Coninc.
Al bevend' aen te vallen in den slach/
Elck schitterwieckt sijn spiets'/ elck wat hy mach
Scherpt met d̄ nebb'/ en maectom strijdē veerdich
Sijn armen swac/ elc terght en roept hooveerdich
Den vyandt uyt met groot ghecrijsch versaemt
In rotten al sy sweven soo't betaemt
Al dicht ontrent den Coninck om sijn tenten.
Wann dese dan becomen claren Lenten
Nu hebben oock een ruym ontsloten veldt/
Sy bersten uyt de poorten met ghewelt/
In open locht bevechten sy malcander

Met

Met groot ghelupdt/en worden d'een in d'ander
Als grooten cloot vermenght/ en dus beraest
Van boven af sy vallen met der haest
Al dichter dan den haghel comt ghestoven
Hoogh upt der locht/ of d'Eyckels oock van bovē
Den Eycken afgheschudt en moghen doen.
Sy draghen om in hen cleen borsten toen
Vry herten groot die moedich zyn verheven
Soo sy te midts door den slachoordens sweven
Met wiecken snel uptmuntich/ en al seer
Sy pooghe doen om wijcken nemmermeer/
Tot dat een-zijds verwinder (waer doen bieden/
Heeft t'ander heyr den ruggh' en henen vlieden.
Maer heftich groot al dees beroerten heet
Des herten dus tot strijdt ontsteken wreet:
En al t'ghevecht/ hoe yverich int verscherpen/
Bluscht weynich zāts/ met dat daer in te werpē.
D'aenleyders doch als ghy beyd' upt den slach
Gheroepen hun sult hebben/ die dan mach
Op duncken snoodst/ doodt vry die ongenadich/
Dat hy niet zy als een verderver schadich/
Den besten dan t'leegh hof t'heerschappen dult.
Op een van dees daer branden schoon vergult/
Blinck-vlecken claer al schitterend'/ en desen
(Want daer zijn twee gheslachten) is van wesen
Al moyer/ oock den besten veel van aert/
En door sijn claer schijn-schobben eel vermaert.
Maer grousaem is den andren seer gheneghen
Tot luyheyt laf/ niet eergier/ maer verleghen
Hy swaerlyck gaet met eenen buyck seer wijdt.
Gh'lijck alsser twee ghedaenten zijn altijdt
Der Conincx/ soo de lyven oock des andren
Gemeenē volcx/ wāt g'lijck die comt vā wandrē/
Dorr' upt hoogh zant en d'aerd' alsoo upt spout
Met droogen mondt/soo leelyck/ dat men grout/
Sien som daer upt/ en d'ander schitterachtich

Strijdt der Byen.

Een handt vol zants blufcht den strydt.

Tweederley Coninghen/ waer van men den snoodtsten sal dooden.

Onderscheyt der Byen waer aen men goe en quade kent.

Die branden al met stralen gheel goutachtich
Op t'lijf bedrupt met soo een verw' eenpaer.
Dit Bye-gheslacht den prijs heeft van algaer/
Soet seem van dees in seker Hemel tyden
Ghy perssen sult: en tot te meer verblijden
Niet soet alleen/ maer vloeyend'/ en dat al
Den herden smaeck van Baccho temmen sal.

Om den byen twech-vlieghen te beletten.

Wann in de locht de swarmen onghestadich
Daer vlieghen heen al spelend' en versmadich
Hen Honich-raets en ydel daken cout/
Soo suldy hen ontstade sinnen stout
Bedwinghen van soo ydel spelich wesen/
T'verbieden sal gheen groote moeyt' oock wesen
Den wiecke van hen Conings slechs uyt treckt:
Niemandt soo stout van herten dan verweckt
Die durven sal soo hooghen wegh beproeven/
Terwijlen dat hen Coninghen vertoeven
Dus t'huys/ gheen sal oock durven voeren wijdt
De vendels dan uyt t'leghers tot den strijdt.

*De Byē in blom-hoven te stellen.
† Priapus was in Hellesponto gh'eert/ Bacchi en Veneri soon zingt Theodoritus/ doch Suida noemt Jupiter sijn Vader/ en dat Juno Veneris lijf rakende/ uyt spijt hem so seldtsaem dede wassen. Hy was een hoeder der hoven.

* Aenlocken laett hen hoven al vol blomen
Saffranich gheel daer aessemend' uyt comen
Reuck-geuren soet. † Den Hellesponter vrij
Priap' den Godt met wilghen seyssen by/
Behoeder hy voor voghels en voor dieven/
Sy hen ontrent tot wachter om gherieven:
Al om en om de korven hy hem poogh
Te saepen tijm/ Pijnboomen oock van t'hoogh
Gheberght'/ die hem t'bye-hoeden wil bevlijten/
Laett hem sijn handt door herdē arbeydt slijten/
Vrucht spruyten veel in d'aerde vesten groen/
En daer op dan beminden reghen doen.
Wis trock ick niet mijn zeylen nu beneven
Mijns arbeyts eyndt/ ja haestick mijn voorstevē
Niet nae den strandt te weynden/ singhen sou
Ick noch (misschien) wat sorghen van ghebou
Den hoven vet vercieren/ en daer boven

Van

Vā tweemael s'iaers roosdrichsche Pestosch' hoven/
En oock hoe blijd' de witte Endivi leeft
Als s'haer ghelaeft van soete Vlieten heeft/
Den oever groen wat vreucht hy is gebruyckich
Met epp'/en oock hoe crom comkōmer buyckich
Soo groot en rondt lancx cruyden henen groept.
K'en hadd' Narciss' die spade looft en vloeyt/
Noch Beyrē-clous cromloopsche spruytē rāckich
Noch bleecke Clijf: noch Myrtē oever-danckich
Verswegen niet: want my ghedenckt wel dat
Ick onder t'hoogh' ghetoornt' van der stat
† Oebali (daer Galesus swart heen vlietend
Den Ackers gheel al vochtich is begietend)
‡ Coricsch oudt Man sach had wat bunder lants
Doch upt een veldt dat onvruchtbaer nochtans
Verlaten lach voor Ossen jongh onploeghlijck/
Om weyden Vee/ noch Bacch' en wast' ghevoeghlijck:
* Doch perssend' hier midsdoorens moeylijc upt
Dun waermoes al int rond'/ oock ijser-cruyt/
Schoon Lelis wit/veel Mancops goet om eten/
† Den Man verg'leeck dit al/ nae t'overmeten
Sijns herten slecht/ by Coninghens rijckdom.
En als hy s'nachts spaed' thuys quam wederom
Hy daer den disch beswaerd' al met veel waren
En spijsen goet/ die niet ghekockt en waren.
Eerst roosen hy ten soeten Lenten plock/
En in den Herfst den oeft van boomen trock.
‡ Den Winter droef als hy door t'coude splijten
Noch steenen ded'/ en t'water noch te spijten
Al sijnen loop ghebreydelt hielt met ijs/
Soo gingh hy toe en schoer doe af seer wijs
D'eerst' spruytkens sacht des Beyren-clouws/ en strafte
Den Somer traegh/ dat hy soo weynich schafte
Te comen voort: en scholt oock met verlanck

Pestum/ stadt in Lucania oft Calabren/ daer de roosen tweemael t'siaers wassen.

† Oebali/ stadt in Calabrien/ van de Oebaliers ghesticht.

‡ Coricos/ stadt in Cecilien/ van den Coricschen rustmoedighen oudē Boer.

* Ronsard verhaelt dit in sijn Salaet aen Amadis Jamin/ in sijn Poēmē/ 3. Tome/ 4. Boeck.

† Genoegen gaet boven rijckdom.

‡ Winter-beschrift.

Des Westen windts vertoeven veel te lanck.
En daerom had oock desen Man bevroedich
Nieu teelde Byen voor ander overvloedich
Bye-swarmen groot/en oor t'eerst' honich jongh
Up schuymend' uyt gheperste raten dwongh.
Veel Linden/ oock vruchtbaerste beste Pijnnen
Had hy aldaer/ en soo veel men verschijnen
Ten Lenten sach op fruytboom bloesems daer/
Soo menich oeft ten Herfst oock volghder naer.
Van langh gheduer den Olmen steld' hy matich/
Den Peerboom oock die herdt is seer onmatich/
En doornen oock nu pruymen draghend' aen/
Aendoorn-boom oock/ welcken wijdt bevaen
Sijn schaduw' leent die daer nu drincken onder.
Doch dit ick wis voorby al gae bysonder
Ghesloten uyt door corte ruymten/ vry
Ick laet t'verhael een ander doen nae my.
† Wel op/ ick sal opt cortst verclaren mede
Wat Juppijn gaf den Byen voor aert en zede/
En wat hen stondt te comen toe voor loon
Dat sy noch kindt den Coninck van den throon
Des Hemels self bystandich gaven eten/
In Dicteens hol ter tijdt doe sy ‡ t'Cureten
Claer schallich craeck des Copers vloghen na/
Jae wat Juppijn hen toeliet uyt ghena.
S'hebben alleen voor ander stadts-huysdaken/
En kinders oock ghemeen ter dier oorsaken/
Jae staende vast al onder wetten groot
Verbonden/ sy verslijten tot der doot
Hens levens tijdt. Alleen sy hen ghewennen
Hen eyghen landt en Huys-goden te kennen:
Voordachtich oock des Winters comste fel/
Gaen sy recht g'lijck huyshouders wijs/ seer snel
Des Somers al den arbeydt t'samen pleghen/
En setten dan int midden al t'vercreghen
Voor elck ghemeen: want eenigh' om den kost

Juppiter jonck zijnde was van de Byen ghevoedt/ gaf den Byen daerom gaven. Ander seggen door twee Nymphen/ Amalthea en Melissa/ met Honich en Geyte-melc. Ander van Nachtegalen en een Geyte ghevoedt/ dusche cluchten chieren veel ghestachten/ als Romul en Reem van Wolvin: Sibele van Leeuwen: Esculaep en Cyrus van Honden: Telephus van Herten: Semiramis van Vogels en dierg'lijc. Kevoedingh.

‡ Cureten is volc in Creten/ die int Dicteesche gheberght' Jovem voeden,

Dom

Doen vlijt opt veldt/ g'lijck als sy onverlost
Elck tot hen werck zijn t'samen al verbonden/
En d'ander t'wijl der raten eerste gronden
Vast legghen diep in d'huysen/ soet ghevloept
Den Hemel traen upt die Narciss' ghebloept
Doen sy daer in/ oock sachten lijm weeckdrijvich
Wt schorssen groen/ daer nae ophanghen stijvich
Sy t'clevich wasch/ en d'ander voeden vroet
T'volcx hope t'jongh volwassen nieu ghebroet:
En d'ander zijn t'wijl al te seersten besich
Om hoopen t'saem het supverlijckst' uptlesich
Soet Honichs vocht/ en vullen soo eenpaer
De camers cleen met Nectar druppich claer:
T'is som hen lot t'stadts poorten te bewaken/
Des reghens comst of storm te ghenaken
By beurten siet te vooren oock dit volck/
In t'water oock in s'Hemels hoogh ghewolck.
Of het aenveerdt t'aencomstich om verlichten
Sijn lasten swaer/ of t'gaet slachoorden stichten/
Waer med' het wech van d'Honich-cribbē jaecht
Dē † Hommels luy/ snoo kudde licht vertsaecht:
‡ Al t'werck hier spoedt met ijver onversuymich/
T'soet-lochtich seem rieckt ooc al t'samē tijmich.
" En g'lijckerwijs * Cyclopes met der haest
Den blixems snel om Juppiter datt raest
Van clonten heet en buyghsaem al vast smeden:
Daer som de locht nae swelghen en besteden
In stiersche dicht opgaende blaesbalck leer/
En perssend' upt dan van hun gheven weer/
Daer d'ander gaen int diepe nieer oock steken
Met luyd ghekuers het ehzen heet ontsteken:
T'gantsch † Ethna sucht met aenbeelds stijf ghe-
En onder een by beurten om te slaen (laen.
Opheffen sy hun armen vry wel stercklijck/
En keeren om het gloepend' ijser wercklijck
Met nijptangh stijf die vast toedruckt in een/

Nectar der Goden soeten dranck hier voor t'beste honich.

† Hommels zijn Byen sonder strael/ anders seem roovende/ selfs gheen makende.
‡ Van den grooten vlijt der Byen.
" G'lijcknis.
* Cyclopes voortijdts een volck in Sicylien.
† Ethna eeuwich brandenden bergh in Sicylien.

Noch min noch meer/ (indien doch dinghen cleen
En groote t'ſaem zijn gh'oorloft te verg'lijcken)

Cecropſche Byen de Byen van Athenen oft Attica.

Dus ſiet men in Cecropſche Byen oock blijcken
Inboren liefd' die elcken ſtouw't al voort/
Sich in ſijn ampt te hebben ſoo't behoort.
Al d'oudtſt' als wijſt' de ſteden t'huys beſorghen
Den raten wel beveſten ſ'in t'verborghen/
En bouwen ſoo Dedalich met der conſt
Schoon dakē daer: maer t'ſavonts ſpa ter wonſt
De jonghe jeucht vermoeyt comt vliegen henen/

Waer van ſy waſch en honich maken.

En brenght van t'hijm geladen vol haer ſchenen:
Ja vlieghen hier en daer ter weyden op
Haeghappelboom/ graeu Wilgh/ op Kaſſen top/
Op ros Saffraen/ op vette groene Linden/
Met eenen op bruyn ijſerſch' Hyacinthen.

Der Byen ghelijcke orvens en geſchicktheyt.

Al t'eender tijdt ghebruycken ſy de ruſt/
Al t'eender tijdt den arbeydt weer met luſt.
Ter poorten ſy des morgens vroech uytſnoeven
In hen bejagh en nerghens is vertoeven:
Tot weer opt laetſt den avondt doet vermaen/
Van t'voedtſel oock uyt t'velt te ſcheyden ſaen
Soo vlieghen ſy ten korven toe al t'ſamen/
Alwaer ſy dan beſorghen hen lichamen:
Schal wordt ghemaeckt/ ſy rullen als ghewent
Den boorden by/ en huyſdorpels ontrent:
Daer nae men ſwijgt gevoeght in ſijn ſlaepſteden
Tot nachtſche ruſt/ daer eyghen ſlaep den leden
(Door arbeydt moe) comt ſacht omhelſen dan.

Van hen weerwijſheyt en vernuft.

Noch wydt ſy niet hun ſtallen wijcken wann
Hen over t'hooft den reghen hanght verheven/
Noch als den windt van Ooſten comt ghedreven
Betrouwen niet den Hemel/ maer al by
Stadts mueren gaen te water ſy/ om vry
Van t'weer te zijn/ beſtaē maer cleen uytvluchtē.

Gh'lijcknis.

Soo onſtandtvaſt de Schuyten uyt beduchten
Voor noodt ter Zee en golven opghereſen

Doen

Doen ballast in: jae recht in sulck een wesen
Sy steenkens dicks opnemen/ en te licht
Hun lijven/ soo vermeeren het ghewicht
Om veylich heen doorvaren d'ijdel wolcken.
T'sal wondren dy hoe onder dees cleen volcken
Een wijs' is lief/ van ouders te desen keer/
Dat sy verlieft en paren nemmermeer/
Noch dat sy niet en veyligen hen lijven
Soo luy en sacht tot Veneris bedrijven/
Noch oock hen vrucht en baren t'gheener stondt/
Maer brengen t'saem hen kinders met de mondt
Van cruyden soet en loof. Jae sy bevlijten
Een Coninck/ ock een deel al cleen † Quiriten
Hen hoven wel/ en wass'-rijcks t'sijn bevest.
Dick dwalend' oock hen vleughels zijn gequetst
In rotsen herdt/ en onder t'last begheven
‡ Van selfs den gheest wel hebben sy ghegheven/
Soo groot een liefd' hen tot den boomen treckt/
Soo seer hen eer' om seem te teelen weckt.
Daerom hoewel dat sy doch met onlanghen/
Jae nauwen tijdt des levens zijn bevanghen/
(Want die en streckt tot seven Somers maer)
Onstreflijck doch blijft hen gheslacht eenpaer/
En t'gluck des huys al vry veel Jaren staende/
Grootvaders oock Grootvaders al naegaende
Die teltmen daer al stadich: boven dien
* Hen Coninck selfs en eeren als de Byen
Egypten/noch t'groot Lydi/ noch de Parthen/
Noch den † Hydasp' van Meden / al van herten
Eensmoedts sy zijn als Coningh is ghesont:
Maer zijns' hem quijt/ trou breken sy terstont/
T'gestapelt seems selfs roovers stracx sy worde/
En maken los des Honich-ratens horden.
Hy is een vast behouder van hen werck/
Hem wondrens' al al staens' om hem int perck
Met dicht geruysch / oot dicks uyt groot behage

Byen paren noch baren niet.

† Quirites borgers van Room onder Romulo die Quirinus hiet.

‡ Hoe lief hen den Honich is.

Den ouderdom der Byen.

* Wat grooter eer sy hen Coninck doen.

† Hydaspes/ Vliet in Medien.

Hen liefde tot den Coninck.

Sy hem ghevaert op ſchouders henen dragen/
En bieden t'lijf den krijgh/ voor hem ter noot
Begeeren doen door wonden een ſchoon doot.

Dit waren eenige wijſgiere onderſoeckers der natueren.

Doe ſommich volck die teyckens overleyden/
Sy volghens al dees voorbeelds / vry uytſeyden
Dat Byen een deel van Gods ghemoedt en ſin/
En eenen gheeſt ghetrocken hadden in
,, Van boven uyt des Hemels hooghe ſtede.
,, Ja dat door gāts d'Aerd'/wijde Zee oock mede

Dingher oorſpronck en eyndt.

,, Door Hemel hoogh/ Godt ſtreckt al over al/
,, En dat van hem de Beeſten groot en ſmal
,, Elck Dier-geſlacht en Menſchen geeſt en leven
,, Van der gheboort' aen halen en aencleven:
,, Dat alle dingh hier naer ooc derwaerts vaert
,, Ontbonden zijnd'/ aldaer herbracht vergaert/
,, En voor de doot gheen plaetſ' en is gevonden/
Maer levend' vlieght en ſtijght al op ten ronden
Blaeu Hemel hoogh int ſterr'-ghetal aldaer.

Van de Byen te ſlaen.

Wann ghy ſomtijdt den Coninck ſtoel eerbaer
Opbreeckt/ en trect t'ſeem uyt bewaerde ſchatten
De locht wilt eerſt met mont vol waters natten
Als met een dauw': jae ſtreckt de handt uyt oock
En maeckt den Byen vervolgich eenen roock.
Siaers tweemael ſy vā ſeem zijn overvloedich
Die machmē ſiaers ooc tweemael oegſtē ſpoedich

‡ Taygete een der Plejades/ gaet op int begin van Mey / ende gaet onder in October als Piſcis comt.

So ſaen Plejaedſch' ‡ Taygete ſtelt haer ſchoon
Eerbaer aenſchijn hier d'Aerdtrijck t'eenen toon/
En heeft onweerdt de golven van den grooten
Oceaen nu al met den voet ghestooten:
En dan oock weer wanneer ſy droever ſwaer
Ontwijckt dat Viſch-gheſterte waterbaer
Ten Hemel af in Winter-golven vallich.

** Hoe fel ſy ſtralen / en laten lijf en ſtrael in de wonde.*

Wt matich heet ſijn hen ghemoeden wallich
Vol toorns fel/ ghequetſt ſy zijnd'/ uyt ſpijt
* Sy blaſen in vergift met ſtijf ghebijt
Hen prickels blindt: in d'aders ſy ten gronde

Waer

Daer laten oock hen zielen in de wonde.
Maer vreest ghy t'lang geduer des winters fel
En teghen tydt die comt te sparen wel
Gheneghen zyt/ jae dat u de verslaghen
Ghemoeden swack medoogich seer mishaghen/
En jammer hebt met den ellenden staet/
Wie sal dan zijn beducht of hy en gaet
Van onder hen met thym te roocken passen/
En snijden af d'onnutt' en ijdel wassen:
Want t'zijn al dicks van onbekend' Haeghdis
Welcx rugh' al vol ghesterde vlecken is/
Wel een goet deel af Honich-raten gh'eten/
Slaep-hoolkens oock der raten zijn beseten
Van Motten vuyl dach-hatich/ of daer in
Den Hommel luy eett ander lie ghewin/
Of d'Horsel rouw' ghewapent met bysonder
Groot meerder strael ommengt haer vast daer on-
Of t'fel geslacht Mott-worm: of de Spin (der/
Die onghesien is by de Wys-Godin/
Die heeft daer voor de poorten t'stads ingangen
Seer wijdt en breedt met netten al bevanghen:
Hoe datse meer ghesupvert van t'quaet wasch
Zijn/ hoe sy meer hen sullen pooghen ras
T'herbouwē weer d'afbreuck van hen geslachte/
En sullen weer van nieus met bloemen sachte
Hen schueren gaen herweven/ en al licht
Met schatten soet hen camers vollen dicht.
" Maer indien (want dit leven veel misvallen/
" Soo't ons oock doet/ dē Byen wel laett toevallē)
Hen lijven zijn door droeve sieckte mat/
Claer teyckens wis/ dy sullen tuyghen dat
Hen verwe sal terstont verandert wesen/
Een magerheyt seer grouw'lijck stracx hen wesen
Maeckt onghedaen/ daer naer ghy brenghen siet
Ten huysen uyt de doode met verdriet/
En leyden uyt de droeve lijcken treurich/
Of s'han-

Van den Byen te helpen / en van ongedierten te beschermen.

Minerva haer Arachne de spin.

Teyckens der Byē sieckten.

Sterfte der Byen.

Of ſ'hanghen aen de boven-dorpel deurich
Met voeten vaſt ghecleeft/ of onder dack
In huyſen ſy beſloten t'ſamen ſwack
Door hongher traegh vertoeven als de flouwe
En luy gheheel door de gheraepte couwe.
Men hoort hen ſtem alſdan veel droever luyden/
Sy ruyſſchen traegh gelijck ſomtyts dẽ Zuyden
Windt coudt oock mordt in Boſſchen/en geperſt
De Zee/ ghelijck die oock by tijden knerſt
Met golven groot te rugghe weder vloeyend/
En gh'lijck als in beſloten ovens gloeyend
‡ Een crachtich vyer oock borrelt met ghetier.
Van * Galbaen/ Gom de roken rad' ick hier
T'ontſteken op/ jae oock dat gh'in hen huyſen
Laett druppen ſeem door open rieten buyſen/
Dat ghyſ' aenlockt die al vervoert zijn vaſt/
Tot kenbaer ſpijſ' hen noodende te gaſt.
Galnoot gheſtoott die ſmaeck daer by te mengen
Sal batich zijn/ en daer by noch te brenghen
Ghedrooghde roos / wijn op veel vyer ghecockt
En weer hercockt/ of droogh rozijn gheplockt
Van † Pſythi ranck/ Cecropſchẽ thijm gepreſen/
Sentori oock ſterckrokich boven deſen.
In beemden waſt noch eenderley ‡ gheblomt
Van Boerẽ * t'cruyt wort † ſterre-cruyt genoemt/
Om vinden goet iſt voor den ſoecker lichtich/
Sijn wortel-cluyt geeft uyt eẽ boſch ſeer dichtich
Van ſtam en loof : goutverwich is de blom/
Op bladers welck daer veel al waſſen om/
Een purper blijckt als een bruyn violette/
Goden Altaers die worden al dicks met de
Blom-cranſſen moy van dit cruyt al int rondt
Cierlijck bevlecht : ſtraf ſmaket in de mondt/
Dees blom al veel oock d'Herders loopen halen
By † Mella crom in d'afgheſchoren dalen/
T'cruyts wortel neemt en dien in Baccho goet

‡ Den Byen te meeſteren en te ſpijſen.
* Galbanus/ Herſt oft Gom/ dat in Syrien aen ſtruycken waſt.
† Pſythi druyven en Cecropſchen thijm ſeer goeden Griekſchen wijn en Thijm.
‡ Amellus flos.
* Eſpergoutte/ Padde-blomen/ Sterren-cruyt.
† Mella/ Vliet in Vranckrijc/ daer dit cruyt veel waſt.

Van

Van roken rockt/ en tot der Byen behoet
Tot voedtsel dit voor aen den inganck van den
Byen-korven stelt/ jae vryp met volle manden.
Maer yemandt soo hy quyt wordt onversien
Het gants gheslacht / en een nieu stam der Byen
Herroepen mach te gheender plaets noch halen/
De vonden (vryp wel weerdich om verhalen)
Des † Meesters van Arcadi wijdt vermaert
Behoeven nu ter tijdt wel gh'openbaert
Hoe dicks t'vuyl bloedt gheronnen van geslachte
Groot Vee herteelt wel heeft nieu Bye geslachte/
Nu dan t'gheruchit des voor oorspronck ick al
Van boven af seer breedt ontdecken sal.
Van aen dat deel daert Pelleesch volck Canopen
Voorspoedich woont/ wiés lant is vocht besopẽ
Van stortschen Nijl verspreydich daer sijn Vliet/
Jae die men om en om hun Ackers siet
In Schuyten die beschildert zijn daer varen/
Wien Persisch volc Pyltrossich grentzich naren/
Hun met hun landt bedringhend : jae al daer
Met bruyn vet zant maeckt over al vruchtbaer
Egypten groen: een Vliet die monden seven
Nae veel ghedraey uytloopt en comt ghedreven
Van t'Indiaensch ghever wet volck seer wijdt:
Al t'landt aldaer sijn salicheyt altijdt
Ghewislijck bouwt 't in dese const t'orboren.
Ten eersten een cleen plaetse werdt vercoren
Tot dit ghebruyck/ de welcke wordt bedeckt
Met teghel-dack en enghen muer bestrickt/
Van over dweers oock vier verlichtsche gaten
Wordt open nae vier winden recht ghelaten :
Dan soeckt ⁿ' een kalf/ welc tot dier oudde comt
Datt hoorns op eẽt wee-jaersch voorhoft cromt/
Men stopt hem toe dan sijn neusgaten beyde/
En oock den aem des muyls/ t'zy hoe't arbeyde
Tot wederstandt : met slaghen omghebracht

† Aristeus/ uyt Arcadien.

Canopus Egyptsche stadt / van Alexandro Pelleo ghesticht.

Van een Byehoedich volck in Egypten.

Den vondt en wete om groote menichte van Byen t'sessens te teelen.

Nu zijnde/

Nu zijnde/ wordt elck lidt ghebroken sacht
Soo over al int dichte huydt ghesloten:
Dus toeghemaeckt/ het wordt ter dier besloten
Plaets inghelept/ en onder t'ribben huyt
Men stucken leght van tacken/ en noch cruyt
Soet-reuckich/ Thijm en Kasse groen ghelesen:
En dit gheschiet soo haest als opgheresen
West-winden sacht den golven doen aenstoot/
En eer noch zijn door nieuwe verwen root
De Beemden al/ en eer de Swaluw' snappich
Hangt haren nest aen den dack-balckẽ knappich.
Terwijlen in dit Kalf-gheheente teer
Soo borrelt vast de vochtheyt meer en meer
Ghewordden laeuw/ oock siet men daer met eenen
Sichtbaer ghediert' welck eerst is sonder beenen
En naederhandt sijn wiecken knerst int vocht
(Door middels vremdt) vermẽgt: de dunne locht
Soo treckend' in allencx / het wordt ten lesten
Met grooter macht daer uyt dat huyt te bersten/
Ghelijck als uyt de Somer-wolcken grof
Den reghen dicht afstort van boven/ of
By menicht' g'lijck als wel uyt Pesen pijlen
Der Parthers licht ghedreven zijn tewylen
Sy eerst aengaen hen strijden daer int veldt/'
Dus vliegen uyt dees nieu Byen met gheweldt.
Wat voor eẽ Godt/ O Mus/ heeft uytgestootẽ
Tot ons dees const: vã waer nam doch so grootẽ
Nieu vonds besoeck des Menschen zyn begin?
† Aristeus den herder (soo den sin
Luydt des gheruchts) doet hy dat soet beleven
‡ T'Peneeusche * Temp' al vluchtẽd' ginc begevẽ
Doe hy nu hadd' verloren al syn Y pen
Door sieckte fel en hongher boven dien:
Quam droevich staẽ aẽt uyterst' vliets gewijdde
Oorsprongich hooft / daer hy als d'onverblijdde
Veel clachten swaer zyn Moeder heeft ghedaen/
En sprackſ'

† De vlucht van Aristeus/ Apollons en Cyrene Nymphen soon.

‡ Tempe een lust-dal in Thessalien.

* Peneus een Vliet daer in oorsprongich by dẽ bergh Pindo.

En ſprackſ aldus met deſe reden aen:
O Moeder ghy Cyren'/O Moeder machtich/
In diepſten gront van deſer Vliet woonachtich/
Is waer dijn woordt dat mijnen Vader zy
‡ Thymbreeuſch' Apoll'/och waerō hebt ghy my
Doch voortgebracht van ſoo vermaert gepreſen
Gheſlachte groot der Goden/ om te weſen
Dus wederſien van t'Godlijck voorſchick fel?
Tot my dijn liefd'/och hoe is die ſoo ſnel
Gheſtooten wech? t'wy hebt ghy my gheboden
Des Hemels woonſt' te hopen by den Goden?
Siet ſelf ick oock verlaet o Moeder u/
Jae d'eere welck' ick nauwelijck hebbe nu
Verkreghen by den Menſchen in dit leven
Van dat ick hebb' in alles wel bedreven
Door onderſoeck en cloecke ſorghſaem vlijt,
Der aerden vrucht en Vee dus langhen tijt
Met grooter moeyt' ſoo waer genomen conſtich.
Wel op nu dan/ gaet ſelf en treckt afjonſtich
Elck vruchtbaer Boſch uyt d'aerde met der hant
In ſtallen brenght vyandich vyer verbrant
T'gezaey opt veldt / en doet al d'oegſten ſterven/
Met een ſterck bijl de Wijnſtocx af te kerven
Beſtaet oock vry/ indien u ſulck verdriet
Bevingh om dat my was wat lof gheſchiet.
De Moeder ſtracx verſtont dees droeve reden
Van onder t'bedd' des diepen Vliets beneden/
Waer Nymphen veel al ſaten neven haer
Die ſponnen al Mileetſche vlieſen waer
Geplockt en ſchoon geverwet / oock dees wollen
Van glaeſche verw' al waren wel te vollen.
Eerſt Drym' en Xanth' en Phylodore daer
Gheſeten/ ſy hen ſchoon en blinckend' hayr
Ten hoofden af gheſtort ſy lieten ſpelen
En waeyen ſoo lancx hen ſchoon witte kelen/
Neſe en Spi'/ en Thali'/ en daer toe

Ariſtei clacht al ſijn moeder van ſijn verloren Byen.

‡ Thymbreeuſch Apollo nae de meniche van watertimmt die in Phrygien waſt/ ghenoemt.

Mileten Aſie ſtadt.

Oock Cymodoce/ en noch daer saten doe
Cydipp'/ en oock Lycorias met gouden
Hayr-vlechtē geel / d'een hadd' alsnoch behouden
Haer maeghdom reyn/ en d'ander had eerst maer
Nu corts versocht Lucinen arbeydt swaer/
Alsdoe een paer noch daer gheseten ruster/
Te weten/ Cli' en Beroe oock haer suster/
De dochter van den grooten Oceaen/
Beyd' ondergordt met gout en vellen aen
Beschildert: oock Ephyre sat daer mede/
Oock Opis dan/ en Asia/ als oock dede
Dejope' oock die snel is in den loop:
Arethus' is daer vonden by den hoop
Does' op het laetst had afghelept haer pijlen/
Waer mede sy te jaghen plach somwijlen.
En onder al dees Nymphen daer ghestelt
Heeft Clymene van Vulcano vertelt
Sijn ijdel sorgh voor Venus d'alderliefste/
Van Mars bedroch en van sijn soete dieste:
De liefden al der Goden menichfout
Van aenbegin des Chaos in den cout
Vertelden sy/ en t'wijlen door dit praten
De Nymphen nu soo vroolijck rollen laten
Ten rocken af op spillen d'wollen sacht/
Van Ariste' een droef gheclach onsacht
Quam wederom de moedersch' ooren treffen:
In glasen stoels gheseten door t'besessen
Ghevvorden zijn sy t'samen al verbaest/
Arethusa al voor d'ander susters haest
Sach op/ en heeft t'geel-hayrich hooft ghesteken
Ten water upt/ en werdt van vers te spreken.
O suster ghy Cyrene die beducht
Vergheefs en zijt niet van soo groot ghesucht/
Dijn meeste sorgh Aristeus droefhertich
By t'water van Pene' u Vader/ smertich
Nu staet en weent/ en noemt u wreedt en fel.

Door een nieu vrees in t'hert' gheslaghen snel
De moeder zijnd' / hief aen aldus en seyde
Tot haer: wel aen/brengt hem/ doet hem geleyde
Tot hier by ons/ hem is verlof ghedaen
Te raken vry der Goden dorpels aen.
De breede Vliet met een heeft sy bevolen
Haer op te doen/ op dat met drooghe solen
Den Jongh'linck mocht daer treden in terstont:
Het water crom hem als een bergh omstont/
In wijden schoot ontfanghend' oock bysonder/
Ter dieper Vliet heeft sy gheleydt hem onder:
Daer gingh hy heen verwondert wat hy mocht
Van t'moedersch huys / en van die rijcke vocht/
Van Poelen daer ghestaen in diepe kuylen/
Lust-woudē dicht hoe die daer ruyssichich huylē/
Oock al verbaest door t'over-groot gheschal
Des vloedts oproer/ de loopsche vlieten al
Doorsach hy wel daer onder die groot aerde
Hoe elc haers weegs v̄scheydē loopt haer vaerde.
Daer † Phasim hy en ‡ Lycum sach niet min,
Oock t'hooft daer diep * Enipheus begin
Wtberstich heeft/ van waer sijn hoofdich ader
Wtstortich heeft den † Tyberinschen vader:
Waer oock t'begin van Anio/ waer uyt
* Hyppanis oock met steenich groot ghelupt/
En Caicus/welck door Mysiam vloept huldich/
En † Eridaen met sijn twee hoorns guldich
En ‡ Stiersch aenschijn: jae boven welcke vliet
Gheen soo met cracht door vet ghebouw/en vliet
Tot in de Zee blaeu purperich van golven.
Doe men nu was in daken overwolven
Des holle rots in die slaep-camers daer/
En Cyren' al ghehoort heeft openbaer
T'soons ijdel schrey/ de susters beurtich dalen
Doen bornen claer op d'handen/ jae en dwalen
Ghesch oren kael onnoppich brenghens' aen/

† Phasis/ Vliet in Asien.
‡ Lycus/ tusch Asien en Bithy-nien.
* Enipheus in Thessalie.
† Tyber en Anio in Italien.
* Hyppanis/ Vliet in Indien.
† Eridanus de Pau/ Vliet in Italien/heet guldhoor-nich / om dat sijn twee oevers met schoon Ste-den zijn ver-ciert.
‡ Stiersch aenschijn om dat hy stroomende Stiersch ge-luydt nae-bootst.

En sommigh' oock de tafels laden gaen
Met spijsen goet en vaten vol om drincken/
Die t'elcken uyt / sy weder vol herschencken.
Ontsteken met † Panchaeysche vyers men roock
D'Altaren / t'was daer al vol soeten roock.
Neemt ‡ kroesen van * Meoni wijn/ (t'vermanen
Des Moeders was) en laet ons Oceanen
Doen offerhand'/ met een haer Vader groot
† Den Oceaen/ sy haer ghebedt uytgoot:
Den Nymphen oock ghesusters die bevroedich
Zijn een ghetal van hondert Bosschen hoedich/
En over oock soo veel stroom-vlieten zijn/
Tot drymael toe met Nectar goeden wijn
Sy ‡ Vestam doe claer-brandich heeft begoten/
Drymael herscheen de vlam hoogh op geschoten
Oock tot aen t'dack/ door welck voorteyckē goet
Sprack sy aldus met een versterckt ghemoet.
Daer in de kolck by den * Carpathsche duynen
Proteus blaeu/ voorseggher van Neptunen/
Woonachtich is/ den welcken overmeett
De groote Zee soo hy op visschen sitt/
Op wagen oock/ waer aen tweevoetsche peerden
Ghespannen zijn / nu desen Man vol weerden
De Havens van Thessali doet beschouw/
† Pallenen oock sijns Vaders schoon landouw:
Wy Nymphen hem groot' eer' aendoē eenparich/
Soo doet oock self ‡ Nereus seer oudt-jarich:
Want hy zijnd' een Voorsegghar weet het al
Wat voortijdts was/ of haest noch wesen sal.
Want het Neptun den Zee-Godt so goet dochte/
Wiēs grousaem vee Zee-kalvers duyr gedrochte
Hy onder t'kolck te weyden is ghewoon.
Met banden ghy hem vanghen moett/ o soon/
Van eersten aen/ dat hy u stracx d'oorsake
Recht uyt gheheel der sieckten segh/ en make
Voorspoedich oock d'uytganghen/ want hy niet

† Te Panchaia wasset Wieroock/ welck op den Altaer brandde.

‡ Hier noemt den Poeet eē wijse van eenen kroes Carchesium / alleen dē Griecken bekent.

* Meoni-wijn is Lydischē wijn.

† Oceaen de Zee/ oft de Zee-Godt.

‡ Vesta het vyer.

* Carpathos een Eylant by Creta/ teghen over Egypten.

† Pallene een stadt in Arcadien.

‡ Nereus/ Oceanen en Thetis soon/ Godt der Wateren.

Zee-kalvers oft Zee-hondē.

On aenghedaen gheweldt gheeft raedts ghebiet/
Met geen gebedt sult g'hem oock buygẽ connen:
Dus als ghy hem in banden hebt verwonnen/
Streckt toe hem herd ghewelt en banden noch/
Waer hy opt laetst sijn ydel valsch bedroch
Sal breken al/ en ick sal selve commen
Wanneer de Son opt hooghste nu gheclommen
De middel-hitt ontsteken heeft en blaeckt
Als cruypt en gras om drincken dorstich snaeckt.
Wan schaduw' wort voor t'vee ooc aengenamer
Ick sal u dan in die verborghen camer
Des ouden gaen ghelepden op den voet:
Jae daer hy neemt vermoeyt uyt s'waters vloet
Sijn stil vertreck/ op dat ghy hem al slapend'
Gheleghen daer aenvallich zijt betrapend':
Maer als ghy hem met handen hebt al stijf
In banden dan/ sal u door sijn bedrijf
Al veelderley ghedaent' en Dierich wesen
Bedrieghen. Want hy sal seer grouw'lijck wesen
Terstont een Sogh en eenen Tygher swert/
Jae oock een Draeck met schobben aen / en wert
Met gheelen neck een Leeuwinn' / of sal gheven
Een sterck geluydt eens vyervlams opgeheven:
En sal alsoo de banden hem ontslaen/
Of wesend' een dun water/ henen gaen.
Maer ghy/ o soon/ hoe hy in meer lichamen
Verandert/ hoe ghy meer sult trecken t'samen
De banden vast behouden onvertsaeght
Tot dat hy werdt verandert/ soo gh'hem saeght
Te vooren doe gheleghen hy hem streckte
Tot slapen oock sijns ooghen licht bedeckte.
Dit seyde sy/ en spreydend' eenen claren
† Ambrosi reuck/ sy t'lichaem al van haren
Soon overgoot/ een soete locht hem bleef
Int hayr ghetopt/ daer boven hy becleef/
Waer hy een cracht in al sijn lichaems leden

† Ambrosia/ seyt Plin. lib.28.cap.4. zijn verscheyden/ cruydẽ: doch t'oprecht schiet een stam dry palmẽ lanck al dicht vol tacksken/ en t'derde minder als sijn wortel: t'cruydt g'lijct ruyte/ onder aen den stam wassen cleyne wijnsmakighe druypskens: de Poëten noement Goder/ en Goder peerdẽ/spijse.

Vertreech bequaem van boven tot beneden.

Cyrene onderwijst haer ſoon Ariſteum, Proteo te vanghen.

Daer ſ'een groot hol zijds eenen gh'eten bergh
Daer t'water veel aendrijft door windts getergh
En weer ſy ſelfs te ruggh' laet over vallen
In boeſſems wijdt met ruyſſchich wederſchallē:
Dit was wel eer een alderveylſte ree
Den Schippers/ doe den storm van der Zee
Hun overviel/ en dat nu vrij van ſorghen
Hem ruſten comt Proteus int verborghen/
Voorſchoven met eenen groot gheſteente ſwaer:
De Nymphe ſtelt den Jongh'linck nu aldaer
Voor in den kuyl met rugghe nae den lichte/
Vliet verr' ooc wech door dōcker wolcke dichte.

† Sirius is des grooten Hondts ghesterr'.
‡ Beſchrift der Sonnec hitte.

† Sirius fel hoogh van den Hemel af
Opt dorſtich volck van Indi brandde ſtraf/
De Son had ooc thalf Weerelts cloot om hooge
‡ Ghenomen in/ de cruyden wierden drooghe/
De Vlieten hol met dorre kaken zijn
Ghewordden laeuw'/ en door het ſtralich ſchijn
Der Sonnen al tot op het ſlijck verſoden.
Doe nae ſijn luſt Proteus is ghevloden
Ten golven uyt in ſijnen kuyl ghewent/
T'ghevlimde volck der wijde Zee ontrent
Hem ſeer verblijdt gheſpertelt heeft/ en dede
Soo bracken dauw daer over al ter ſtede
Wtſpreyden wijdt/ oock wierpen hun op t'zant
Zee-kalvers neer al op verſcheyden t'ſtrant.
En hy oock (gh'lijck hy eertijdts plach te weſen
Bewaerder van den ſtallen op t'ghereſen
Gheberght'/ wanneer den avondt uyt der weyd
Den Kalvers weer t'huys onder daken leydt/
Als Lammers teer met bleeten Wolven erghen/
Verborghen zijnd' om roof gheneghen terghen)
Sitt nu hier weer mids op een clip/ en ſiet
Of ſijn ghetal hy al vol heeft of niet.
Ariſteus verſterckt om hem te vanghen/

Hem

Hem siende was met sulcken lust bevanghen/
En duldde nauw' als dat den ouden strem
Syn leden neer wat schickt' om rusten hem/
Valt hem opt lijf met groot gheroep / syn armen
Hy boeyde vast met yser/ tot beschermen
Proteus niet en had vergheten noch
Syn conste loos/ maer heeft hem selven doch
Verbeeldt terstont in wonder dingen schoulijck/
In vlammen vyers/ in Dieren fel en groulijck/
En vloeysaem Vliet : maer doen hy niet en const
Ontvluchten door al syn bedrieghsche const/
Quam tot hem selfs ten laetsten als verwonnen/
En heeft aldus met menschen mondt begonnen:

Aristeus vangt Proteum.

O ghy/ van al de Jongelinghen vry
Den stoutsen wel : wie heeft belast dat ghy
Hier comen soudt ons wooninghen besoecken?
Jae wat begheert ghy doch upt dese hoecken?
Ghy wetet/ ghy Proteu wetet/ want
Bedroch te doen dy en vermach niemant/
Maer houdt ghy op te willen breeder pooghen/
Der Goden raedt ghevolght ick voor u ooghen
Ghecomen ben : om Godts gheheymnis vroet
Te doen versoeck voor myn verloren goet.
Als hy voleyndt nu hadde dus veel spreken/
Den Waersegsman opt laetst zyn blau ontsteken
Claer ooghen heeft gheweldich inghedraeyt/
Met swaer gekners den mondt als seer ontpaeyt
Om spreken upt t'gheheym aldus doend' open.

Dy eenichsins Godtheder toorns nopen
Qua daden groot : ghy nu betalich boett
Dit door misdaedt beschuldicht u ontmoett/
Orpheus droef ellendich gaet verwecken
Dees straffen dy/ die niet soo wijdt en strecken
Als ghy die wel verdient hebt/ (het en zy
T'voorschick dit keer) en swaerlijck woedet hy
Om syn õtschaect' huysvrou met treurẽ suchtich:

Wis doe ſy liep ſnel henen voor u vluchtich
Door Vlieten laes! als Vrouken jonck verbaeſt
Dat onbewiſt ter doot hem ſnellijck haeſt/
En ſach ſy niet gheleghen voor haer voeten
De Water-ſlangh die grouſaem om ontmoeten
Diep onder t'cruydt den oevers heeft bewaert.
Maer haers ghelijck in oudden jongh ghejaert
Den gantſchē † Choor der Dryaden/ocharmen/
Den Bergen hooghſt vervulde met veel karmen/
‡ Rhodope bergh/ ſijn Borghen en ghebou
Die weendē/ooc t'hoog' Pang' en Mars landou
Die * Rheſo hiet/ en daer toe noch de Geten:
Oock † Hebrus weend' / en ſeer bedroeft gecreten
Heeft d'Attycaenſch' ‡ Orithya: maer hy
Orpheus ginck op ſtrandt al henen by
Hem ſelfs alleen/ en met der holler * Velen
Socht of hy mocht t'kräckmakich droef vervelē
Der liefden dus vermaken wat/ en ſanck/
Jae dy ſanck hy datt daer int wilde clanck/
Op Euridyc' / o ſoet weerpaer byſonder/
T'zy of den dach op ginck / of weer ginck onder.
Noch hy int radt den Tenarſch enghten voort
Waer diep en ſteyl is Plutons doncker poort/
Met vreeſe ſwert daer door de wilderniſſe/
Die ſchimmert al van grouſaem duyſterniſſe/
† Dus reyſend' quam hy ſonder langh vertoef
Daer by den hoop der Helſcher gheeſten droef/
Ten Coninck oock die vreeſlijck wel is t'achten
Tot herten fel die gheenſins men verſachten
Door Menſch ghebedt of ſmeecken niet en can:
Doch ſchaeuwen dun en gheeſts ghedaenten van
De dood' uyt diepſt' der Hellen quamen boven/
Door t'ſoet geſangh beweegt al voort geſtoven/
‡ G'lijck voghels veel by duyſten vlieghen ſnel
Wan avondt comt/ of winter-reghen fel/
Ghelockt/ ghejaeght af van den hooghen berghen

Nae

† Dryader Choor/ een gheſelſchap boom-Godinnen/ met Euridycen g'lijckjarich.
‡ Rhodope en Pangeus berghen in Thracien.
* Rheſo/ landtſchap daer Mars heerſchapt/ of daer hy voorſpronck/ of opghevoedt is van den Coninc Rheſo.
† Hebrus/ Vliet in Thracien.
‡ Orithya van Athenen die Boreas ontſchaecte. Metam. lib. 6.
* Χελυν: Teſtudine, om dat de Liere of Luyt van de Schiltpads ſchelp oorſpronckt.
† Orpheus gaet in d'Hell' ſijn huyſvrouw' Euridycen ſoecken/ en ſingt aldaer.
‡ G'lijckni[s].

Nae Boſſchen dicht/ en hen daer in verberghen/
So quamer heen Moers/ Mans/ en Vorſtẽ groot
Van moede/ doch verhuyſt uyt lijven doot/
Ja kinders jongh en meyſkẽs die noyt houwdẽ/
Jong'lingẽ ooc geleyt daert d'ouders ſchauwden
Op mijten houts ten brande met verdriet.
Volck wien t'ſwert ſlijck en t'onghedane riet
Van † Cocyt' ooc d'onſwembaer poel verlangich
Met trage vloedt omringt en bindt bedwangich
Alſoo hun doet de Vliet der Hellen ‡ Styx
Die neghenmael rondtom vloeyt deſghelicx:
Dat meer is noch/ met een verbaeſt ontſtellen
Beroerden doe de woonſten al der Hellen/
Self alderdiepſt' Tartarſche * Lethi vliet:
En ſulcx is oock d'Eumenides gheſchiet/
Der welcker hayr verwerr't is en bewonden
Met ſlanghen blaeu/ en ooc heeft ſijn dry monden
Ghehouden toe den gaepſchen ‡ Cerber ſaen/
T'ſaem met den windt is t'radt oock ſtil geſtaen
Van * Irionſch gedraey/ door t'droevich ſingen.
Weerkeerich hy all' avontuerſche dinghen
Ter Hellen nu onſchadich was ontgaen/
† Euridyc' als die hem oock was ghedaen
Te ſchenck weerom/ die volgd' hem na tot boven
In d'aerdtſche locht/ te rugh altijts verſchoven/
Want deſe wet Proſerpijn had gheſtelt/
Jae tot acht'loos den minnaer werdt verſnelt/
En ſoo met een uytſinnicheyt bevanghen/
De welcke doch (indiender waer t'ontſanghen
Quijtſchelden by den Helſche gheeſten wreet)
Vergheeflijck was: want hy door lief den heet
Is blijven ſtaen eplaes/ zijnd' onghedachtich/
En van ghemoed' gheheel verwonnen crachtich/
Hy rechts voort licht ſijn Euridycen/ maer
Heeft aengheſien/ ſtracx uytgheſtort is daer
Den arbeydt al/ verloren en gheſchonden

† Cocytus eenen Hell' poel.
‡ Styx een vergiftſche borne in Arcadiẽ/ welcke de Poëten in d'Helle verſieren/ beteeckent droefheyt.
* Lethes een Hell'-vliet is vergetenheyt/ aẽwijſende dat die doot zijn alles vergeten hebben.
† Eumenides zijn de dry Hell'-raſernijen/ te wetẽ Alecto/ Tiſiphone/ Megera.
‡ Cerberus den dryhooftſchen Hell'-hont.
* Irion die Junonem ter oneer verſocht was aen een draeyradt in d'Helle ghequelt.
† Euridyce Orpheo ghegheven/ verlieſtſe andermael.

Zijn worde ooc dees wreen Tyrans verbonden.
Tot drymael toe in d'helsche poelen diep
Werdt g'hoort een g'luydt / en sy oock mede riep
Wie brocht my doch ellendighe verloren
Met een oock dy/ O Orphe' uytvercoren/
Wat dulheyt groot is dit/ de voorschicks wreet
Bevelen my te ruggh' t'hergaen/ (hoe leet)
Ja dootschē slaep verdect mijn swemmēd' oogē/
En nu vaert wel/ ick worde wech ghetoghen/
Alom bevaen in duysterheyt seer groot/
En niet meer dijn'/ eylaes ter laetster noot

Euridice vliecht heen.

Ick u toereyck' mijn handen swack verdwenen.
Dit sprackſ'/en vloogh stracx uyt dē oogē henen/
Jae g'lijck als doet in dunne locht den roock
In een vermenght/ en sy en mocht hem oock
Meer (hoe vergheefs sy vaet te naer de schaeuwen
Met meeningh veel te segghen) niet aenschouwen
Dat meer is/ noch den helschen Vaer-man heeft
Gants willen niet ghedooghen onbeleeft

Orpheus mocht niet meer in d'Helle.

Dat Orpheus (jae t'zy hoe seer hy woude)
Den tusschen-poel meer overvaren soude.
Wat soud' hy doen? tot tweemael hem sijn wijf
Onttrocken nu/ door wat gheweens bedrijf
D'Helgheesten al/ jae door wat stem van deghen
Soud' hy nu voort den Goden meer beweghen?
Doch sy nu cout is heen ghefwommen voort
Besloten bin den Stygi schuyten boort/

† Orpheus weent stadich.

‡ Strymon Thraci vliet.

† Sy segghen dat hy seven Maenden truerich
Volcom'lijck heeft/nae een gheweent' geduerich/
Aen hooghe clip by ‡ Strymons woeste vloed/
Ondr' holen coudt/ daer hy in sijn ghemoed
Sijn avontuer bedenckend' overleyde:
Den Tygers wreedt oock met sijn versen vleyde/

* Philomela den Nachtegael. Metam. lib. 6.

Die hy versacht van wildt ghemaeckt heeft tem:
Jae track en leyd' hardd' eycken oock met hem/
Dus g'leeck hy wel ten rechten * Philomelen/

Die

Die nachten lanck men weenen hoort en quelen
Droef onder t'schaeuw' des Popels op den tack/
Beclaghend' haer verloren jonckskens swack:
Die Ploeger wreedt bespeurend' wech ginc halē/
*Bluts upt den nest: men hoortſ' al dick herhalen
Haer treurich veers van nieus/ als des gewent/
En wyds en zijds de plaetsen daer ontrent
Sy gants vervult met al haer droeve clachten.
Geen † Venus noch geē ‡ Hymen mocht vͤsachten
Yet sijn ghemoedt/ maer t'Hyperborisch ijs
Bewandeld' hy alleen vol droef afgrijs
De sneeusche Vliet/ oock ‡ Tanaim en landen
Die nemmermeer ghewedúw't en zijn van den
Rhipheeschen rijm/ of van de couw' bevrijt/
Zijn Euridyc' aldus ontrooft en quijt/
Beclaeghd' hy seer/ en d'gaven van Plutonen
Als ijdel nu. De moeders der * Ciconen
In sulck een doen onledich dach en nacht
Hem siend'/ en hen van hem alsoo veracht
Den Jong'linck daer sy onder dienst der Goden
En nachtsche feest die Bacch' aen wort geboden/
† Verscheurden wreedt/ en sijn lichaem nu doot
Verstroyden sy daer lancx die velden groot:
Als Heber vliet ‡ Eagrisch mids sijn baren
Gewintelt droech t'hooft van den marber claren
Hals afgherockt/ de stemme self en tongh
Al coudt/ nochtans noch stadich riep en songh
Euridyc'/ och Euridyc'/ ach ellendsche/
Riep sy/ alsoo den geest vloogh upt den mensche/
Euridyc' oock noch riepen overlupdt
T'Vliets oevers al met droevich wederg'lupdt.
Dit heeft ghesept Proteus/ en naer allen
Ter Zeewaerts in liet hy hem neder vallen/
En daer hy gaf den sprongh al schuymēd' vloogh
Tot op den top gheslinghert t'water hoogh:
Maer Cyren' is alsoo daer niet ghedoken/

* Bluts is sonder pluymen.
† Venus Vrijage-Godin.
‡ Hymeneus/ Godt der Bruylosten.
‡ Tanais een Vliet grentsende t'Europsch en Asisch Tartarijen/ comt van t'Ripheesche gheberght*.
* Cicones volck by Hebrum/ Vliet in Thracien.
† Orpheus wordt verscheurt.
‡ Eagrus Orphei vader/ of een Vliet waer upt de Heber sprupt.
* Proteus/ sijn vertel volepndt/ springht in de Zee.

Want haren soon die schromich was ghesprooken
Heeft sy van selfs dus aen/ o sone vry/
De droeve sorgh' uyt u ghemoedt meucht ghy
Wel legghen wech/ dits oorsaeck al der qualen:
Dits/ siet/ de schuldt/ jae hierom deden dalen
T'verderven dus op Byen de Nymphen coen/
Met welck' sy plach in d'hooghe Wouden groen
Verselt te zijn/ en me t'ghedans te pleghen/
Dus offert ghy nu giften met beweghen
Ootmoedich/ jae begheert den vreed' en eert
Napeen die licht zijn tot ghena bekeert/
Sy sullen wel dijn g'lofts-ghebeden hooren/
En laten toe/ jae wenden van u tooren.
De bid-wijs' al vervolghens sal ick dy
Gaen segghen eerst/ hierom verkiest u ghy
Keur-stieren vier van lijven uytghelesen/
Die weyden nu de toppen hooghst gheresen
Des groenen Berghs Lyceo dy te goe:
Doet sulck ghetal van Veerssen hier noch toe/
Wiēs halsen zijn noch noyt geraect om wercken:
Tot dese by t'Godinner hooghe Kercken
Vier Altaers stelt/ en laett dan overvloet
Ter kelen uyt gaen neder t'heylich bloet/
En laet dan daer der Stier en Koeyer lijven
Soo liggend' in een bladich Lustwoudt blijven.
Dan als ghetoont de neghenst' morgheschijn/
Opgangich heeft nu haer bebloest aenschijn/
Lethischen huel (welck voor de doode gheesten
Een offer is) Orpheo sendt ten eersten.
Dan slachtet een swert Schaep/ en henen gaet
Int Lustwoudt weer/ en siet hoe't daer al staet/
Dan de versoend' Euredyce behaghen
En vyeren wilt noch met een Kalf gheslaghen.
Hy toefde niet/ maer wat sijn Moeder vroet
Gheboden heeft hy t'samen stracx voldoet:
Ten Kercken comt hy/ en verweckt gheresen

Napee zijn Borne-Godinnen.

Hoe Aristeus moest offeren.

Weer op een nieu d'Altaren hem ghewesen:
Vier Stieren moy uyt muntich ghelichaemt
Die brenght hy daer ten offer/ en versaemt
Oock sulck ghetal van Veerssen/ welcker necken
Noch noyt geen jock gedruckt en had om trecken:
De morgheschÿn als die nu neghemael
D'opganghen voort ghebracht had al te mael/
Dood' offren hy Orpheo sendt seer troulÿck/
En t'Lustwout hy vā nieus besoect aēschoulÿck.
  Maer hy en elck wie daer oock wesen mocht/
Die sien daer stracx een haestich snel† ghedrocht/
En wonderbaer om segghen of versinnen:
‡ In d'Ossen buycx daer ruyschten al van binnen
Door leden al versmolten seer veel Byen
De ribben doorghebroken mocht men sien/
Die vlieghen uyt met ÿver groot en lichtich/
Versamend' hen in groote wolcken dichtich/
En lesend' aen boom-toppen hanghen daer
Als oft een druyf aen buyghsaem rancxkē waer.

† Monstrum een gedrochs oft wanschepsel.
‡ Byen uyt de dooder Ossē buycx voortcomende.

  Dit sanck ick/ siet/ van t'Ackerbouwen wÿlen/
Van oeffeningh des Vees en Boomen/ t'wÿlen
Dat Cesar groot door krÿghsche wapen daet
Vast blixemt voort tot aen de hoogh' Euphraet/
Daer hy als cloeck verwinner oock nu setten
Gaet onder al ghewillich volck sÿn wetten/
En nae den wegh Olympo toe soo tracht.
Te dier tÿdt my Virgilium dat sacht
* Parthenop' heeft ghevoedt al bloeyend lustich
In consten van een edel leechheyt rustich/
Jae ick die self voorhenen onverveelt
Op lichte wÿs de versen heb ghespeelt
Der Herders: ooc verstout door Jarē jeuchdich
Ghesonghen hebb' ooc dy/ o Tityr vreuchdich/
Stil en gherust daer onder t'wÿde dack
Des Bueckken groen ghezeten met ghemack.

Den Poeet eyndicht/ verhalende wanneer en waer hy dit ghedicht heeft.

* Napels/ hiet eerst Parthenope/ was soo ghenoemt nae t'graf van Parthenope een der Syrenen/ was gesticht van den Chalciden oft Cumanen.

Eyndt des vierden en lesten Boeck des Landtwercx
Virgilii Maronis.

Eenighe Epigrammen oft opschriften Virgilij Maronis.

Van Orpheo.

VOormaels mẽ seyt dẽ Thracy Harper goet/
Met vingers cõst beweegde s'diers gemoet/
Den vlietẽ snel hy stild' / en door soet singen
Den clippen doof nae hem op deed' hy springhen.
Daer toe men seyt dat boomen self al veel
Naevolghend' oock sijn soet ghelupdtsche Veel/
Een schaduw' koel den sangher quamen leenen.
Maer dit deed' hy/ dit is het rechte meenen/
Het sterfsche volcx strafmoedichepyt versacht
Heeft hy door sijn wel-sprekens groote macht:
Jae conde soet met wel-gheleerder stemmen
Hun leven woest in maticheyt betemmen
Met wetten goet en borgherlijck bequaem/
Hy woonen hun in vrede dede t'saem:
Orpheus dan sleep effen glat by desen/
Wilt boerich volck van rouw' onaerdich wesen.

Van Venus en den Wijn.

" MEt liefd' of wijn weest niet te seer bevangen:
" Want sy gelijck den mensche schade langen.
" G'lijck Cypris doet dat mansche macht vergaet:
" Soo doet den Wijn ghedroncken in onmaet/
Den voetẽ swack hy stronckel-ganc doet maken,
" De blinde liefd' ontdeckt verborghen saken:
" Gants niet en heelt de dronckenschap onvroet.
Cupido fel al dickmael branden doet
Van wreeden krijgh den fackel / met sijn vyeren:
Ter wapen doet oock Bacchus dickmael tieren.
T'schoon Troyen werdt de felle Venus quijt
Door grousaem krijch / o Bacch' ooc door strijt

Verlozen

Verloren brocht ghy voormael den Lapithen.
,, Dus Menschen dan die tydt en sin verslyten/
,, Met een van tween in laetst zyn soo beraest/
,, Dat schaemt'/en eer/en vrees al wycken haest.
,, Dwingt Venus dan in boepen/Bacch' in stric-
,, Op dat u niet hun gaven toe en schicken (ken:
,, Schaed' of Vdriet. Laet Bacchus blusschē dy/
,, Slechs dynen dorst. De volle Venus zy
,, Alleen dy nut/ om kinders van te halen:
,, T'schaed' anders veel hier t'overtreden palen.

Van de letter Y.

TWeehoornich blijckt Pythagors letter schep-
dich
Te mids gesneen/en schynt sy brengt aenlepdich
Door haer t'gedaent' van s'menschen leven: want
Den engē wegh gants rouw' die brengt ter hant
En strect ten padt der deuchdē toe eendrachtich/
Ten eersten hy vertoont en biedt onsachtich
Een toeganck aen den aensienders. Doch maer
Hy toont en gheeft t'vermoepde volck eenpaer
In d'hooghsten top een blydich rusts becroonen.
Den breeden wegh daer teghen gaet vertoonen
Een opganck sacht / wiens laetste grense saen
T'ghevangen volck / jae die verlepdt daer gaen/
Van boven neer af smyt/ en oock met eenen
Al wintelt af/ lancx rouw' en harde steenen.
,, Want wie hier sal verwonnen hebben vroet
,, Onspoeden swaer door liefd' ter deuchde soet/
,, Hem selven sal hy eer en lof verwerven:
,, Maer die hier sacht de luyheyt gaet na swervē/
,, En oock d'onnutt' oncuyschept d'wyl hy vast
,, Door dwaes ghemoedt het teegh'-gestelde last
,, Des arbeyts vliedt/so moet hy schādich snevē/
,, Als arem zynd' in swaer ellende leven.

Van

Van den deughdlijcken Man.

EEn goet wijs Man (sulck dat Apollo claer
Self raet gevraegt/heeft nouw' gevondē maer
In duyst/jae veel ghetal van Menschen eenen)
Sijn Richter self is hy/jae tot soo cleenen
Dinck als t'gheschrab der naghels hy al vast
Hem selven wel in allen ondertast:
Hy vraeght niet wat de Heeren al bedrijven/
T'licht volcks gemeen ghevoelen laet hy drijven/
Van commer vry. Hy g'lijckt des Weerelts cloot
Die't al vervatt: lanck/rondt/glat/ suyver bloot
Is hy/dat vleck' aen hem mach nerghen sitten.
§ Cancer. Hoe lang dē dach duert onder § Kreefscher hittē/
Hoe langh den nacht hem uytstrect onder t'cout
‡ Tropicus capricorni. ‡ Gept-hoorns riem/ bedenckt hy/ menichfout
Peckt hy sich selfs met recht gewicht der schalen/
Om gheen ghescheur aen sijn opset behalen/
Dat oock gheen hoeck te seer verheff'/ op dat
Sijn leven zy alom ghelijck en glat:
Dat t'pasloot niet en wijck' uyt rechter schrevē/
* Beseven/ is bevoelt. Dat ijdels niet daer onder zy * beseven:
Wanneerder stijf dwael-vinghers tasten aen.
Van soeten slaep hy niet en laett bevaen
Sijn ooghen zijn/ voor dat hy heeft te deghen
Van al den dach sijn dachwerck overslegen:
Waer in hy ginck des redens pael voorby/
Jae wat ter tijdt of ontijdt dede hy.
Waerom is d'eer' wijdt van dit werck getreden?
Waerom was dat oock niet verselt met reden?
Wat is versuymt? waer quam in mijn ghemoet
Dat desen raet te wissen my docht goet?
En was beweeght met die ghebreckich lijden/
So dat my druck door swack gemoet quā snijdē.
Wat wild' ick t'ghen' ick mocht onwenschē eer/
T'wy liefd' ick t'nut soo booslijck boven eer?

Waerom

Waerom was ick door woorden of ghesichte
Oock yet beroert/ en waerom treckt my lichte
Natuer al meer/ als leeringh' doet eenpaer?
Aldus sijn werck en woorden hy al gaer
Voorloopt en roert/ en is soo doend' in desen/
Terstont met dat den avondt comt gheresen/
Van t'quaet verseert hy een mishaghen heeft/
Maer t'goede werck hy lof en palm gheeft.

FINIS.

GRAF-SCHRIFT VIRGILII,
DOOR DEN VERTAELDER.

MAntua was mijn voorten plaets/ mijn lust
De sangh-Godins/ die my tot dichten dronghen:
T'veldt-liedt heb ick/ als Theocrijt/ ghesonghen/
T'landt voor Meteen / de wapen voor August.

Calaber heeft mijn leven uytghebluſt/
Te Parthenoop houdt marber my bedwonghen:
Maer niet en sterft mijn g'rucht op Menschen tongen/
Voor dat den nacht den dach te volghen rust.

Beschaemd'lijck stout/ en eerbaer was mijn wesen/
Mijn versen mach een Maeght onblosich lesen:
Des mijnen naem luydt Maeghdich in Latijn.

Mijn werck gheleeck my self ongh'lijck van allen;
Wiens werck onsterck in Lethes comt te vallen/
T'mijn sal altijdt in eer' en weerden zijn.

SON-

SONNET.

Ghelijck hier en drij Grieck-steden streden seer
Om t'borgherschap Homeri in voortijden:
Dus seventhien heel Landen sullen strijden/
Hier nae om dy/ O Mander/ of al meer:
Batavi sal/ om dat ghy u verkeer
Daer hebt ghehadt/ haer roemen sonder mijden:
Morini oock sal willen hem verblijden/
Als Vader-landt/ en hebben hoogher eer.
Want Flacc'/ soo hy de Griecksche wijse statich
Van dichten bracht in Latijn: ghy oock matich
De Vlaemische Mus' op Galler voeten went.
Graf-spitsen hoogh' daer wolcken teghen breken/
Noch gheen Collos van koper dit ghelecken/
Om u naems roem doen leven sonder endt.

Sterven om leven.

E. M. van Bohain.

Const-vroedt elck ghy wilt oock na volgen,, vlÿtich,
Dunckt dit dy goet, ciert Moeders sparke,, naeckt
Als ander volck: maer weest verbolghen,, spÿtich
Mishaeght u dit, en t'eender wrake,, maeckt
VVat beters, toont dat u de sake,, raeckt.
Maer schimper ghy comt dit u vooren,, erghen
Koockt beter spÿs' eer ghy de smake,, laeckt
Van anders cost, om hem in tooren,, terghen:
Doch Mydas can niet wel sijn ooren,, berghen.
T'verbetren soud' eer yemandt trachten,, naer,
Soo't licht om doen ghelÿck t'verachten,, waer.

Een is noodich.

Eyndt.

